

BIBLIOTECA ȘCOLARULUI

George COȘBUC

Fire de tort

LITERA

biblioteca școlarului

George
COŞBUC

FIRE DE TORT

Litera
INTERNAŢIONAL
BUCUREŞTI — CHIŞINĂU

CUPRINS

BALADE ŞI IDILE (1893)

FIRE DE TORT (1896)

Din viaţă

ZIARUL UNUI PIERDE-VARĂ (1902)

CUPRINS

NOTĂ ASUPRA EDIŢIEI

Textele sunt reproduse din:

George Coşbuc. *Opere alese*, vol. I—III, Editura Minerva. Colecţia "Scriitori români", Bucureşti, 1966, 1972, 1977. Ediţie îngrijită de Gavril Scridon.

George Coşbuc. *Fire de tort*. (Poezii, I). Editura pentru literatură. Colecţia "Biblioteca pentru toţi", Bucureşti,1966. Prefaţă de Mircea Tomuş. Tabel cronologic de Dumitru Lazăr.

George Coşbuc. *Poezii*, vol. I—II. Editura Cartea Românească. Colecţia "Mari scriitori români", Bucureşti, 1982. Antologie de Cornelia Botez.

George Coşbuc. *Poezii*. Editura Minerva. Seria "Patrimoniu", Bucureşti, 1985. Antologie şi repere istorico-literare de Georgeta Rădulescu-Dulgheru.

Cu unele excepţii ţinând de limba şi stilul operei autorului (de epocă, cum sunt şi grafiile duble ale unor cuvinte sau alte particularităţi individuale creatoare...), textele antologiei respectă, în mare, normele ortografice în vigoare.

Coperta: *Isai Cârmu*

ISBN 9975-904-20-3

TABEL CRONOLOGIC

1866 la 20 septembrie se naşte în satul Hordou din nordul Ardealului, în casa preotului Sebastian (descendent dintr-o familie de iobagi), George Coşbuc.

Copilăria şi-o petrece la Hordou, unde primeşte şi întâile noţiuni despre învăţătură de la ţăranul Ioan Goriţă. Printre altele, acesta îi povesteşte şi snoava cu filozofii şi plugarul, pe care o va transpune mai târziu în versuri.

De la Tănăsucă Mocodean, un cântăreţ de biserică, Coşbuc învaţă a citi încă de la vârsta de cinci ani.

După ce colindă prin mai multe localităţi din Ardeal, în toamna acestui an, Eminescu trece munţii şi vine la Bucureşti.

1870 Se constituie la Năsăud societatea de lectură a elevilor "Virtus romana rediviva".

1871 La 25 mai se naşte G. Ibrăileanu.

1873 Coşbuc începe şcoala primară în comuna Salva unde tatăl său era preot, de unde trece chiar în primul an la şcoala de trei ani din Telci. Aici va sta în gazdă la directorul şcolii, Ioan Ionaşec, de la care va învăţa şi nemţeşte.

1875 Se naşte la Braşov, în ziua de 11/12 octombrie, poetul St. O. Iosif.

1876 După ce termină clasa a IV-a a şcolii primare (la Năsăud), în toamna acestui an, Coşbuc se înscrie în clasa I a liceului românesc din Năsăud. Tânărul licean este găzduit, împreună cu mai mulţi

copii de ţărani, de învăţătorul Teodor Rotari. Acesta dispunea de o bibliotecă destul de mare, în care Coşbuc putea găsi pentru lectură, pe lângă operele scriitorilor români, şi lucrări ale unor autori străini ca: Heine, Chamisso, Lenau, Bürger şi alţii.

În anii liceului, Coşbuc desfăşoară o vie activitate literară în cadrul societăţii de lectură a elevilor "Virtus romana rediviva".

A fost coleg de liceu, până în clasa a IV-a cu tatăl lui Liviu Rebreanu.

1877 Începe războiul de independenţă.

La 9 mai are loc proclamarea independenţei de stat a României.

1880 Apare la Bucureşti, sub conducerea lui Al. Macedonski, revista "Literatorul".

La 5 noiembrie se naşte, la Paşcani, Mihail Sadoveanu.

1881 La 1 aprilie se naşte, la Răşinari, lângă Sibiu, Octavian Goga.

La 1 iulie apare la Iaşi, redactată de Ion Nădejde, revista literară şi ştiinţifică "Contemporanul".

1882—1883 În octombrie 1882, membrii societăţii "Virtus romana rediviva" hotărăsc redactarea unei reviste pe care o numesc "Musa someşană". În această revistă, care apărea într-un singur exemplar scris de mână, s-au păstrat lucrările membrilor ei, prezentate în şedinţele literare.

Încă de pe când era elev în clasa a VII-a, Coşbuc este ales vicepreşedinte al societăţii "Virtus romana rediviva" iar la 2 octombrie 1883 devine preşedinte.

Coşbuc publică în paginile revistei "Musa someşană" primele sale poezii: *Societăţii "Virtus romana rediviva", Stâncile strig'amin, Învăţăm, Pepelea din cenuşă, Tablou, Soartea lor, Fete blânde* şi altele.

1883 În aprilie, vede lumina tiparului în Almanahul societăţii studenţeşti "România jună" din Viena capodopera eminesciană — *Luceafărul*.

În decembrie apare, prefaţată de Maiorescu, prima ediţie din versurile lui Eminescu.

1883—1884 Poezia *Tablou de seară*, cea mai reuşită dintre producţiunile lui Coşbuc scrise în acest an, se pare că este ultima publicată în paginile revistei "Musa someşană".

1884 În vara acestui an, Coşbuc îşi dă examenul de bacalaureat.

După trecerea acestui examen, împotriva voinţei părinţilor săi, care doreau să-l facă preot, Coşbuc pleacă la Cluj, unde în toamnă se înscrie la Facultatea de filozofie şi litere, dar unde, din cauza lipsurilor materiale şi a atmosferei ideologice insuportabile, va rămânea foarte puţin timp.

În timpul studenţiei, Coşbuc dovedeşte o mare pasiune pentru folclor, fiind interesat în cel mai înalt grad şi de trecutul de luptă al poporului nostru. Pasiunea pentru creaţiile populare i-a inspirat-o şi profesorul universitar Grigore Silaşi, ale cărui cursuri le audia.

La 14 aprilie ia fiinţă la Sibiu, sub conducerea lui Slavici, ziarul "Tribuna", unde Coşbuc publică, începând de la sfârşitul acestui an, mai întâi sub pseudonimul C. Boşcu, apoi cu numele adevărat, versuri originale, basme versificate, traduceri şi altele. Poezia de debut la periodicul sibian este snoava versificată *Filozofii şi plugarii*, semnată C. Boşcu.

Apare "Gazeta săteanului", la care Coşbuc va colabora din anul 1893.

Se prezintă pe scenă şi apare în "Convorbiri literare" capodopera lui Caragiale — *O scrisoare pierdută*.

1885 Îi găsim tot mai des semnătura în periodicele transilvănene: "Familia" lui Iosif Vulcan, apărută încă din anul 1865 şi, mai ales, "Tribuna".

Semnate C. Boşcu, Coşbuc publică în "Familia" două poezii (*Două întrebări* şi *Unde zbor*) şi, cu numele adevărat, două *Ghicitori* în versuri ("Între toţi şerpii din lume" şi "Care rege n-are ţară") în

"Calendarul pedagogic pe anul 1885". Coşbuc îşi tipăreşte în "Tribuna" trei balade de inspiraţie populară: *Blăstăm de mamă, Pe pământul turcului* şi *Angelina*. Primele două apar şi în broşură în "Biblioteca poporală a *Tribunei*". De pe acum, Coşbuc începe să traducă *Divina comedie*, la care va lucra timp de peste douăzeci de ani.

Apare la Bucureşti ziarul "Epoca" la care poetul va colabora între 1896 şi 1904.

La 27 noiembrie se naşte, în satul Târlişiua, Liviu Rebreanu, cel mai mare prozator pe care Ardealul l-a dat literaturii române.

1886 Coşbuc nu mai figurează printre studenţii clujeni, dar rămâne totuşi în Cluj, frecventând doar anumite cursuri universitare. Continuând colaborarea la "Tribuna", în acest an îi apar: *Atgue nos, Fata craiului din cetini, Draga mamei, Dragoste păcurărească* şi altele. Dintre acestea, *Fata craiului din cetini* şi *Draga mamei* apar în "Biblioteca poporală a *Tribunei*" sub formă de plachete.

Ioan Slavici îl caută personal la Cluj pentru a stabili cu el o eventuală colaborare şi pentru a-l atrage în redacţia "Tribunei". Nu-l găseşte însă, deoarece, aşa cum mărturiseşte într-o scrisoare către Slavici din anul 1886, Coşbuc, fiind bolnav, era plecat acasă ("Atâta-mi pare de rău că n-am putut să fiu la Cluj, pe timpul procesului d-tale şi că n-am putut să mă întâlnesc cu d-ta; n-am putut căci eram acasă bolnav de friguri...").

Colaborează la revista din Gherla "Cărţile săteanului român" în care publică: *Amin, Strigă stâncile* şi *Lupii ţiganului*.

1886—1887 A tradus peste 480 de poezii din 92 autori greci, pe care dorea să le publice într-o antologie.

1887 Continuă să colaboreze la "Tribuna" cu poveştile şi basmele versificate: *Fulger, Brâul Cosinzenii, Izvor de apă-vie, Tulnic şi Lioara* şi altele. Îi apare în volum în "Biblioteca poporală a *Tribunei*" poezia *Fulger*.

Certându-se cu părinţii din cauza întreruperii studiilor, Coşbuc va sta un timp pe la fraţi şi surori, continuând să scrie versuri şi

să corespondeze cu Slavici, care-l cheamă la Sibiu.

În vara acestui an, Coşbuc se duce la Sibiu, unde de prin august începe să lucreze ca redactor la “Tribuna”.

Poetul furnizează periodicului sibian, la rubrica “Foiţa Tribunei” şi “Varietăţi”, un material destul de bogat.

La Sibiu rămâne până în 1889. Timpul petrecut aici s-a dovedit a fi cel mai rodnic din viaţa sa. În mediul sibian poetul a învăţat mult; desăvârşirea intelectuală o datoreşte Coşbuc oamenilor cu o cultură înaintată de la “Tribuna”. În *Amintirile* sale, Ioan Slavici scrie că: “Gheorghe Coşbuc, înzestrat din belşug de către firea cea darnică, s-ar fi ridicat în toate împrejurărie deasupra contemporanilor săi, n-ar fi ieşit însă ceea ce a fost dacă nu şi-ar fi croit lucrarea vieţii în mijlocul acestor oameni cu cultură generală, care toţi erau scriitori...” (I. Slavici, *Amintiri*, ed. 1924, p. 143.)

Acum poetul îşi orientează scrisul spre o specie literară în care a rămas neîntrecut, spre *idilă*.

1888 În paginile “Tribunei” i se tipăresc în acest an peste treizeci de poezii, semnate sau nesemnate. Dintre acestea, reţin atenţia baladele de inspiraţie populară *Rodovica, Ceas-rău, Crăiasa zânelor* şi o parte din *Anacreonticile* sale, publicate cu mici modificări în ciclul *Cântece* la sfârşitul volumului *Balade şi idile* din 1893.

G. Bogdan-Duică publică în “Gazeta de Transilvania” şi “Tribuna”, la rubrica “Revista literară“, articole în care remarcă, înainte de Gherea, valoarea primelor poezii publicate de Coşbuc.

În martie izbucnesc răscoalele ţărăneşti.

Apare în mai multe volume culegerea de *Poveşti ardeleneşti* a lui Ioan Pop Reteganul.

1889 Ca şi precedentul, şi acest an e foarte rodnic pentru activitatea poetului. Acum scrie şi publică poezii ca: *Rada, Numai una, Fata morarului, Un Pipăruş modern, Pipăruş-viteaz, Nu te-ai priceput* şi

una din capodoperele coşbuciene — *Nunta Zamfirei*. Ca urmare a răsunătorului succes pe care-l obţine cu *Nunta Zamfirei*, Coşbuc, chemat de Titu Maiorescu, pleacă în toamna acestui an la Bucureşti, unde se va stabili pentru totdeauna. De acum în activitatea şi viaţa sa începe o nouă etapă.

În acest an, măcinat de mizerie, apune, la 15 iunie Luceafărul poeziei româneşti, acel care ridicase poezia noastră pe cele mai înalte culmi — Mihai Eminescu. La foarte scurt timp (30 decembrie) îl va urma şi bunul său prieten — Ion Creangă.

1890 La Bucureşti, Coşbuc îndeplineşte un timp funcţia de "desemnător ajutor" la serviciul arhitecturii, din cadrul Ministerului Cultelor, de unde, nemulţumit, demisionează la începutul anului 1891.

În numerele 2—6 (15 ianuarie—15 martie) ale revistei "Amicul Familiei", Coşbuc publică în traducerea sa *Cântece* din *Cartea cântecelor* a lui Gajus Catullus Vallerius.

În "Amicul familiei" din Gherla şi Cluj publică poezia *Romanţă* ("Negura nopţii doarme pe mal"), iar în "Convorbiri literare" din 1 aprilie, poezia *La oglindă*.

1890—1891 Din februarie 1890 şi până în ianuarie 1891, Coşbuc colaborează la ziarul bucureştean — "Constituţionalul".

Colaborează cu mai mulţi profesori la elaborarea unui manual de şcoală intitulat *Carte românească de citire*.

1891 Apar în "Tribuna" alte poezii remarcabile din creaţia coşbuciană, printre care: *Pe lângă boi; Trei, Doamne, şi toţi trei; Rea de plată; O istorie veche* etc.

În noiembrie ia fiinţă la Bucureşti revista-magazin "Lumea ilustrată" a lui Ignatz Herz, al cărei redactor a fost un timp şi Coşbuc.

Este profesor la Institutul de fete "Educaţia română" al Elisei Manliu.

1891—1893 Colaborează la “Lumea ilustrată”, unde publică poeziile: *Fatma* (1891), *Vestitorii primăverii* (1892), *Noapte de vară* (1892), *Vara* (1892), *Vântul* (1892), *Rugămintea din urmă, La pârău* (1893) etc.

1893 În ziua de 28 noiembrie vede lumina tiparului sub direcţia lui Vlăhuţă şi V. A. Urechia primul număr al revistei “Vieaţa”, la care colaborează şi Coşbuc.

Apare în Editura Librăriei “Socec” din Bucureşti volumul *Balade şi idile*, prima culegere de versuri din creaţia lui Coşbuc.

Scrie poezia *In opressores*, care circulă în foi volante printre cititorii transilvăneni.

În paginile revistelor “Convorbiri literare”, “Minerva”, “Tribuna”, “Familia”, “Moftul român” şi altele, apar nenumărate recenzii privitoare la acest volum. Astfel, în “Moftul român” din 23 iunie, Caragiale publică articolul *“Balade şi idile” de George Coşbuc* în care afirmă că: “Pe câmpul vast al publicisticii române, pe care creşte atâta spanac des şi abundent, a apărut, în sfârşit, zilele acestea şi un copac... tot mai sănătos şi mai trainic, înfruntând gustul actual şi vremea cu schimbările ei capricioase şi făcând din ce în ce mai multă falâ limbii noastre româneşti — un volum de balade şi idile de George Coşbuc...”

În acest an, imediat după apariţia volumului *Balade şi idile*, mediocrul poet Grigore Lazu publică în “Românul literar” şi apoi în broşură articolul *Adevărul asupra poeziilor d-lui G. Coşbuc*, în care afirmă că unele creaţii ale poetului n-ar fi originale, acuzându-l de “plagiat”. Acestuia i se alătură Anton Bacalbaşa şi Al. Macedonski. La acest “proces” literar, care va continua timp de peste zece ani, vor lua parte, ca apărători ai poetului, Al. Vlahuţă, N. Iorga, C. Dobrogeanu-Gherea etc. Coşbuc, în genere, nu dă atenţie acuzaţiilor ce i se aduc; scrie totuşi unele articole îndreptate împotriva acelora care-l atacau. În articolul *Procesul Lazu-Coşbuc*, publicat în “Vieaţa” din 5 decembrie, Al. Vlahuţă ia atitudine împotriva ziarelor şi revistelor vremii pentru nepăsarea cu care

au întâmpinat apariţia volumului *Balade şi idile*. Din cauza acestei nepăsări, publicarea articolului lui Grigore Lazu a dat naştere unei critici nedrepte la adresa lui Coşbuc.

Ia fiinţă Partidul Social-Democrat al Muncitorilor din România.

1894 Sub redacţia lui Slavici, Caragiale şi Coşbuc, la 1 ianuarie, în editura lui C. Sfetea, apare bilunar, până în 1896, revista "Vatra".

În "Vatra", Coşbuc începe să publice la rubrica "Vorba ăluia", *Ghicitori* explicate. De asemenea, în paginile revistei apar şi poeziile: *Noi vrem pământ!, Mama, Lupta vieţii, In opressores, Paşa Hassan* şi altele.

D. Evolceanu publică, în numerele 10 (1 februarie) şi 11 (1 martie) ale "Convorbirilor literare" din acest an, articolele: *"Baladele şi idilele" d-lui Coşbuc* şi *Evolceanida d-lui Grigore N. Lazu*, în care, pe lângă faptul că subliniază valoarea literară a poeziilor lui Coşbuc, răspunde şi criticilor nedrepte ale lui Grigore Lazu.

N. Iorga publică în "Familia" din 5/17 iunie articolul intitulat *Poeziile d-lui Coşbuc* în care discută pe marginea "plagierilor" lui Coşbuc; pledând în favoarea poetului, îl socoteşte un mare talent "de formă".

1895 Continuă colaborarea la "Vatra", unde-i apar: *Doina, Sub patrafir, Unul ca o sută, Scara* şi altele.

În februarie apare suplimentul umoristic al "Vetrei" — "Hazul".

Coşbuc se căsătoreşte cu Elena Sfetea, sora editorului C. Sfetea.

La 9 mai se naşte, în satul Lancrăm, Lucian Blaga.

La 11 august se naşte, la Craiova, primul şi unicul fiu al poetului — Alexandru.

1896 La sfârşitul lunii iunie, "Vatra" îşi încetează apariţia, după ce Coşbuc mai publică în paginile ei: *Fata mamii, Iarna pe uliţă, Dragoste învrăjbită, Pe deal* etc.

Iese de sub tipar volumul *Fire de tort*, al doilea din creaţia lui

Coşbuc. În notele de la sfârşitul volumului, poetul încearcă să se apere împotriva atacurilor dezlănţuite de apariţia *Baladelor şi idilelor*.

Se tipăreşte în traducerea lui Coşbuc *Eneida* de Vergiliu.

Tradusă tot de Coşbuc, apare în acest an poema byroniană — *Mazepa*.

Coşbuc prefaţează două volume a doi debutanţi: *Spre primăvară* de I. Costin şi *Povestiri din copilărie* de Sergiu Cujbă. Aceste prefeţe sunt deosebit de importante pentru că ne ajută la cunoaşterea ideilor estetice ale poetului (Coşbuc ia atitudine împotriva poeziei pesimiste care invadase publicaţiile româneşti de la sfârşitul secolului trecut).

În octombrie, apare săptămânal, la Bucureşti, revista de literatură — "Povestea vorbei", la care colaborează şi Coşbuc.

La 25 noiembrie D. Ollănescu-Ascanio şi N. Petraşcu scot la Bucureşti revista "Literatură şi artă română", la care Coşbuc colaborează între anii 1897 şi 1900.

1897 Iese de sub tipar ediţia a II-a a volumului *Balade şi idile*.

Enea Hodoş scoate la Caransebeş un volum de versuri şi proză din creaţia lui Coşbuc.

Coşbuc publică în traducerea sa, în "Familia", comedia în cinci acte *Parmeno*, de Terenţiu. La Craiova apare *Antologia sanscrită* care cuprinde fragmente din *Rig-Veda, Mahabharata, Ramayana,* poezii lirice şi proverbe traduse şi adnotate de Coşbuc, iar la Bucureşti *Sacontala* lui Calidasa tot în traducerea sa. Apare amplul studiu al lui Constantin Dobrogeanu-Gherea despre Coşbuc intitulat: *Poetul ţărănimii*. La propunerea lui Hasdeu, Coşbuc primeşte, pentru traducerea *Eneidei,* premiul Academiei "Năsturel-Herescu". Cu ocazia banchetului, Caragiale rosteşte o cuvântare (pe care o publică în "Epoca" din 2 iunie) în onoarea premiatului considerând: "...în afară de succesul material al lui Coşbuc, actul Academiei Române ca un succes moral pentru noi toţi".

La 1 ianuarie apare la Bucureşti revista “Foaia interesantă”.

După dispariţia “Vetrei”, Coşbuc preia la 1 iunie conducerea revistei “Foaia interesantă”. Printre colaboratorii acesteia se aflau şi: I. L. Caragiale, P. Cerna, Cincinat Pavelescu, Gheorghe din Moldova etc.

Apare la Arad “Tribuna poporului”, la care Coşbuc va colabora între anii 1900 şi 1904.

În acest an, Coşbuc îşi începe îndelungata activitate la revista iniţiată de Spiru Haret — “Albina” (apărută în octombrie). Spre sfârşitul anului, poetul este atras în Comitetul redacţional.

Solicitaţi de Coşbuc, la revistă colaborează: Gr. Tocilescu, N. Iorga, I. Slavici, Al. Vlahuţă, M. Sadoveanu, St. O. Iosif, Emil Gârleanu şi alţii. Spre sfârşitul anului, “Foaia interesantă” îşi încetează apariţia.

1898 Iese de sub tipar ediţia a II-a a volumului “Fire de tort”.

Dintre poeziile publicate în acest an, amintim: *Raport, Povestea căprarului, Cântecul redutei* şi *Moartea lui Gelu.*

Colaborează la “Revista ilustrată” al cărei redactor responsabil era I. Pop Reteganul.

La începutul verii, fiind bolnav, Coşbuc petrece o lună la Karlsbad.

Coşbuc este ales membru corespondent al Academiei Române.

1899 Publică la Bucureşti *Fapte şi vorbe româneşti*. Carte de citire pentru toţi românii.

Apar: *Războiul nostru pentru neatârnare (1877—1878), povestit pe înţelesul tuturor* şi *Povestea unei coroane de oţel*. Alături de înfăţişarea unor fapte de vitejie ale ostaşilor noştri în războiul de independenţă (1877—1878), aceste volume aduc şi unele elogii nemeritate la adresa monarhiei.

La 21 ianuarie apare, sub îngrijirea lui Artur Stavri şi I. Gorun, revista “Pagini literare” la care, pe lângă I. L. Caragiale, B. Delavrancea, St. O. Iosif, D. Anghel, colaborează şi Coşbuc.

1900 La 1 ianuarie vede lumina tiparului la Bucureşti primul număr al “Noii reviste române”.

Îşi publică în diferite perioade poeziile: *Cicoarea* (“Convorbiri literare”), *Pierde-vară* (“Noua revistă română”), *Nunta în codru* (“Tribuna poporului”), *Faptul zilei* (“Literatură şi artă română”), *Dorobanţul* (“Albina”), *Pe dealul Plevnei* (“Literatură şi artă română”), *O scrisoare de la Muselim-Selo* (“Gazeta săteanului”), *Pacea* şi *După furtună* (“Curierul literar”) etc.

Apare tot la Bucureşti “România jună” al cărei susţinător şi colaborator a fost şi Coşbuc. În ziua de 7 iunie moare, în vârsta de 82 de ani, Sebastian Coşbuc, tatăl poetului.

La 7 octombrie iese de sub tipar întâiul număr din cele cinci câte vor apărea ale revistei “Curierul literar”, care la 2 decembrie 1901 se va contopi cu “Semănătorul”.

La 2 decembrie apare, sub conducerea lui Coşbuc şi Vlahuţă, “Semănătorul”, revistă literară săptămânală. În articolele de directivă (*Primele vorbe* şi *Uniţi*) sunt afirmate tendinţele revistei. Deplângând îndepărtarea scriitorilor de viaţa poporului, paginile “Semănătorului” cuprind şi elemente care vor caracteriza mai târziu mişcarea sămănătoristă.

La 10 decembrie apare la Bucureşti “România ilustrată”, la care poetul va colabora în anul 1905.

1902 Publică în “Semănătorul” sub titlul *Voci din public* poeziile satirice: *Unul din bigh-life, Vorbeşte măgarul, Unul de la Mărcuţa* etc. Tot în paginile acestei reviste mai apar: *Hora, Blestemul trădării* şi altele.

De asemenea, în “Semănătorul”, mai văd lumina tiparului, în traducerea lui Coşbuc, primele fragmente din *Odiseea*.

În acest an mai publică în “Universul literar”: *Pe plaiul muntelui, În miezul verii* (“Sub paltin aici e răcoare”), *Castelanul* etc.

Iese de sub tipar ediţia a III-a a volumului *Balade şi idile*.

Apare volumul de versuri *Ziarul unui pierde-vară*.

În colaborare, Vlahuţă şi Coşbuc scot la Bucureşti *Carte de citire pentru şcolile secundare şi profesionale, partea I.*

Coşbuc şi Vlahuţă părăsesc conducerea revistei "Semănătorul".

Se tipăreşte volumul *Scrieri în versuri şi proză* al lui Gr. Alexandrescu prefaţat de Coşbuc.

Coşbuc e numit şef al biroului administrativ şi de corespondenţă din cadrul Casei şcoalelor. Din însărcinarea lui Spiru Haret, Coşbuc şi Vlahuţă ţin la sate conferinţe cu caracter cultural-educativ. În această muncă va fi atras şi M. Sadoveanu.

În vara acestui an, Coşbuc îşi petrece câteva săptămâni la Riva, în Italia. Impresiile de aici vor fi consemnate în povestirea *Amicul meu din Torbole*, apărută în acest an.

La 18 iunie, Octavian Goga şi Octavian Tăslăoanu scot la Budapesta revista literară "Luceafărul", care la 15 octombrie 1906 îşi mută sediul la Sibiu. La această revistă va colabora şi Coşbuc (1906).

1903 Apare volumul de proză *Dintr-ale neamului nostru*.

M. Sadoveanu îl cunoaşte pe Coşbuc în redacţia "Semănătorului".

În ziua de 8 septembrie moare mama poetului în vârstă de 75 de ani.

1904 Se tipăreşte volumul *Cântece de vitejie* şi apare antologia *Crestomaţie pentru toţi românii.*

N. Iorga publică în "Semănătorul" din 29 august o recenzie elogioasă a volumului *Cântece de vitejie*, atacând în acelaşi timp critica literară a timpului care socotea talentul lui Coşbuc epuizat.

În toamna acestui an, Caragiale, împreună cu familia, părăseşte ţara stabilindu-se pentru restul vieţii la Berlin.

Apar ediţiile a III-a a volumului *Fire de tort* şi a IV-a a *Baladelor şi idilelor*.

Văd lumina tiparului, în traducerea lui Coşbuc, *Georgicele* lui Vergiliu.

Apar primele cărţi ale lui M. Sadoveanu, printre care şi romanul istoric *Şoimii*.

1905 Apare, în "România ilustrată", poezia *Concertul primăverii* cu titlul *Concert de primăvară*.

La Budapesta, în tipografia "Luceafărul" se publică (în lumba maghiară), în traducerea lui Révai K., un volum din versurile lui Coşbuc.

Sub direcţia lui Ov. Densusianu apare revista simbolistă "Viaţa nouă".

În iunie, direcţia "Semănătorului" este preluată de N. Iorga.

Apare primul volum de versuri din creaţia lui Octavian Goga.

1906 De la 1 ianuarie Coşbuc, I. Gorun şi Ilarie Chendi fac să apară, săptămânal, revista artistică "Viaţa literară", devenită mai apoi "Viaţa literară şi artistică". Secretar de redacţie era Ilarie Chendi, în casa căruia se afla şi redacţia.

Printre colaboratorii noii publicaţii se numărau: Al. Cazaban, Ion Minulescu, Cincinat Pavelescu, C. Ardeleanu, N. Gane, G. Topârceanu, V. Eftimiu etc.

La 1 martie apare la Iaşi, sub conducerea lui C. Stere şi Paul Bujor, primul număr al revistei "Viaţa românească".

În acest an, în redacţia "Vieţii literare", V. Eftimiu îl cunoaşte pe Coşbuc.

1907 Coşbuc termină traducerea integrală a *Divinei comedii* care va apărea postum între 1925 şi 1932 sub îngrijirea lui Ramiro Ortiz.

În acest an, Coşbuc îşi începe colaborarea la "Viaţa românească".

Izbucnesc marile răscoale ţărăneşti din România. Poezia lui Coşbuc *Noi vrem pământ!* circulă în foi volante printre răsculaţi, fiind folosită de aceştia ca un act agitatoric.

Octavian Goga publică în "Viaţa românească" articolul *Ţăranul în literatura noastră poetică*, în care arată, printre altele, şi felul cum este zugrăvit ţăranul în opera lui Coşbuc. Goga îl consideră pe "poetul ţărănimii" ca fiind "cântăreţul frumosului real în viaţa

ţăranului român, cu deosebire a ţăranului din Ardeal”.

Direcţia “Semănătorului” este preluată de A. C. Popovici, revista transformându-se într-un organ al celei mai retrograde tendinţe politice; principalii ei colaboratori o părăsesc.

La Berlin, Caragiale scrie necruţătorul pamflet la adresa regimului burghezo-moşieresc: *1907, din primăvară până-n toamnă.*

1908 Un colectiv format din: G. N. Costescu, G. A. Dima., G. Stoenescu şi Gh. Coşbuc scot la Bucureşti *Carte de citire pentru divizia a II-a rurală*.

Apare în volum, în Biblioteca românească enciclopedică “Socec”, comedia *Parmeno*.

Poetul se reîntoarce în Ardeal. În drum spre casă stă mai multe zile la Năsăud, se opreşte la Sibiu, Bistriţa şi Prislop. La Prislop îl cunoaşte pe Liviu Rebreanu.

Cu ocazia activităţii de conferenţiari ai cercurilor culturale săteşti, Coşbuc şi M. Sadoveanu se întâlnesc prin Moldova.

1909 Apare lucrarea lui Coşbuc *Superstiţiile păgubitoare ale poporului nostru.*

Apare la Craiova, sub îngrijirea unui colectiv din care făcea parte şi Coşbuc, manualul şcolar *Carte de citire pentru clasa a III-a urbană.*

Se tipăreşte ediţia a IV-a a volumului *Fire de tort*.

În vară Coşbuc, împreună cu familia, se află din nou la Năsăud, unde se întâlneşte cu foştii săi profesori şi colegi (se împlineau 25 de ani de la examenul de maturitate).

La 28 august, poetul participă la inaugurarea noului local al şcolii din Feldru, unde sora sa, Angelina, era preoteasă. Coşbuc face parte din Comitetul de organizare a festivităţilor, în al căror program figurau şi câteva din poeziile sale. Alexandru, fiul poetului, recită poezia *El-Zorab.*

Liviu Rebreanu se stabileşte la Bucureşti.

1910 Apare, în traducerea poetului, drama lui Schiller — *Don Carlos*.

Vede lumina tiparului *Carte de citire pentru clasa a II-a primară urbană*, redactată de un colectiv de autori în frunte cu Coşbuc.

În vara acestui an, Coşbuc stă câtva timp la Karlsbad; la reîntoarcere se abate pe la Năsăud şi Feldru.

Spre sfârşitul anului, după ce a participat la inaugurarea şcolii de la Caţa (pe Târnava-Mare), Coşbuc se duce la Blaj, unde petrece în tovărăşia compozitorului Iacob Mureşanu. Probabil că la acest eveniment se referă Al. Ciura în povestirea *De vorbă cu Coşbuc*, pe care o publică în 1911, în "Tribuna din Arad". Gheorghe Marinescu publică în "Convorbiri critice" articolul *Pastelul în poezia românească*, în care poezia *Noapte de vară* este considerată ca fiind cel mai frumos pastel din literatura română.

Ceva mai târziu (1923), Ibrăileanu publică în "Viaţa românească" articolul *"Vara" de Coşbuc* în care socoteşte că această poezie este "cea mai lirică din toată opera lui Coşbuc. *Vara* este triumful soarelui în poezia lui Coşbuc şi în poezia românească" — spunea Ibrăileanu.

1911 Publică în "Românul" poezia *Scrisoarea lui Firdusi* către şahul Mahmud.

Se tipăreşte ediţia a V-a a volumului *Balade şi idile*.

Apare la Bucureşti, sub direcţia lui C. Banu, revista literară, artistică şi socială "Flacăra", la care poetul colaborează între anii 1911 şi 1914. În paginile acestei reviste Coşbuc publică printre altele şi poeziile: *Poetul* (1911), *Cântă pilotul* (1912), *Morţi, pentru cine?* (1914) etc.

1912 Coşbuc petrece şase săptămâni în Italia, unde studiază limba italiană şi face cercetări danteşti. Împreună cu alţi scriitori, Coşbuc participă la unele şezători literare organizate de Petre Locusteanu prin diferite regiuni ale ţării.

În ianuarie au loc la Bucureşti festivităţi în cinstea lui Caragiale,

care împlineşte 60 de ani, festivităţi la care dramaturgul refuză să ia parte. În noaptea de 8 spre 9 iunie, marele dramaturg moare subit la Berlin.

Coşbuc publică în “Flacăra” din 1 decembrie *Amintiri despre Caragiale* în care povesteşte cum I. L. Caragiale voia să scrie o piesă patriotică în jurul morţii Didonei.

Publică o culegere de *Balade populare* şi din diferiţi autori români.

Cu ocazia împlinirii a 50 de ani de la înfiinţarea liceului din Năsăud, Coşbuc participă la festivitate.

La 21 iunie moare, într-un spital bucureştean, St. O. Iosif.

1914 Apar ediţiile a VI-a a volumului *Balade şi idile* şi a V-a (mult îmbogăţită de autor) a volumului *Fire de tort*.

În ianuarie, Coşbuc se află la Cluj, unde se întâlneşte cu Emil Isac.

Poetul îşi petrece vara la Tismana în tovărăşia lui Ramiro Ortiz.

În toamnă, Coşbuc face o ultimă călătorie la Năsăud.

Izbucneşte primul război mondial.

1915 Văd lumina tiparului ediţiile a VI-a a volumului *Fire de tort* şi a VII-a a *Baladelor şi idilelor.*

În august, moare, în urma unui accident de automobil, fiul poetului — Alexandru.

Profilul moral al omului îndurerat de moartea copilului iubit va fi evocat cu multă înţelegere de către acei care l-au cunoscut. Într-o tabletă din volumul *Bilete de papagal* (1946) Tudor Arghezi scrie: “De la un timp din George Coşbuc rămăsese o schemă palidă şi fugară. Îl zăream ascuns în pălăria lui mare, trasă pe frunte. Îşi pierduse băiatul, un flăcău. Lovitura fatală n-a cruţat nici pe tată, nici pe poet.

N. Iorga, care l-a apreciat şi iubit pe Coşbuc, scria în toamna acestui an următoarele: “O mare nenorocire a atins pe George

Coşbuc. N-a fost om care, ştiind bucuriile şi durerile unui părinte, care să nu-şi şteargă o lacrimă atunci când inima cea mare sângera de cea mai înspăimântătoare rană, care niciodată nu se poate închide” (*O descoperire literară*, în “Drum drept” din 27 septembrie).

L. Rebreanu care-l vizitase pe poet la scurtă vreme după marea nenorocire scria în articolul *Un poet uitat* publicat în “Adevărul literar şi artistic” din 14 februarie 1937 că: “Pierderea aceasta în nişte împrejurări atât de năprasnice i-a zdrobit orice încredere în viaţă“.

1916 În mai, poetul este ales membru activ al Academiei Române.

Îi apare în nr. 5 al colecţiei săptămânale “Scriitorii români” (Editura “Alcalay”) volumul de versuri *Drumul iubirii*, care cuprinde, printre altele, poeziile: *Drumul iubirii, Cântecul fusului, Ideal, Faptul zilei, Regele Pontului* etc. Liviu Rebreanu îi oferă cu dedicaţie volumul de schiţe şi nuvele — *Golanii*.

La 15 august se decretează mobilizare generală şi România intră în război.

La 12 decembrie apare primul număr al revistei “Gazeta Bucureştilor”, al cărei redactor principal era I. Slavici.

1917 Coşbuc continuă lucrul la definitivarea traducerii *Divinei comedii* şi a comentariului despre capodopera lui Dante.

1918 Ies de sub tipar ediţiile a VIII-a — *Balade şi idile* şi a VII-a — *Fire de tort*.

În paginile revistei bucureştene “Scena” apare *Vulturul*, ultima poezie pe care Coşbuc o mai publică, pentru că la 9 mai poetul încetează subit din viaţă. Funeraliile au loc în după-amiaza zilei de 11 mai, la cimitirul Bellu.

Pe ultimul său drum, Coşbuc este însoţit de o mare mulţime de oameni; nu lipseau scriitorii: I. Slavici, Gala Galaction, G. Bogdan-Duică şi alţii.

Aducând un ultim omagiu celui dispărut, criticul literar Bogdan-Duică spunea: “Ţara pierde un mare poet, în sufletul căruia s-au reflectat toate aspiraţiile neamului nostru... Această glorie a neamului nostru a închis ochii pe veci” (cuvântarea a apărut în “Gazeta Bucureştilor” din 13 mai 1918).

Astăzi, corpul neînsufleţit al lui Coşbuc se află lângă mormintele lui Eminescu, Caragiale, Sadoveanu şi G. Călinescu.

DUMITRU LAZĂR

BALADE ŞI IDILE
(1893)

NOAPTE DE VARĂ

Zările, de farmec pline,
Strălucesc în luminiş;
Zboară mierlele-n tufiş
Şi din codri noaptea vine
Pe furiş.

Care cu poveri de muncă
Vin încet şi scârţâind;
Turmele s-aud mugind,
Şi flăcăii vin pe luncă
Hăulind.

Cu cofiţa, pe-ndelete,
Vin neveste de la râu;
Şi, cu poala prinsă-n brâu,
Vin cântând în stoluri fete
De la grâu.

De la gârlă-n pâlcuri dese
Zgomotoşi copiii vin;
Satul e de vuiet plin;
Fumul alb alene iese
Din cămin.

Dar din ce în ce s-alină
Toate zgomotele-n sat,
Muncitorii s-au culcat.
Linştea-i acum deplină
Şi-a-nnoptat.

Focul e-nvelit pe vatră,
Iar opaiţele-au murit,
Şi prin satul adormit
Doar vrun câine-n somn mai latră
Răguşit.

Iat-o! Plină, despre munte
Iese luna din brădet
Şi se nalţă,-ncet-încet,
Gânditoare ca o frunte
De poet.

Ca un glas domol de clopot
Sună codrii mari de brad;
Ritmic valurile cad,
Cum se zbate-n dulce ropot
Apa-n vad.

Dintr-un timp şi vântul tace;
Satul doarme ca-n mormânt —
Totu-i plin de duhul sfânt:
Linişte-n văzduh şi pace
Pe pământ.

Numai dorul mai colindă,
Dorul tânăr şi pribeag.
Tainic se-ntâlneşte-n prag,
Dor cu dor să se cuprindă,
Drag cu drag.

CUPRINS

MÂNIOASĂ

Am să merg mai înspre seară
Prin dumbrăvi, ca mai demult,
În priveghetori să-mi pară
Glasul Linei că-l ascult.
Mai ştiu eu ce-aş vrea s-ascult!
Că-n zori Lina sta-n portiţă,
Sălta-n vânt a ei altiţă,
Vântul îi sălta-n cosiţă
Şi-i făcea floare-n obraz:
Eu mergeam la plug în laz,
Şi, când trec, Lina s-ascunde,
Parcă nici nu m-a văzut.
Îi vorbesc, şi nu-mi răspunde,
                    Nu-mi răspunde!
Şi-o întreb, şi nu-mi răspunde!
Şi mă mir — ce i-am făcut!

Vreau de-aici să rump o floare!
Ochii unui înger scump
Au albastrul de cicoare,
Şi cicoare vreau să rump —
Mai ştiu eu ce-aş vrea să rump!
Că-n amiazi venind pe vale,
Întâlnii pe Lina-n cale:
Fragi i-am dat, ea mi-a zis: — “Na-le!
Ţi-am cerut eu ţie fragi?”
Ochii ei frumoşi şi dragi
Priveau tot spre poala rochii,
S-a pus Lina pe tăcut,
Şi vedeam că-i umblă ochii,
            Umblă ochii!

Ca la şerpi, îi umblă ochii,
Şi mă mir — ce i-am făcut!

Să-mi pun capul pentr-o Lină,
Să mă fac un om pribeag!
Ieşi din neguri, lună plină,
Să mă vezi la Lina-n prag —
Mai ştiu eu ce-aştept în prag!
Alte dăţi suna zăvorul;
Lina pe furiş, ca dorul,
Păşea-n degete pridvorul
Şi la mine-n prag venea,
Mamă-sa cât ce-adormea.
Azi ard hainele pe mine,
Mi-e greu capul ca de lut,
Stau în prag — şi ea nu vine,
                        Nu mai vine!
E târziu şi nu mai vine...
Şi mă mir — ce i-am făcut!?

NU TE-AI PRICEPUT

CUPRINS

Nu te-ai priceput!
Singur tu nu mi-ai plăcut,
Că eu tot fugeam de tine?
O, nu-i drept, nu-i drept, Sorine!
Ţi-am fost dragă, ştiu eu bine,
Dar, să-mi spui, tu te-ai temut.
Şi eu toate le-am făcut,
Ca să poţi să-mi spui odată,
Să mă-ntrebi: “Mă vrei tu, fată?”
Şi plângeam de supărată
Că tu nu te-ai priceput.

Nu te-ai priceput!
Zici că-s mândră şi n-am vrut
Ca s-ascult vorbele tale?
Dar de unde ştii? În cale
Ţi-am umblat şi-n deal şi-n vale,
Şi-orişiunde te-am ştiut.
Zile lungi mi le-am pierdut,
Să mă-mprietenesc cu tine:
Tu-mi umblai sfios, Sorine,
Şi plângea durerea-n mine,
Că tu nu te-ai priceput.

Nu te-ai priceput!
Am fost rea şi n-aş fi vrut
Să te las, ca altă fată,
Să mă strângi tu sărutată?
Dar m-ai întrebat vrodată?
Mă-nvingea să te sărut

Eu pe tine! Pe-ntrecut
Chip cătam cu viclenie
Să te fac să-ntrebi, şi mie
Mi-a fost luni întregi mânie
Că tu nu te-ai priceput.

Nu te-ai priceput!
Zici că de m-ai fi cerut
Mamei tale noră-n casă,
N-aş fi vrut să merg? E, lasă!
Că de-o fată cui-i pasă,
Nu se ia după părut!
De-ntrebai, ai fi văzut!
Tu să fi-nceput iubitul,
Că-i făceam eu isprăvitul —
Tu cu pâinea şi cuţitul
Mori flămând, nepriceput!

FATMA

CUPRINS

În faptul dimineţii, prin parc, îngândurată,
Se plimbă visătoare Fatma, frumoasă fată
A marelui Ben-Omar, califul din Bagdad —
Iar tinerele-i plete de peste umeri cad
Pe piept, şi ea le prinde mănunchi în alba-i mână.
Zâmbind s-aşază fata aproape de fântână
Pe-o lespede de marmor, prvind cu gândul dus
La gura de balaur ce-azvârle apa-n sus.

Tiptil atunci, din umbra tufişului răsare
Nin-Musa, rob din Yemen. El iese din cărare,
S-apropie de fată, o prinde pe furiş,
S-apleacă, o sărută şi piere prin tufiş.
Fatma răsare-n ţipet, de spaimă-ngălbenită.
— “El are fes ca-n Yemen şi haina zdrenţuită!” —
Şi grabnic eunucii se-nşiră, urmărind
Ca şerpii prin tufişuri pe Musa-Nin, şi-l prind.

Fatma plângând se duce la tată-său şi-i spune:
— “Voi pune servitorii să-l bată! Şi voi pune
Să-l târâie de-a lungul Bagdadului, legat
De-a calului meu coadă, de-a celui mai turbat!
Mişelul!” Şi Ben-Omar izbeşte cu piciorul
Şi dă un semn. În lanţuri legat, cutezătorul
Nin-Musa intră palid, cu ochii la pământ —
El are fes ca-n Yemen şi-o zdranţă de veşmânt.

Fatma stă răzimată de-al tronului pilastru,
Şi sclavul stă nainte-i. El are fes albastru,

Şi-albaştri are ochii, d-un farmec dureros;
E tânăr şi e palid şi-aşa e de frumos!
S-aruncă furtunatic spre rob atunci sultanul,
Şi-i fulgeră-n cap ochii şi-n mână iataganul;
— “Acesta e?” Şi fata se-ndoaie puţintel:
— “N-a fost acesta, tată! — Să nu loveşti în el!”

NUNTA ZAMFIREI

CUPRINS

E lung pământul, ba e lat,
Dar ca Săgeată de bogat
Nici astăzi domn pe lume nu-i,
Şi-avea o fată, — fata lui —
Icoană-ntr-un altar s-o pui
La închinat.

Şi dac-a fost peţită des,
E lucru tare cu-nţeles,
Dar dintr-al prinţilor şirag,
Câţi au trecut al casei prag,
De bună seamă cel mai drag
A fost ales.

El, cel mai drag! El a venit
Dintr-un afund de Răsărit,
Un prinţ frumos şi tinerel,
Şi fata s-a-ndrăgit de el.
Că doară tocmai Viorel
I-a fost menit.

Şi s-a pornit apoi cuvânt!
Şi patru margini de pământ
Ce strimte-au fost în largul lor,
Când a pornit s-alerge-n zbor
Acest cuvânt mai călător
Decât un vânt!

Ca ieri, cuvântul din vecini
S-a dus ca astăzi prin străini,

Lăsând pe toţi, din cât afund
O mie de crăimi ascund,
Toţi craii multului rotund
De veste plini.

Şi-atunci din tron s-a ridicat
Un împărat după-mpărat
Şi regii-n purpur s-au încins,
Şi doamnele grăbit au prins
Să se gătească dinadins,
Ca niciodat'.

Iar când a fost de s-a-mplinit
Ajunul zilei de nuntit,
Din munţi şi văi, de peste mări,
Din larg cuprins de multe zări,
Nuntaşi din nouăzeci de ţări
S-au răscolit.

De cum a dat în fapt de zori
Veneau cu fete şi feciori
Trăsnind rădvanele de crai,
Pe netede poteci de plai:
La tot rădvanul patru cai,
Ba patru sori.

Din fundul lumii, mai din sus,
Şi din Zorit, şi din Apus,
Din cât loc poţi gândind să baţi
Venit-au roiuri de-mpăraţi
Cu stemă-n frunte şi-mbrăcaţi
Cum astăzi nu-s.

Sosit era bătrânul Grui
Cu Sanda şi Rusanda lui,
Şi Ţinteş, cel cu trainic rost,
Cu Lia lui sosit a fost,
Şi Bardeş cel cu adăpost
Prin munţi sâlhui.

Şi alţii, Doamne! Drag alint
De trupuri prinse-n mărgărint!
Ce fete dragi! Dar ce comori
Pe rochii lungi ţesute-n flori!
Iar hainele de pe feciori
Sclipeau de-argint.

Voinicii cai spumau în salt;
Şi-n creasta coifului înalt
Prin vulturi vântul viu vuia,
Vrun prinţ mai tânăr când trecea
C-un braţ în şold şi pe prăsea
Cu celălalt.

Iar mai spre-amiazi, din depărtări
Văzutu-s-a crescând în zări
Rădvan cu mire, cu nănaşi,
Cu socri mari şi cu nuntaşi,
Şi nouăzeci de feciorași
Veneau călări.

Şi ca la mândre nunţi de crai
Ieşit-a-n cale-ales alai
De sfetnici mulţi şi mult popor
Cu muzici multe-n fruntea lor;
Şi drumul tot era covor
De flori de mai.

Iar când alaiul s-a oprit
Şi Paltin-crai a stărostit
A prins să sune sunet viu
De treasc şi trâmbiţi şi de chiu —
Dar ce scriu eu? Oricum să scriu
E nemplinit!

Şi-atunci de peste larg pridvor,
Din dalb iatac de foişor
Ieşi Zamfira-n mers isteţ,
Frumoasă ca un gând răzleţ,
Cu trupul nalt, cu părul creţ,
Cu pas uşor.

Un trandafir în văi părea;
Mlădiul trup i-l încingea
Un brâu de-argint, dar toată-n tot
Frumoasă cât eu nici nu pot
O mai frumoasă să-mi socot
Cu mintea mea.

Şi ea mergând spre Viorel,
De mână când a prins-o el,
Roşind s-a zăpăcit de drag, —
Vătavul a dat semn din steag
Şi atunci porniră toţi şireag
Încetinel.

Şi-n vremea cât s-au cununat
S-a-ntins poporul adunat
Să joace-n drum după tilinci:
Feciori, la zece fete, cinci,
Cu zdrângăneii la opinci
Ca-n port de sat.

Trei paşi la stânga linişor
Şi alţi trei paşi la dreapta lor;
Se prind de mâini şi se desprind,
S-adună cerc şi iar se-ntind,
Şi bat pământul tropotind
                        În tact uşor.

Iar la ospăţ! Un râu de vin!
Mai un hotar tot a fost plin
De mese, şi tot oaspeţi rari,
Tot crai şi tot crăiese mari,
Alăturea cu ghinărari
                        De neam străin.

A fost atâta chiu şi cânt
Cum nu s-a pomenit cuvânt!
Şi soarele mirat sta-n loc,
Că l-a ajuns şi-acest noroc,
Să vadă el atâta joc
                        P-acest pământ!

De-ai fi văzut cum au jucat
Copilele de împărat,
Frumoase toate şi întrulpi,
Cu ochi şireţi ca cei de vulpi,
Cu rochii scurte până-n pulpi,
                        Cu păr buclat.

Şi principi falnici şi-ndrăzneţi,
De-al căror buzdugan isteţ
Perit-au zmei din iaduri scoşi!

De-ai fi văzut jucând voioşi
Şi feţi-voinici, şi feţi-frumoşi,
Şi logofeţi.

Ba Peneş-împărat, văzând
Pe Barbă-Cot, piticul, stând
Pe-un gard de-alături privitor,
L-a pus la joc! Şi-ntre popor
Sărea piticu-ntr-un picior
De nu-şi da rând!

Sânt grei bătrânii de pornit,
Dar de-i porneşti, sunt grei de-oprit!
Şi s-au pornit bărboşii regi
Cu sfetnicii-nvechiţi în legi
Şi patruzeci de zile-ntregi
Au tot nuntit.

Şi vesel Mugur-împărat
Ca cel dintâi s-a ridicat
Şi, cu păharul plin în mâini,
Precum e felul din bătrâni
La orice chef între români,
El a-nchinat.

Şi-a zis: — “Cât mac e prin livezi,
Atâţia ani la miri urez!
Şi-un prinţ la anul! blând şi mic,
Să crească mare şi voinic, —
Iar noi să mai jucăm un pic
Şi la botez!”

CÂNTECUL FUSULUI

CUPRINS

Eu mi-am făcut un cântec
Stând singură-n iatac —
Eu mi-am făcut un cântec,
Şi n-aş fi vrut să-l fac.
Dar fusul e de vină
Că se-nvârtea mereu,
Şi ce-mi cânta nainte
Cântam pe urmă eu.

De-atunci îl cânt întruna
Că-mi vine-aşa nevrând;
De-aş face orice-aş face,
Nu pot să-l scot din gând.
Îl cânt torcând la vatră
Şi-l cânt mergând pe drum
Şi nu pricep ce-i asta,
Şi nu ştiu, biata, cum?

Adese stând la cină
Simt lacrimile des,
Nu pot mânca de lacrimi
Şi trebuie să ies
Afară-n vânt, afară,
Că-mi arde capul tot,
Şi-ngrop în palme capul
Şi-mi cânt amarul tot.

Am stat la roata morii,
Şi roata umblă des,
Şi roata morii cântă

Cuvinte cu-nţeles.
Ea cântă înainte;
Cânt şi eu după ea —
Moraru-şi face cruce
Privind în urma mea.

Şi-am mers pe malul apei,
În valuri să-mi îngrop
Şi cântecul, şi-amarul —
Dar a-nceput un plop
Să cânte, şi toţi plopii
Cântau duios în vânt,
Şi m-am trezit deodată
Că plâng şi eu şi cânt!

Şi-am mers pe lunci, dar jalnic,
D-a lungul peste lunci,
Cum plâng şi cântă toate!
Şi-n crâng m-am dus atunci —
Nu-i loc mai bun pe lume
De plâns decât în crâng!
Ah, toate plâng, şi satul
Se miră că eu plâng!

Dar fusul e de vină,
Că se-nvârtea mereu,
Şi el cânta un cântec,
Şi-l ştiu de-atunci şi eu!
Şi-ncet ce trece viaţa
Când n-ai nici un noroc —
Mai iute dac-ar trece,
De-ar sta mai bine-n loc!

De-ar sta pe loc mai bine!
Ori loc eu să-mi găsesc
Să pot să plâng cu hohot —
Nici asta nu-ndrăznesc!
Că mama mă tot ceartă
Şi tata-i supărat,
Şi-n ochii mei se uită
Toţi oamenii din sat.

Ah, seara, numai seara,
Mă simt la largul meu,
Că-ngrop în perne capul
Şi, până-n zori mereu,
Tot plâng ca o nebună
Şi perna-n braţe o strâng,
Şi plâng, că nu mă vede
Măicuţa-mea că plâng.

ARMINGENII

CUPRINS

Pe când umbla Hristos prin ţară
Lăţind cuvântul său frumos,
Ovreii toţi i-au scos ocară
Şi cărturari de-ai lor cercară
Prilegi să piardă pe Hristoc.

Aşa,-ntr-o noapte-ntunecată
Când vecinicul Mântuitor
Dormea-ntr-o casă-ncreştinată,
Găsitu-l-au ovreii-ndată
Şi sfat făcut-au de omor.

La miezul nopţii aveau să vie
La casa unde el dormea —
Şi, casa pentru ca s-o ştie,
Au pus ca semn şi mărturie
În faţa casei o nuia.

Dar Dumnezeu, cel ce scoboară
Şi-n gândul cel mai nevădit,
Nu lasă p-al său fiu să moară,
Căci a răscumpărării oară
Şi vremea morţii n-a sosit.

Şi Dumnezeu orbit-a firea
Ovreilor împinşi la rău,
Încât să n-aibă nicăirea
Vrun chip de-a făptui pierirea
Născutului din Dumnezeu.

La miezul nopţii-n gloată mare
Ovreii pe furiş pornesc —

Sunt muţi ovreii de mirare,
Că ei la casa fiecare
Ca semn câte-o nuia zăresc.

— “Dac-am pierdut şi astăzi prada,
Cu greu putea-vom s-o găsim.”
Porneşte-apoi răgnind grămada,
Pierândă-n zgomot toată strada
Tăcutului Ierusalim.

Dar neputând să mai găsească
Pe Christ ca să-l omoare-n somn,
Pierdut-au noaptea duşmănească
Şi n-au putut să-ndeplinească
Pierirea veşnicului Domn.

Şi dintr-acea zi-nainte
Rămas-a obicei, şi spun,
Ca pentru-aducerea-aminte
De noaptea mântuirii sfinte
Românii şi-azi armingeni pun.

REA DE PLATĂ

CUPRINS

Ea vine de la moară;
Şi jos în ulicioară
Punându-şi sacul, iacă
Nu-l poate ridica.
— "Ţi-l duc eu!" — "Cum?" — "Pe plată!"
Iar ea, cuminte fată,
Se şi-nvoieşte-ndată.
De ce-ar şi zice ba?
Eu plec cu sacu-n spate.
La calea jumătate
Cer plata, trei săruturi.
Dar uite, felul ei:
Stă-n drum şi să socoate,
Şi-mi spune câte toate,
Că-s scump, că ea nu poate,
Că prea sunt multe trei!

Cu două se-nvoieşte,
Iar unul mi-l plăteşte,
Cu altul să-mi rămâie
Datoare pe-nserat.
Dar n-am să-l văd cât veacul!
Şi iată-mă, săracul,
Să-i duc o poştie sacul
P-un singur sărutat!

FATA MORARULUI

CUPRINS

Sub plopii rari apele sună
Şi plopii rari vâjâie-n vânt,
Iar roata se-nvârte nebună!
Eu stau la covată şi cânt,
Dar singură nu ştiu ce cânt,
Şi-n ochii mei lacrimi s-adună.

Aşa-i de-ntuneric afară!
Din cer un iad până-n pământ.
Eu cânt tot un cântec d-aseară
Şi-aşa mi-e de silă să-l cânt,
Şi tremur şi n-aş vrea să-l cânt,
Şi-l tac, dar nevrând îl cânt iară!

O, stânge-te, lampă, te stânge!
Că brâul de-ncins mi-a fost lung,
Dar brâul meu astăzi mă strânge,
La copcii cu greu îl ajung!
Aşa de cu greu îl ajung,
Şi-n copcii el trupul mi-l frânge!

Dormi, mamă, dormi, draga mea mamă,
Să nu-ntrebi de ce nu dorm eu!
Obrazul ascuns sub năframă
E martur păcatului meu.
E martur amarului meu:
Tu n-ai băgat încă de seamă!

Sub plopii rari apele sună,
Şi plopii rari vâjâie-n vânt,
Scot hohote parcă să-mi spună,
În râs, ce nemernică sânt!
Ce rea, ce nemernică sânt,
Iar apele-mi strigă: — “Nebună!”

O, macină grâul mai bine
Şi-nvârte-te, roată, mereu!
Că lumea se-nvârte cu mine,
Şi vreu, şi eu nu ştiu ce vreu!
Ba lasă, că ştiu eu ce vreu:
Aş vrea să fiu, roată, supt tine!

CRĂIASA ZÂNELOR

CUPRINS

Orcanul însuşi stă domol
Şi-n gânduri dulci se pierde,
Când zânele cu pieptul gol
Răsar pe lunca verde.
Uşoare, ca de neguri, fug
Prin liniştea adâncă,
Obrajii lor, ca flori de rug,
Sunt nesărutaţi încă.

Vezi tu departe-n Răsărit
Aprins lucind ca focul
Palatul lor? Împrejmuit
Cu zid d-argint e locul:
Acolo ele-n veci nu mor
Şi vara-n veci nu moare,
Iar ele-şi au crăiasa lor
Şi toate sunt fecioare.

La ţara lor nici zmei n-ajung!
Dar într-o zi, la poartă,
Bătu, de drumul greu şi lung,
Slăbită şi mai moartă,
O fată de-mpărat, cerând
Un loc de mas, sărmana,
Şi se ruga milos de blând,
— “Şi cum te cheamă?” — “Ana”.

— “Eu nu pot, Ano, să-ţi descui;
Acest drept al meu nu e.
Crăiasei noastre am să-i spui
Să vie să-ţi descuie.”

P-un nor de aur lunecând
A zânelor crăiasă
Venea cu părul râurând,
Râu galben de mătasă.

Crăiasa-n purpur şi-n smarald
S-ascunde, nu s-ascunde,
Străbaţi cu ochii viul cald
Al formelor rotunde.
Ard flacări ochii ei crăieşti
Cum stă la zid plecată;
— “Descui. Dar eu mă tem că eşti
Fecior!” — “Ba nu: sunt fată!”

Şi dându-i zânele-adăpost
Trăia cu ele soră.
Dar într-o zi a fost ce-a fost
Că nu s-a duc la horă
Şi-având inel, ea se juca
Stând singură-ntr-o vale:
Pe-acolo doamna se plimba
Şi-a dat de Ana-n cale.

— “Ce ai tu, Ano?” — “Uite ce-i!”
Crăiasa schimbă feţe,
Că n-a văzut în viaţa ei
Inel, şi ce mândreţe!
Din piatra tronului din rai
Cioplit în flori măiestre,
El singur unui fiu de crai
D-ajuns i-ar fi fost zestre.

— “Şi cum îi zici?” — “Inel îi zic!”
Pe degetul suleget
Al zânei pus, pe cel mai mic,
Crescut părea pe deget.
— “O, dă-mi-l mie!” drăgălaş
Se roagă ea-mbătată.
— “Ţi-l dau, stăpâno, de mă laşi
Să te cuprind o dată!”

Crăiasa-n veselia ei
Cu grabă se-nvoieşte:
— “Mă strângi la piept, şi-atâta ce-i?”
Şi pieptul Anei creşte,
Şi cum întinde braţul drept
Mai viu îi bate pieptul
Şi tremură, strângând la piept
Pe doamnă-sa cu dreptul.

— “Atâta ce-i?” — “Dar m-a durut!
Să nu pui mâna stângă!”
Şi-n urmă zâna s-a zbătut
Că prea mult vrea s-o strângă.
Aşa fac şi copiii-n joc
Când nu-şi înţeleg vrerea,
Dar zânei i-a părut d-atunci
Că i-a slăbit puterea.

A doua zi, sub umbre rari
De pom cu floarea albă,
Făcea, având mărgăritari,
Dintr-înşii Ana salbă.
Crăiasa vine iar. Zărind
Frumoasa jucărie,

Aprinşii-i ochi mai mult s-aprind
Să aib-acea mândrie.

— “Ce-i asta?” — “Salbă!” Ard răzleţ
Mărgeanuri roşii-n pară,
Şi n-ai fi dat d-ajunsul preţ
Al salbei, dând o ţară.
— “Şi cui o dai tu?” pătimaş
Zâmbind crăiasa-ngână:
— “Ţi-o dau şi ţie, de mă laşi
Să te sărut, stăpână!”

Pe nimeni ea n-a sărutat,
Ori poate flori şi fluturi,
Dar pentru salbă i-ar fi dat
Şi-o sută de săruturi.
Aşa fac doi coii în joc,
Când nu-nţeleg ce-i jocul,
Dar zânei i-a părut d-atunci
Că i-a pierit norocul.

A treia zi, privind în lac
Copila, ca-n oglindă,
Cerca şi nu putea pe plac
Un brâu pe trup să-şi prindă.
Crăiasa vine iar. Grăbit
S-a-ncins atunci crăiasa,
Şi cât de strâns i s-a lipit
De caldul trup mătasa!

Ea bate-n palme, vede-n lac
Că strânsă-i stă mai bine;

Rotunde, ca un cap de mac,
Stau sânurile pline,
Mai naltă pare, şi-n umblat
Mlădie ca o vargă,
Ea simte cât de rău i-a stat
În haina ei cea largă.

Şi ochii-i otrăviţi de dulci
La brâu sălbatici cată.
— "Ţi-l dau, cu tine de mă culci
Alăturea o dată!"
— "Dar, Ano, pentru ce nu-mi cei
Altce, că am eu multe!"
— "Nu vreu!" Şi-n urmă asta ce-i?
De ce să n-o asculte?

*

Ştiţi voi povestea, când un fiu
De împărat odată,
În piept cu dor turbat de viu,
S-a îmbrăcat în fată,
Şi-având în loc de paloş fus,
Şi-n loc de coif năframă,
Pe pieptul tânăr el şi-a pus
Altiţă-n loc de-aramă?

El stă pe tron, şi lângă el
Ce trist crăiasa plânge!
Cu mâna ei cea cu inel
Rupându-şi salba, strânge
Genunchii lui, ea stă-n genunchi!
Şi brâul şi-l dezleagă,

Şi păru-i desfăcut mănunchi
Îi umple faţa-ntreagă.

— “Eu toate, toate le-am pierdut!
Şi Dumnezeu mă piardă
Din ochii lui, că te-am crezut!”
El râde şi-o dezmiardă:
— “Acum nu-i timp să te boceşti;
Tu vii cu mine-acasă;
Crăiasă dacă nu mai eşti,
Vei fi împărăteasă!”

RUGĂMINTEA DIN URMĂ

(după Lermontov)

CUPRINS

Eşti schilav tot! Un cerşetor
Te-ntorci acum acasă,
Şi ce fecior frumos erai!
Dar oricum eşti, ce-ţi pasă!
Tu vei vedea iar satul tău
Şi casa voastră-n vale,
Şi biata mamă-ţi va ieşi
Plângând în cale.

Şi eu rămân să mor pe-aici
Cu liftele păgâne!
Ah, parcă simt că n-am s-ajung
Să văd ziua de mâine.
Cu douăzeci deodată-n car
La groapă mă vor duce,
Şi, bun e Domnul, de-om avea
La cap o cruce.
Noi de copii ne ştim, şi-am fost
Ca fraţii, ba mai bine.
Eu de-am avut un singur ban
L-am împărţit cu tine;
Şi tu cu gura foc prindeai
Să-mi dai ajutorare;
Să-ţi răsplătească Dumnezeu,
Că-i bun şi mare!

Şi-auzi acum! De-or întreba
În sat de-a mea venire
Tu-n loc de adevăr să spui
Că n-ai de mine ştire,

Că n-am fost la un regiment —
Dar spune-le ce-ţi place.
Că pentru ei ori viu, ori mort,
Totuna face.

Iar mamei — Doamne, cum aş vrea
Credinţa s-o înşele!
Să-i spui că m-ai lăsat rănit
La Turnu-Măgurele,
Dar voi sosi cât de-n curând.
Ascultă-mi rugămintea,
Că mama, dac-ar şti că-s mort,
Şi-ar pierde mintea.

Tu s-o amâi cu zi de zi
Şi spune-i câte toate,
Ea e bătrână, n-are mult
Să mai trăiască, poate;
Şi pentru ce să-i amărăşti
Şi zilele puţine?
Că n-are-n lume bun şi drag
Decât pe mine.

Iar Linii, de s-ar întâmpla
Să vă-ntâlniţi vrodată,
Să-i spui că-s sănătos şi-aş vrea
S-o aflu măritată.
Tu uită-i-te-n ochi să vezi
De-o doare ori n-o doare;
Iar dacă vei vedea-o stând
Nepăsătoare,

Să-i spui că m-ai lăsat rănit
Pe umedele paie,
Că doctorul în carnea mea
Adâncă brazdă taie,
Că de dureri eu mă izbesc
Şi urlu ziua-ntreagă,
Şi c-am murit gândind la ea,
Că mi-a fost dragă.

Şi dacă ochii ei atunci
Mai tulburi se vor face,
N-o mângâia! E de prisos,
Te rog s-o laşi în pace.
O frunză veştedă nu-ţi dă
Cuvânt să zici că-i toamnă
Şi-o lacrimă în ochii ei
Nimic nu-nseamnă!

Şi-acum dă-mi mâna! A sunat
Cornistul de plecare,
Du Oltului din partea mea
O caldă salutare,
Şi-ajuns în ţară, eu te rog,
Fă-mi cel din urmă bine:
Pământul ţării să-l săruţi
Şi pentru mine!

VÂNTUL

CUPRINS

De fete mari e lunca plină,
Iar vântul, răsfăţat copil,
S-apropie tiptil-tiptil
De pe sub fagi, de pe colină.
Şi fetele cu drag suspină:
— “O, Doamne, Doamne, adă-ni-l!”

Pe umeri blondele lui plete
Tresar şi sar încetinel.
El e frumos şi tinerel,
Dar e sfios când e cu fete.
Iar ele râd şi râd şirete
Şi pe furiş privesc la el.

El umblă ca la el acasă
Şi-ascultă fetele ce zic;
Mai rupe-n palme câte-un spic
Şi răsfăţat apoi îşi lasă
Pe spate capul şi nu-i pasă
De fete şi de câmp nimic.

Şi printre spice el şopteşte,
Vorbind aiurea şi-alintat!
Şi, cum se plimbă-n lung şi-n lat,
Cu fetele să-mprieteneşte
Şi din copil sfiios el creşte
Flăcău întreg de sărutat.

Apoi ca-n glumă el le prinde
De mânecă, şi-aprins de dor,

Îşi face joc prin părul lor,
În urmă braţul şi-l întinde,
Pe cea mai dragă o cuprinde
Şi-o strânge către el uşor.

Tot mai aprins, tot mai aproape:
— “Să te sărut, drăguţo, vrei?
Ce ochi frumoşi ai, viorei,
Ca un întins adânc de ape.”
De el nu-i nici un chip să scape
Şi-atâta lucru-n urmă ce-i?

Ea stă la pieptul lui pierdută,
Dintâi cu ochii la pământ.
El zice-aşa câte-un cuvânt,
Ea zice trei şi-l tot ajută,
Şi uite-l, uite-l c-o sărută —
Ei, vezi tu, fetele cum sânt!

El a crezut că nu se poate,
Şi iacă poţi! Dar să te ţii!
E greu să dai de căpătâi
Dar dacă dai, merg strună toate;
Şi fata mult nu se socoate,
Când pierde mintea cea dintâi.
El o sărut-acum pe salbă,
Şi fetele-mprejur se strâng!
Dar e prea mult! Am să mă plâng
La toţi vlădicii, să dau jalbă!
Auzi, să duci tu lume albă
P-un câmp cu oameni, ca-ntr-un crâng!

Ba ele-şi mai desfac şi sânul,
Şi-n sân el li se joac-acum —
Îl prind odată şi-l sugrum,
Că prea s-obrăznici românul,
Auzi, dar cine-i el, păgânul,
Ca să-mi sărute fete-n drum?

Nu ştie nimeni de-unde vine,
Şi capu-i stă la sărutat!
De-ar fi măcar de-aici din sat —
Voi, câţi sunteţi flăcăi ca mine,
Să-mi spuneţi voi acum, e bine
Să faci ca vântul, nu-i păcat?

Adică stăi! Ce fată moare
Dac-o săruţi puţin? Da' zeu!
Cum aş voi să fiu mereu
Un vânt şi eu, în zi cu soare,
De-ar fi numai secerătoare
O fată pe care-o ştiu eu!

VESTITORII PRIMĂVERII

CUPRINS

Dintr-alte ţări, de soare pline,
Pe unde-aţi fost şi voi străine,
Veniţi, dragi păsări, înapoi —
Veniţi cu bine!
De frunze şi de cântec goi,
Plâng codrii cei lipsiţi de voi.

În zarea cea de veci albastră
Nu v-a prins dragostea sihastră
De ceea ce-aţi lăsat? Nu v-a fost dor
De ţara voastră?
N-aţi plâns văzând cum trece-n zbor
Spre miazănoapte nor de nor?

Voi aţi cântat cu glas fierbinte
Naturii calde imnuri sfinte,
Ori doine dragi, când v-aţi adus
De noi aminte!
Străinilor voi nu le-aţi spus
Că doine ca a noastre nu-s?

Şi-acum veniţi cu drag în ţară!
Voi revedeţi câmpia iară,
Şi cuiburile voastre-n crâng!
E vară, vară!
Aş vrea la suflet să vă strâng,
Să râd de fericit, să plâng!

Cu voi vin florile-n câmpie
Şi nopţile cu poezie
Şi vânturi line, calde ploi
Şi veselie.
Voi toate le luaţi cu voi
Şi iar le-aduceţi înapoi!

PE LÂNGĂ BOI

CUPRINS

Pocnind din bici pe lângă boi,
În zori de zi el a trecut
Cu plugul pe la noi.
Şi de pe bici l-am cunoscut,
Şi cum ţeseam, nici n-am ştiut
Cum am sărit şi m-am zbătut
Să ies de la război.

Şi-atâta tort mi-am încâlcit
Şi-n graba mare-am spart un geam,
Ştiu eu ce mi-a venit!
Am cap, dar parcă nu-l mai am!
Ce-aveam să-i spui? Nimic n-aveam,
Dar era-n zori, şi eu voiam
Să-ntreb cum a dormit.

Şi vezi aşa-i el, nu ştiu cum!
M-a prins de braţ şi m-a cuprins
Să mă sărute-n drum.
Dar eu din braţe-i m-am desprins
Şi l-am certat şi l-am împins —
Dar n-am făcut cu dinadins,
Şi rău ce-mi pare-acum!

O, nu mi-e că mi-am sângerat
La prag piciorul într-un cui,
Dar mi-e că e păcat!
Om bun ca dânsul nimeni nu-i,
Şi pentru-o vorbă rea ce-i spui
El toată ziulica lui
Munceşte supărat!

RADA

CUPRINS

Are Dochia mult cât are,
Nu e mult o fată mare?
Că-ntre domni, dar orişiunde,
Dacă-ţi ştie ea răspunde
Grai ales şi lin ca apa,
Apoi las' că Rada ştie
Şi-n ce fel să poarte sapa.

A fost şi ea-n şcoli o toamnă,
Dar găseşti ca ea vro doamnă?
Cu cosiţă gălbioară,
Ea e naltă şi uşoară —
S-o vezi numai şi să tremuri!
Şi de-abia pe la Sân-Petru
Umple optsprezece vremuri.

Sunt şi-n sat destule fete,
Cari de n-au cu ce să-mbete
Ochii omului, au pieptul ele
Alb de taleri şi mărgele.
Rada, când o vezi, te fură
Cu necontenitul zâmbet
Şi cu-a vorbelor căldură.

Harnică, din zorii zilei
Nu stau mâinile copilei
Fără lucru, tot să prindă,
Casa lor toată-i oglindă.
La izvor vezi pe Rodica
Până-n zori, când pe sub streşini
Încă doarme rândunica.

Pe izlaz nu-i multă hrana,
Dar vezi albă ce-i Joiana!
Şi-n amurg copila-n tindă
Foc în vatră vrea s-aprindă,
Dar mu-mu, Joiana muge —
Radă, fă, s-alergi degrabă,
Că-n şopron viţelul suge.

— “Doar’ e tare! Haid’ mai iute!”
Şi din drum, ca să-i ajute,
Vin flăcăii totdeauna.
Nu-l înjugi aşa cu buna
Pe viţel, şi Rada-i slabă,
Ştiu flăcăii! Şi-şi fac seara
Pe-aici vecinic ceva treabă.

Vaca-i tot ce-au ei, ea biata!
Toarce-n sat cu ziua fata,
Dar e veselă din fire;
De noroc şi-ndestulire
Inima-i în veci e plină:
Când e fericită, spune-mi,
Mai mult ce-are o regină?

Rada-i nălucire vie,
Când aleargă pe câmpie
Şi-i bat vânturi în cosiţă,
Ori când seara stă-n portiţă,
Şi-o întrebi: “Ce-aştepţi, iubită?”
Şi pe dup-un stâlp s-ascunde,
Galbenă şi zăpăcită.

Dar la holdă! Arde soare,
Fetele secerătoare
Râd şi cântă, snopi fag grâul,
Murmură-ntre sălcii râul:
Fug la râu vro patru fete,
E şi Rada? Fug flăcăii
Şi ei, toţi, şi nu le-e sete.

Şi-n genunchi atunci pe ţărmuri
Ea din pumni cât două sfărmuri
Bea, iar Nicu: — “Dă-mi şi mie!”
— “Taci! şi bea din pălărie!”
Cere el, cer mulţi să-i deie:
Rada râde, le dă apă,
Toţi din pumnii ei să beie.

— Zece stropi nu pot să-ncapă:
Prea e mic păhar de apă!”
Şi-atunci ea, când el glumeşte,
Joacă pumnii şi-l stropeşte
Pe obraz, dar drăgălaşă
Tot ea-l zvântă,-n loc de cârpă
Mâneca de la cămaşă.

Şi cum ştie ea s-aleagă
Ce-i frumos! Atât de dragă
O dă portul îmbrăcându-l!
Când o vezi, te-mbată gândul
Că, iubind-o trei dumineci,
S-ar mira de tine-altarul
Ce păcat ai să cumineci!

Iat-o veselă şi-aprinsă;
Joacă hora! Cum e-ncinsă,
Cum îşi poartă-a ei făptură,
Toată-i ca-n zugrăvitură —
Mamele, privind-o-n horă,
Să cotesc: “Olio, tu leică,
Ce mai drac frumos de noră!”

De-o-ntâlnesc în drum bătrânii,
Ei fac pod cu palma mâinii
Peste ochii slabi, s-o vadă:
“Draga moşului, tu Radă!”
Şi uimiţi de fata Dochii
O dezmiardă şi, când pleacă,
Umezi au de lacrămi ochii.

Dar de-i Rada cât de blândă,
Ea de mic-a fost osândă
Pentru sat. Şi nu-i mirare,
Ei flăcăi, ea fată mare:
Pentru-un râs al ei se ceartă,
Şi din joc se prind feciorii
La trânteli, cât Doamne iartă!

Da! Şi Rada-i mare hoaţă,
Poate satul tot să-l scoaţă
Din sărit, ea ştie bine!
Dar se teme de-oarecine.
Mă-sa e? Ferească Domnul!
Alt temut: ca să nu-şi piardă
Pe acel ce-i pierde somnul.

— “Unde mergi?” — “Mă duc la moară!”
— “Viu şi eu!” Şi din uscioară
Vladu iese-n cap de stradă.
— “Nu m-ajungi!” — “Te-ajung eu, Radă!”
Dar fugind i se desprinde
Şorţul alb din brâu, iar Vladu
Nu-i dă şorţul, ci i-l vinde.

— “Ieri mi te-am făcut scăpată;
Azi nu-mi scapi nesărutată!”
— “Cum nu scapi din mână fumul —
Nu-mi eşti drag, de ce-mi ţii drumul?”
Ea nu-şi crede-a ei cuvinte;
De le-ar crede Vladu însă,
Rada şi-ar ieşi din minte.

Şi cum vrea şi nu vrea fata,
Dragul ia, dragul dă plata.
Un sărut păcat să fie?
Numai popa să nu-l ştie,
Că te sperie cu iadul —
M-ar putea speria pe mine
Popii toţi, de-aş fi eu Vladul!

TREI, DOAMNE, ŞI TOŢI TREI

CUPRINS

Avea şi dânsul trei feciori,
Şi i-au plecat toţi trei deodată
La tabără, sărmanul tată!
Ce griji pe dânsul, ce fiori,
Când se gândea că-i greu războiul,
N-ai timp să simţi că mori.

Şi luni trecut-au după luni —
Şi-a fost de veste lumea plină,
Că steagul turcului se-nchină;
Şi mândrii codrului păuni,
Românii-au isprăvit războiul,
Că s-au bătut nebuni.

Scria-n gazetă că s-a dat
Poruncă să se-ntoarcă-n ţară
Toţi cei plecaţi de astă-vară —
Şi rând pe rând veneau în sat
Şi ieri şi astăzi câte unul
Din cei care-au plecat.

Şi-ai lui întârziau! Plângând
De drag că are să-i revadă,
Sta ziua-n prag, ieşea pe stradă
Cu ochii zarea măsurând,
Şi nu veneau! Şi dintr-o vreme
Gemea, bătut d-un gând.

Nădejdea caldă-n el slăbea,
Pe cât creştea de rece gândul.

El a-ntrebat pe toţi d-a rândul,
Dar nimeni ştire nu-i ştia.
El pleacă-n urmă la cazarmă
    Să afle ce dorea.

Căprarul vechi îi iese-n prag.
— “Ce-mi face Radu?” el întreabă,
De Radu-i este mai cu grabă,
Că Radu-i este cel mai drag.
— “E mort! El a căzut la Plevna
    În cel dintâi şirag!”

O, bietul om! De mult simţea
Că Radu-i dus de pe-astă lume,
Dar astăzi, când ştia anume,
El sta năuc şi nu credea.
Să-i moară Radu! Acest lucru
    El nu-l înţelegea.

Blăstem pe tine, braţ duşman!
— “Dar George-al nostru cum o duce?”
— “Sub glie, taică, şi sub cruce,
Lovit în piept d-un iatagan!”
— “Dar bietul Mircea?” — “Mort şi Mircea
    Prin văi pe la Smârdan.”

El n-a mai zis nici un cuvânt;
Cu fruntea-n piept, ca o statuie,
Ca un Cristos bătut în cuie,
Ţinea privirile-n pământ,
Părea că vede dinainte-i
    Trei morţi într-un mormânt.

Cu pasul slab, cu ochii beţi
El a plecat, gemând p-afară,
Şi-mpleticindu-se pe scară,
Chema pe nume pe băieţi,
Şi se proptea de slab, sărmanul,
   Cu mâna de păreţi.

Nu se simţea de-i mort ori treaz,
N-avea puteri să se simţească;
El trebuia să s-odihnească —
Pe-o piatră-n drum sub un zăplaz
S-a pus, înmormântând în palme-i
   Slăbitul său obraz.

Şi-a stat aşa, pierdut şi dus.
Era-n amiazi şi-n miez de vară
Şi soarele-a scăzut spre seară,
Şi-n urmă soarele-a apus,
Iar bietul om sta tot acolo
   Ca mort, precum s-a pus.

Treceau bărbaţi, treceau femei,
Şi uruiau trăsuri pe stradă,
Soldaţi treceau făcând paradă, —
Şi-atunci, deştept, privi la ei
Şi-şi duse pumnii strâns pe tâmple:
   "Trei, Doamne, şi toţi trei!"

LA OGLINDĂ

CUPRINS

Azi am să-ncrestez în grindă —
Jos din cui acum, oglindă!
Mama-i dusă-n sat! Cu dorul
Azi e singur puişorul,
Şi-am închis uşa la tindă
Cu zăvorul.
Iată-mă! Tot eu cea veche!
Ochii? hai, ce mai pereche!
Şi ce cap frumos răsare!
Nu-i al meu? Al meu e oare?
Dar al cui! Şi la ureche
Uite-o floare.
Asta-s eu! Şi sunt voinică!
Cine-a zis că eu sunt mică?
Uite, zău, acum iau seama
Că-mi stă bine-n cap năframa
Şi ce fată frumuşică
Are mama!
Mă gândeam eu că-s frumoasă!
Dar cum nu! Şi mama-mi coasă
Şorţ cu flori, minune mare —
Nu-s eu fată ca oricare:
Mama poate fi făloasă
Că mă are.
Ştii ce-a zis şi ieri la vie?
A zis: — "Ce-mi tot spun ei mie!
Am şi eu numai o fată,
Şi n-o dau să fie dată;
Cui o dau voiesc să-mi fie
Om odată".

Mai ştiu eu! Şi-aşa se poate!
Multe ştiu, dar nu ştiu toate.
Mama-mi dă învăţătură
Cum se ţese-o pânzătură,
Nu cum stau cei dragi de vorbă
Gură-n gură.
N-am să ţes doar viaţa-ntreagă!
Las’ să văd şi cum să leagă
Dragostea — dar ştiu eu bine!
Din frumos ce-l placi ea vine —
Hai, mă prind feciorii dragă
Şi pe mine!
Că-s subţire! Să mă frângă
Cine-i om, cu mâna stângă!
Dar aşa te place dorul:
Subţirea, cu binişorul
Când te strânge el, să-ţi strângă
Tot trupşorul.
Braţul drept dacă-l întinde
Roată peste brâu te prinde
Şi te-ntreabă: “Dragă, strângu-l?”
Şi tu-l cerţi, dar el, nătângul,
Ca răspuns te mai cuprinde
Şi cu stângul.
Iar de-ţi cere şi-o guriţă —
Doamne! Cine-i la portiţă?
Om să fie? Nu e cine!
Hai, e vântul! Uite-mi vine
Să văd oare cu cosiţă
Sta-mi-ar bine?
O, că-mi stă mie-n tot felul!
Să mă port cu-ncetinelul:

Uite salbă, brâu, şi toate!
Şi cosiţe cumpărate,
Stai, să-nchei şi testemelul
Pe la spate.
Uite ce bujor de fată —
Stai să te sărut o dată!
Tu mă poţi, oglindă, spune!
Ei, tu doară nu te-i pune
Să mă spui! Tu ai, surată,
Gânduri bune.
De-ar şti mama! Vai, să ştie
Ce-i fac azi, mi-ar da ea mie!
D-apoi! N-am să fiu tot fată,
Voi fi şi nevast-odată:
Las' să văd cât e de bine
Măritată.
Că mi-a spus bunica mie
Că nevasta una ştie
Mai mult decât fata, juna,
Ei, dar ce? Nu mi-a spus buna —
Şi mă mir eu ce-o să fie
Asta una!
Brâu-i pus! Acum, din ladă
Mai ieu şorţu! O să-mi şadă
Fată cum îmi stă nevastă...
Aolio! Mama-n ogradă!
Era gata să mă vadă
Pe fereastă.
Ce să fac? Unde-mi stă capul?
Grabnic, hai să-nchid dulapul
Să mă port să nu mă prindă.
Salbă jos! Şi-n cui oglindă!

Ce-am uitat? Închisă uşa
De la tindă.
Intră-n casă? O, ba bine,
Şi-a găsit nişte vecine,
Stă la sfat... toată-s văpaie!
Junghiul peste piept mă taie;
Doamne, de-ar fi dat de mine,
Ce bătaie!

EL-ZORAB

CUPRINS

La paşa vine un arab,
Cu ochii stinşi, cu graiul slab.
— “Sunt, paşă, neam de beduin,
Şi de la Bab-el-Manteb vin
Să vând pe El-Zorab.

Arabii toţi răsar din cort,
Să-mi vadă roibul, când îl port
Şi-l joc în frâu şi-l las în trap!
Mi-e drag ca ochii mei din cap
Şi nu l-aş da nici mort.

Dar trei copii de foame-mi mor!
Uscat e cerul gurii lor;
Şi de amar îndelungat,
Nevestei mele i-a secat
Al laptelui izvor!

Ai mei pierduţi sunt, paşă, toţi:
O, mântuie-i, de vrei, că poţi!
Dă-mi bani pe cal! Că sunt sărac!
Dă-mi bani! Dacă-l găseşti pe plac,
Dă-mi numai cât socoţi!”

El poartă calul, dând ocol,
În trap grăbit, în pas domol,
Şi ochii paşei mari s-aprind;
Cărunta-i barbă netezind
Stă mut, de suflet gol.

— “O mie de ţechini primeşti?”
— “O, paşă, cât de darnic eşti!
Mai mult decât în visul meu!
Să-ţi răsplătească Dumnezeu,
      Aşa cum îmi plăteşti!”

Arabul ia, cu ochii plini
De zâmbet, mia de ţechini —
De-acum, de-acum ei sunt scăpaţi,
De-acum vor fi şi ei bogaţi,
      N-or cere la străini!

Nu vor trăi sub cort în fum,
Nu-i vor cerşi copiii-n drum,
Nevasta lui se va-ntrema;
Şi vor avea şi ei ce da
      Săracilor de-acum! —

El strânge banii mai cu foc,
Şi pleacă, beat de mult noroc,
Şi-aleargă dus d-un singur gând,
Deodată însă, tremurând,
      Se-ntoarce, stă pe loc.

Se uită lung la bani, şi pal
Se clatină, ca dus de-un val,
Apoi la cal priveşte drept;
Cu paşii rari, cu fruntea-n piept,
      S-apropie de cal.

Cuprinde gâtul lui plângând
Şi-n aspra-i coamă îngropând

Obrajii palizi: — “Pui de leu,
Suspină trist. Odorul meu,
Tu ştii că eu te vând!

Copiii mei nu s-or juca
Mai mult cu frunze-n coama ta,
Nu te-or petrece la izvor:
De-acum smochini, din mâna lor,
Ei n-or avea cui da!

Ei nu vor mai ieşi cu drag
Să-ntindă mâinile din prag,
Să-i iau cu mine-n şea pe rând!
Ei nu vor mai ieşi râzând
În calea mea şirag!

Copiii mei cum să-i îmbun
Nevestei mele ce să-i spun,
Când va-ntreba de El-Zorab
Va râde-ntregul neam arab
De bietul Ben-Ardun!

Raira, tu, nevasta mea,
Pe El-Zorab nu-l vei vedea
De-acum, urmându-te la pas,
Nici în genunchi la al tău glas
El nu va mai cădea!

Pe-Ardun al tău, pe Ben-Ardun,
N-ai să-l mai vezi în zbor nebun
Pe urma unui şoim uşor
Ca să-ţi împuşte şoimu-n zbor;
Nu-i vei pofti: Drum bun!

Nu vei zâmbi, cum saltă-n vânt
Ardun al tău în alb vestmânt;
Şi ca să simţi sosirea lui
Mai mult de-acum tu n-o să pui
    Urechea la pământ!

O, calul meu! Tu, fala mea,
De-acum eu nu te voi vedea
Cum ţii tu nările-n pământ
Şi coada ta fuior în vânt,
    În zbor de rândunea!

Cum mesteci spuma albă-n frâu,
Cum joci al coamei galben râu.
Cum iei pământul în galop
Şi cum te-aşterni ca un potop
    De trăsnete-n pustiu!

Ştia pustiul de noi doi
Şi zarea se-ngrozea de noi —
Şi tu de-acum al cui vei fi?
Şi cine te va mai scuti
    De vânturi şi de ploi?

Nu vor grăi cu tine blând,
Te-or înjura cu toţi pe rând
Şi te vor bate,-odorul meu,
Şi te-or purta şi mult, şi greu;
    Lăsa-te-vor flămând!

Şi te vor bate,-odorul meu,
Să mori tu, cel crescut de noi!...

Ia-ţi banii, paşă! Sunt sărac,
Dar fără cal eu ce să fac:
      Dă-mi calul înapoi!”

Se-ncruntă paşa: — “Eşti nebun?
Voieşti pe ianiceri să-i pun
Să te de-a câinilor? Aşa!
E calul meu, şi n-aştepta
      De două ori să-ţi spun!”

— Al tău? Acel care-l crescu
Iubindu-l, cine-i: eu ori tu?
De dreapta cui ascultă el,
Din leu turbat făcându-l miel?
      Al tău? O, paşă, nu!

Al meu e! Pentru calul meu
Mă prind de piept cu Dumnezeu —
Ai inimă! Tu poţi să ai
Mai vrednici şi mai mândri cai,
      Dar eu, stăpâne, eu?

Întreagă mila ta o cer!
Alah e drept şi-Alah din cer
Va judeca ce-i între noi,
Că mă răpeşti şi mă despoi,
      M-arunci pe drum să pier.

Şi lumea te va blestema,
Că-i blestem făptuirea ta!
Voi merge, paşă, să cerşesc,
Dar mila voastră n-o primesc —
      Ce bine-mi poţi tu da?”

Dă paşa semn. — “Să-l dezbrăcaţi
Şi binele în vergi i-l daţi!”
Sar eunucii, vin, îl prind —
Se-ntoarce-arabul răsărind
Cu ochii îngheţaţi...

El scoate grabnic un pumnal,
Şi-un val de sânge, roşu val
De sânge cald a izvorât
Din nobil-încomatul gât,
Şi cade mortul cal.

Stă paşa beat, cu ochi topiţi,
Se trag spahiii-ncremeniţi.
Şi-arabul, în genunchi plecat,
Sărută sângele-nchegat
Pe ochii-nţepeniţi.

Să-ntoarce-apoi cu ochi păgâni
Şi-aruncă fierul crunt din mâini:
— “Te-or răzbuna copiii mei!
Şi-acum mă taie, dacă vrei,
Şi-aruncă-mă la câini!”

SUPŢIRICA DIN VECINI

CUPRINS

Ea mergea căpşuni s-adune,
Fragi s-adune —
Eu şedeam pe prag la noi.
Ea, ca şarpele prin foi,
Vine-ncet, pe ochi îmi pune
Mânile ei mici şi moi,
În ureche-o vorbă-mi spune,
Râde lung şi fuge-apoi.

Pieptul plin cu mâna-l ţine,
Strâns îl ţine,
Că-i piept tânăr şi mereu
Ar sălta, şi-n salt e greu.
Stă pe loc şi-i pare bine,
Bate-n palme: — "Te ştiu eu:
Nu mai viu! De viu la tine,
Mă săruţi şi nu mai vreu!"

Eu o chem şi-i spui de toate,
Multe toate,
Multe bune şi-n zadar,
— "Nu-mi faci capul călindar!
Nu te cred şi nu să poate!"
Eu mă-ntorc: — "Ei du-te dar!"
Capul mi-l proptesc pe coate,
Stau pe prag, pe gânduri iar.

Stând aşa, un braţ ridică,
Blând ridică,
Părul meu, pe frunte dat.

Când mă-nalţ rămân mirat.
— “Te-ai întors?” Şi, supţirică,
Ea pe piept mi s-a lăsat
Şi zâmbea c-un fel de frică:
— “Răule, te-ai supărat?”

NUMAI UNA!

CUPRINS

Pe umeri pletele-i curg râu —
Mlădie, ca un spic de grâu,
Cu şorţul negru prins în brâu,
    O pierd din ochi de dragă.
Şi când o văd, îngălbenesc;
Şi când n-o văd, mă-mbolnăvesc,
Iar când merg alţii de-o peţesc,
    Vin popi de mă dezleagă.

La vorbă-n drum, trei ceasuri trec —
Ea pleacă, eu mă fac că plec,
Dar stau acolo şi-o petrec
    Cu ochii cât e zarea.
Aşa cum e săracă ea,
Aş vrea s-o ştiu nevasta mea,
Dar oameni răi din lume rea
    Îmi tot închid cărarea.

Şi câte vorbe-mi aud eu!
Toţi fraţii mă vorbesc de rău,
Şi tata-i supărat mereu,
    Iar mama, la icoane,
Mătănii bate, ţine post;
Mă blestemă: “De n-ai fi fost!
Eşti un netot! Ţi-e capul prost
    Şi-ţi faci de cap, Ioane!”

Îmi fac de cap? Dar las’ să-mi fac!
Cu traiul eu am să mă-mpac
Şi eu am să trăiesc sărac,

Muncind bătut de rele!
La fraţi eu nu cer ajutor,
Că n-am ajuns la mila lor —
Şi fac ce vreau! Şi n-am să mor
De grija sorţii mele!

Mă-ngroapă fraţii mei de viu!
Legat de dânsa, eu să ştiu
Că am urâtei drag să-i fiu?
Să pot ce nu se poate?
Dar cu pământul ce să faci?
Şi ce folos de boi şi vaci?
Nevasta dacă nu ţi-o placi,
Le dai în trăsnet toate!

Ori este om, de sila cui
Să-mi placă tot ce-i place lui!
Aşa om nici vlădica nu-i
Şi nu-i nici împăratul!
Să-mi cânte lumea câte vrea,
Mi-e dragă una şi-i a mea:
Decât să mă dezbar de ea,
Mai bine-aprind tot satul!

BRÂUL COSÂNZENII

CUPRINS

Avea Ileana ochi de soare
Şi galben păr, un lan de grâu;
Vestmânt avea ţesut în floare
Şi-un brâu purta pe-ncingătoare,
Cum n-a mai fost pe lume brâu.

Era de aur pe tot locul,
Un fulger pe-al ei trup încins.
El noaptea da lumini ca focul,
Şi-n brâu sta fetei prins norocul
Precum e-n talismane prins.

Vrăjit era că, de-l va pierde,
Norocul ei să piară-n veci,
Nici flori mai mult să n-o dezmierde,
Să n-afle umbră-n codrul verde
Şi verile să-i fie reci.

Dar Sfântul Soare ziua-ntreagă
Pândeşte brâul — l-ar fura.
Că lui de mult i-e fata dragă,
Iar fata nu vrea să-nţeleagă,
Şi el acum şi-ar răzbuna!

Ea trece-n dulce nepăsare
Prin lunci cu flori şi doarme-n văi,
Iar păzitor pe vânt îl are —
Întreaga viaţă vis îi pare
Şi joc îşi bate de flăcăi.

Dar Făt-Frumos zâmbind s-arată,
Şi-n drumul lui umblând de-atunci
Simţea de-ajuns frumoasa fată
Că viaţa noastră nu ni-e dată
De dragul unor flori din lunci.

Din ochi albaştri de cicoare
Pe sânu-i alb de ghiocel
Curg lacrimi calde-acum! O doare,
Ei inima de drag îi moare,
Iar Făt-Frumos, vai, cum e el!

— “Atâta dragoste nebună!
Eu nu o simt, tu n-o-nţelegi —
Visarea ta la ce ţi-e bună?
Vrei s-o visăm noi împreună?
Atunci tu brâul să-l dezlegi!”

Ea tremură zâmbind şi geme:
— “Norocul meu întreg îl vrei!”
Ea numai pentru brâu se teme,
Că vor afla duşmanii vreme
Să-i fure-ntr-asta brâul ei.

— “De ce te temi? Ne vom ascunde
În noaptea codrului umbros
Sub brazii fără grai, pe unde
Nici ochi de om nu pot pătrunde,
Nici flori cu tăinuit miros.”

El zice-aşa, să zică iară,
Să-i facă gândul ei uşor,

Iar gându-i se topea de pară —
Şi-n codru des, în zi de vară,
S-ascunde fată şi fecior.

Au fost ascunşi încât nici floare,
Nici ochi de om nu i-au zărit.
Dar printre crengi adormitoare
Din cer un singur ochi de soare
Căzu pe brâu şi l-a răpit.

Atunci Ileana şi simţeşte
Că-i arde plânsul în priviri;
Ea după brâu în jur priveşte
Ş-aprinsa-i faţă-ngălbeneşte
Că nu e brâul nicăiri.

Şi cum ea varsă desperată
Un plâns amar, un cald şiroi,
Curgea din cer ploaie curată,
Iar dintre ploi lucind s-arată
Frumosul brâu stropit de ploi.

Şi-n ceruri călătorul Soare
Râdea cu hohot repetat
Şi prin văzduhuri plutitoare
Izbea săgeţi răzbunătoare
De-a lungul brâului furat.

— "Vai, brâul meu! gemea copila.
Atât de mult eu l-am temut,
Dar Făt-Frumos descinsu-mi-l-a!"
Şi-apoi plângea, mai mare mila,
Şi-n nopţi apoi ea s-a pierdut.

De-atunci totuna este firea,
Dar multe nu-s din câte-au fost
Azi nu-i Ileana nicăirea,
De-abia trăieşte-n pomenirea
Poveştilor cu dulce rost.

Iar Soarele-n văzduhuri pline
De zâmbetu-i cel cald de foc,
Ileano, a uitat de tine!
Dar brâul când în minte-i vine
Îşi bate şi-azi de tine joc.

Dac-ai murit, frumoasă fată,
Furatul brâu e viu mereu:
Când plouă, vara, câteodată
Un brâu de foc pe cer s-arată,
Iar noi îi zicem curcubeu.

DUŞMANCELE

CUPRINS

Las’ ochii, mamă, las’ să plângă!
Tu-n leagăn tot cu mâna stângă
Mi-ai dat să sug de-aceea sânt
                              Nătângă!
Dar n-am pus doară jurământ,
Să merg neplânsă în mormânt!

Nu plâng că mi-e de Leana teamă;
De ciudă plâng eu numai, mamă.
Cuvintele ei nu le ieu
                              În samă,
Dar mi-e ruşine şi mi-e greu,
Că scoală satu-n capul meu.

Ea duce sfat din casă-n casă
Că n-am broboade de mătasă,
N-am şorţ cu flori — şi dacă n-am
                              Ce-i pasă?
N-am mers să-i cer, aveam-n-aveam;
Şi n-o să-mi meargă neam de neam.

Stă-n drum de vorbă cu vecine
Şi bate-n pumni: — “Să mor îmi vine,
Auzi tu! Să se prindă ea
                              Cu mine!
Ştii, ieri, la moară, ce spunea?
Că-s proastă foc şi gură rea!

Şi-auzi! îi umblă-n cap, tu, soră,
S-ajungă ea Lucsandrei noră!

O, meargă-i numele! N-o vezi
La horă?
Ce şorţ! Nu-ţi vine nici să crezi;
Fă cruce, fa, să nu-l visezi.

Nu l-aş purta nici de poruncă!
Ce poartă ea, alt om aruncă.
C-un rând de haine-o văd mergând
La muncă,
La joc şi hori acelaşi rând,
Îl poartă-ntruna, şi de când!

Lucsandra-i doară preuteasă,
Ea-şi cată noră mai aleasă,
S-o ducă-n bunuri şi-n duium
Acasă.
Ea n-a ajuns, oricum şi cum,
Să-şi strângă nora de pe drum.

Să-şi ieie noră pe-o satană?
Că e săracă şi golană;
De ce nu vine ca să-i dau
Pomană?
Nu-i casa lor în care stau
Şi-n casă nici cenuşă n-au!"

Auzi tu, mamă, câte-mi spune?
Şi-aleargă-n sat să mai adune
Şi câte porecliri pe-ascuns
Îmi pune.
De-aş sta să-i dau şi eu răspuns,
La câte legi am fi ajuns!

Ea-mi sare-n drum, că doară-doară
M-apuc să-i spui o vorbă-n poară;
Şi dacă tac, îi vin călduri
                    Să moară.
Să vezi tu, mamă,-njurături!
Că ea cu mă-sa-s zece guri.

Cu gura, mă-sa bate-o gloată,
Şi-i de otravă Leana toată —
Mi-ar pune capul sub picior,
                    Să poată.
Dar lor pe plac eu n-am să mor,
Că n-am ajuns la mila lor.

De foame nu dau popii ortul!
Eu iarna singură-mi ţes tortul
Şi umblu şi eu cum socot
                    Că-i portul.
De n-am mătăsuri, am ce pot,
Nici bun prea-prea, nici rău de tot.

Mă prind cu ea? Cel sfânt s-o bată!
Dar cum mă prind? Ea e bogată,
Ce haine mi-am făcut ca ea
                    Vrodată?
La joc mă poţi oricând vedea
Cu fetele de sama mea!

Ori am vorbit cu dânsa glume?
O fac de râs şi-i scot eu nume?
Ori ies, gătită-n ciuda ei,
                    în lume?

Îi ştiu eu focul — ochii mei!
Lisandru e, că alta ce-i?

Dar ce? Îl ţiu legat de mine?
Îl trag de mânecă? Ba bine!
El vine-aşa, de dragul lui,
                    Când vine.
Eu nu pot uşa să i-o-ncui,
De stă prea mult, eu cum să-i spui?

Sunt eu la urmă vinovată,
Că Leana umblă ca turbată
Să-l vadă-n casa lor intrând
                    O dată?
Şi dacă lui nu-i dă prin gând,
Ea blastemă de nu-şi dă rând!

Dar poate da ea bobi cu sâta!
O fierbe ciuda pe urâta,
Că-s mai frumoasă decât ea,
                    Şi-atâta!
Să aibă Leana-n frunte stea,
Nu-i partea ei ce-i partea mea.

Că boii-s buni, bine-i bogată;
Dar dacă pui flăcăi odată
S-aleagă dânşii cum socot
                    O fată:
Bogata-şi pupă boii-n bot,
Îmbătrânind cu boi cu tot!

MOARTEA LUI FULGER

CUPRINS

În goana roibului un sol,
Cu frâu-n dinţi şi-n capul gol,
Răsare, creşte-n zări venind,
Şi zările de-abia-l cuprind,
Şi-n urmă-i corbii croncănind
Aleargă stol.

El duce regelui răspuns
Din tabără. Şi ţine-ascuns
Sub straiul picurând de ploi
Pe cel mai bun dintre eroi —
Atâta semn de la război,
Şi-a fost de-ajuns!

Pe Fulger mort! Pe-un mal străin
L-a fulgerat un braţ hain!
De-argint e alb frumosu-i port,
Dar roş de sânge-i albul tort,
Şi pieptul gol al celui mort
De lănci e plin.

Sărmanul crai! Când l-a văzut
Şi, când de-abia l-a cunoscut,
Cu vuiet s-a izbit un pas
De spaimă-n lături şi-a rămas
Cu pumnii strânşi, fără de glas,
Ca un pierdut.

Să-i moară Fulger? Poţi sfărma
Şi pe-un voinic ce cuteza

Să-nalţe dreapta lui de fier
Să prindă fulgerul din cer?
Cum pier mişeii dacă pier
Cei buni aşa?

Dar mâne va mai fi pământ?
Mai fi-vor toate câte sânt!
Când n-ai de-acum să mai priveşti
Pe cel frumos, cum însuţi eşti,
De dragul cui să mai trăieşti,
Tu soare sfânt?

Dar doamna! Suflet pustiit!
Cu părul alb şi despletit
Prin largi iatacuri alerga,
Cu hohot lung ea blestema,
Şi tot palatul plin era
De plâns cumplit.

La stat şi umblet slabă ce-i!
Topiţi sunt ochii viorei
De-atâta vaiet nentrerupt,
Şi graiul stins şi-obrazul supt
Şi tot vestmântul doamnei rupt
De mâna ei!

— “De dorul cui şi de-al cui drag,
Să-mi plângă sufletul pribeag,
Întreagă noaptea nedormind,
Ca s-aud roibii tropotind,
Să sar din pat, s-alerg în prag,
Să te cuprind!

Nu-l dau din braţe nimănui!
Închideţi-mă-n groapa lui —
Mă laşi tu, Fulgere, să mor?
Îţi laşi părinţii-n plâns şi dor?
O, du-i cu tine, drag odor,
O, du-i, o, du-i!”

Ah, mamă, tu! Ce slabă eşti!
N-ai glas de vifor, să jeleşti;
N-ai mâini de fier, ca fier să frângi;
N-ai mări de lacrămi, mări să plângi,
Nu eşti de foc, la piept să-l strângi,
Să-l încălzeşti!

Şi tu, cel spre bătăi aprins,
Acum eşti potolit şi stins!
N-auzi nici trâmbiţile-n văi,
Nu vezi cum sar grăbiţi ai tăi —
Râdeai de moarte prin bătăi,
Dar ea te-a-nvins.

Pe piept, colac de grâu de-un an,
Şi-n loc de galben buzdugan,
Făclii de ceară ţi-au făcut
În dreapta cea fără temut,
Şi-n mâna care poartă scut
Ţi-au pus un ban.

Cu făclioara, pe-unde treci,
Dai zare negrilor poteci
În noaptea negrului pustiu,
Iar banu-i vamă peste râu.

Merinde ai colac de grâu
Pe-un drum de veci.

Şi-ntr-un coşciug de-argint te-au pus
Deplin armat, ca-n ceruri sus
Să fii întreg ce-ai fost mereu,
Să tremure sub pasu-ţi greu
Albastrul cer, la Dumnezeu
Când vei fi dus.

Miraţi şi de răsuflet goi,
Văzându-ţi chipul de război,
Să steie îngerii-nlemnit;
Şi, orb de-al armelor sclipit,
S-alerge soarele-napoi
Spre răsărit!...

Iar când a fost la-nmormântat,
Toţi morţii parcă s-au sculat
Să-şi plângă pe ortacul lor,
Aşa era de mult popor
Venit să plângă pe-un fecior
De împărat!

Şi popi, şirag, cădelniţând
Ceteau ectenii de comând —
Şi clopote, şi plâns, şi vai,
Ş-oştenii-n şir, şi pas de cai,
Şi sfetnici, şi feciori de crai,
Şi nat de rând.

Şi mă-sa, biata! Cum gemea
Şi blestema, şi se izbea

Să sară-n groapă: — “L-au închis
Pe veci! Mi-a fost şi mie scris
Să mă deştept plângând din vis,
Din lumea mea!

Ce urmă lasă şoimii-n zbor?
Ce urmă, peştii-n apa lor?
Să fii cât munţii de voinic,
Ori cât un pumn să fii de mic,
Cărarea mea şi-a tuturor
E tot nimic!

Că tot ce eşti şi tot ce poţi,
Părere-i tot dacă socoţi —
De mori târziu ori mori curând,
De mori sătul, ori mori flămând,
Totuna e! Şi rând pe rând
Ne ducem toţi!

Eu vreau cu Fulger să rămân!
Ah, Dumnezeu, nedrept stăpân,
M-a duşmănit trăind mereu
Şi-a pizmuit norocul meu!
E un păgân şi Dumnezeu,
E un păgân.

De ce să cred în el de-acum?
În faţa lui au toţi un drum,
Ori buni, ori răi, tot un mormânt!
Nu-i nimeni drac şi nimeni sfânt!
Credinţa-i val, iubirea vânt
Şi viaţa fum!”

Şi-a fost minune ce spunea!
Grăbit poporul cruci făcea
De mila ei, şi sta-ngrozit. —
Şi-atunci un sfetnic a venit
Şi-n faţa doamnei s-a oprit,
Privind la ea.

Un sfânt de-al cărui chip te temi
Abia te-aude când îl chemi:
Bătrân ca vremea, stâlp rămas,
Născut cu lumea într-un ceas,
El parcă-i viul parastas
Al altor vremi.

Şi sprijin pe toiag cătând
Şi-ncet cu mâna ridicând
Sprâncenele, din rostu-i rar,
Duios cuvintele răsar:
— “Nepoată dragă! De-n zadar
Te văd plângând.

De cum te zbuciumi, tu te stingi
Şi inima din noi o frângi —
Ne doare c-a fost scris aşa,
Ne dori mai rău cu jalea ta:
De-aceea, doamnă, te-am ruga
Să nu mai plângi.

Pe cer când soarele-i apus,
De ce să plângi privind în sus?
Mai bine ochii-n jos să-i pleci,
Să vezi pământul pe-unde treci!
El nu e mort! Trăieşte-n veci,
E numai dus.

N-am cap şi chip pe toţi să-i spui
Şi-aş spune tot ce ştiu, dar cui?
Că de copil eu m-am luptat
În rând cu Volbură-mpărat
Şi ştiu pe Crivăţ cel turbat
Ca ţara lui.

Ce oameni! Ce sunt cei de-acum!
Şi toţi s-au dus pe-acelaşi drum.
Ei şi-au plinit chemarea lor
Şi i-am văzut murind uşor;
N-a fost nici unul plângător,
Că viaţa-i fum.

Zici fum? O, nu-i adevărat.
Război e, de viteji purtat!
Viaţa-i datorie grea
Şi laşii se-ngrozesc de ea —
Să aibă tot cei laşi ar vrea
Pe neluptat.

De ce să-ntrebi viaţa ce-i?
Aşa se-ntreabă cei mişei.
Cei buni n-au vreme de gândit
La moarte şi la tânguit,
Căci plânsu-i de nebuni scornit
Şi de femei!

Trăieşte-ţi, doamnă, viaţa ta!
Şi-a morţii lege n-o căta!
Sunt crai ce schimb-a lumii sorţi,
Dar dacă mor, ce grijă porţi?
Mai simte-n urmă cineva
Că ei sunt morţi?

Dar ştiu un lucru mai pe sus
De toate câte ţi le-am spus:
Credinţa-n zilele de-apoi
E singura tărie-n noi,
Că multe-s tari cum credem noi
Şi mâine nu-s!

Şi-oricât de amărâţi să fim
Nu-i bine să ne dezlipim
De cel ce vieţile le-a dat! —
O fi viaţa chin răbdat,
Dar una ştiu: ea ni s-a dat
Ca s-o trăim!”

Ea n-a mai plâns, pierdut privea
La sfetnic, lung, dar nu-l vedea
Şi n-a mai înţeles ce-a zis
Şi nu vedea cum au închis
Sicriul alb — era un vis
Şi ea-l trăia.

Senini de plânset ochii ei,
Vedea bărbaţi, vedea femei,
Cu spaimă mută-n jur privea.
Din mult nimic nu-nţelegea;
Şi să muncea să ştie ce-i.
Şi nu putea.

I-a fulgerat deodată-n gând
Să râdă, căci vedea plângând
O lume-ntreagă-n rugăciuni. —
“În faţa unei gropi s-aduni

Atâta lume de nebuni!
Să mori râzând...”

Şi clopotele-n limba lor
Plângeau cu glas tânguitor;
Şi-adânc, din bubuitul frânt
Al bulgărilor de pământ,
Vorbea un glas, un cântec sfânt
Şi nălţător:

“Nu cerceta aceste legi,
Că eşti nebun când le-nţelegi!
Din codru rupi o rămurea,
Ce-i pasă codrului de ea!
Ce-i pasă unei lumi întregi
De moartea mea!”

PĂSTORIŢA

CUPRINS

Umbre mari răsar pe cale,
Ziua moare după culmi;
De pe coastă, pe sub ulmi,
Se scoboară mieii-n vale.
Obosit şi blând popor!
Şi cântând, păşeşte-agale
O copilă-n urma lor.

— “Noapte bună, soare sfânt,
Până mâine! Noapte bună!
Mâine iar vom fi-mpreună,
Tu să râzi şi eu să cânt.
Mâine până-n zori te scoală,
Adă flori de-argint în poală
Şi le-aşterne pe pământ!”

Şi, murind, întinereşte
Soarele de dragul ei,
Şi-o cunună de scântei
El prin păr i le-mpleteşte:
— “Mâine dacă n-oi veni.
Păru-n apă ţi-l priveşte,
Dor de mine de-ţi va fi!”

Şi-i va fi de soare dor!
Mâine blonda păstoriţă,
Despletind a ei cosiţă
Toată ziua la izvor,
Va privi cu drag la plete
Pline de-aur ce i-l dete
Soarele ascuns sub nor.

PRAHOVA

CUPRINS

Din pământ, din locuinţa
Mamei tale, ieşi zâmbind,
Prahova! Şi stai mirată
Şi te tremură dorinţa
Să vezi lumea cu lumină!
Inima de plâns ţi-e plină;
Ochii tăi spre soare cată
Şi-ai tăi ochi mai vii s-aprind.

În pământ cât e de rece
Şi-n pământ nu vezi nimic —
Nu te mai întoarce-acasă!
Eu pe drum te voi petrece
Cu poveşti şi cu poveţe,
Voi cânta a ta frumseţe!
Lasă lumea ta, o lasă,
Tu frumoasă, eu voinic!

Vino-ncet pe-aici, iubită!
Adă mâna, să nu cazi
Peste pietrele din cale!
Tu tresari de fericită
Şi-mbătată de viaţă;
Soarele-ţi răsare-n faţă —
Haid-acum fugind la vale
Printre şoptitorii brazi.

Ce frumos se-mbracă dealul
Cu flori roşii pe-unde treci!

Îţi întâmpină sosirea
Munţii ce despart Ardealul,
Codrii vechi şi plini de noapte,
Luncile cu mii de şoapte.
Râzi cu hohot la privirea
Neguroşilor Buceci?

Uite-acum cât eşti de mare,
Uite ce frumoasă eşti!
Tu, sălbatico-ntre fete,
Iată sate-acum în zare,
Prahova, să fii cuminte!
Ţine cumpăt la cuvinte,
Stăi şi pune-ţi flori în plete,
Mai frumos să te găteşti.

Potriveşte-ţi părul bine;
Strânge mijlocelul tău,
Pieptul plin ca să-ţi răsară!
S-or uita flăcăi la tine,
Şi copile tinerele:
Să vorbeşti frumos cu ele,
Să nu-ţi scoată vorbă-n ţară
Că tu eşti crescută rău!

Iată satul! E Azuga.
Tu auzi acum întâi
Dulce vuiet de vioară —
Haid,-iubito, haid' cu fuga,
Să jucăm şi noi chindia!
Cum te-aprinde veselia

Şi cum joci tu de uşoară,
Şi-ai voi să tot rămâi!

Dar te mână-n lume dorul
Să vezi lumea! Şi tu fugi
Şi te pierzi visând cu gândul.
Veselă-ţi mlădii trupşorul
Şi la brâu pui flori de viţă,
Flori de crâng pui în cosiţă
Şi pe-alesul tău visându-l
Treci prin văi, cu blânde rugi.
Dar auzi! E plin pământul
De răsunete! Pe loc
Un balaur cât un munte
Vine-nfiorat ca vântul
Cu o sută de picioare —
Cu mugiri şuierătoare,
Şi-i c-un ochi de foc în frunte
Şi pe nări el varsă foc!

Prahova năvalnic sare,
Neştiind aceasta ce-i.
Pletele-i rămân răzleţe,
Ochii plini de spaimă-i are
Şi cu pieptul gol s-aruncă
Peste liniştita luncă —
Părul ei sunt valuri creţe,
Spuma albă-i pieptul ei!

Te-ai speriat, frumoasă fată,
Galbenă ce te-ai făcut!

A fost tren, n-a fost balaur!
Plângi acum şi, ruşinată,
Pieptul plin, vădita taină,
Ţi-l ascunzi sub larga haină
Şi dai părului de aur
Tot repaosul pierdut.

Dar tu uiţi curând! Şi iară
Salţi pe netedele lunci,
Şi cu râsuri repetate,
Veselă din cale-afară,
Iai câmpiile de-a latul,
Şi când vezi deoparte satul
Baţi în palme şi pe spate
Capul gingaş ţi-l arunci.

Iat-o! Pe sub râpi înalte,
Ea cu hohote adânci
Fuge, parcă-i urmărită;
Strânge pieptul să nu-i salte
Şi pe după stânci dispare —
Şi târziu, departe-n zare,
Leneşă şi obosită,
Iese iar de după stânci.

Câteodată, mânioasă,
Spumegând la cotituri,
Te azvârli vuind la vale —
Dar aşa eşti mai frumoasă!
Ochii negri ţi-i întuneci;
Şi sălbatică aluneci;

De-al tău vuiet gem în cale
Lunişitele păduri.

Stai! Tu simţi un tremur rece!
Caraimanul, până-n nori,
Stă pândind în cap să-ţi cadă
Pe sub el dacă vei trece!
Uite, parcă-l mişcă vântul!
Să ne-ajute Domnul sfântul!
Uite-acum, să nu ne vadă —
Am scăpat! dar ce fiori!
Dar de ce-ţi astâmperi pasul?
Prahova, de ce te miri?
De ce vezi, îţi moare mintea
Şi-ţi întinereşte glasul —
Iată, vilele răzleţe
Cu ciudate turnuleţe!
Tu te-nchini pe dinaintea
Învechitei mânăstiri.

Vezi castelul în lumină;
Brazi trăsniţi pe dânsul cad.
Şi sub codru, visătoare,
Trece-n gânduri o regină
Palidă — e Carmen Sylva!
Al ei nume pomeni-l-va
Codru-n veci, c-a fost sub soare
Doamna codrilor de brad.

Să plecăm, frumoasă fată,
Să plecăm, că zăbovim!
Iată, Prahoviţa-n vale,

Ca şi tine-o alintată,
Pribegind cu doru-i volnic!
Iată. Câmpina pe colnic,
Şi Doftana-ţi iese-n cale —
Şi noi tot călătorim.

Şi-acum trenul când mai vine
Nu te temi! Cu el în pas
Fugi alături, salţi nebună,
Râzi de el, şi el de tine!
El uşor şi tu uşoară —
Dar el zboară, zboară, zboară,
Şi prin văi departe sună
Batjocoritoru-i glas.

Dar ce ai, frumoasă fată,
De ce-ţi bate pieptul des?
Prahova, după movilă
Pentru ce te-opreşti mirată
Şi pleci ochii? Colo-n zare
Un flăcău frumos răsare,
E Teleajenul, copilă,
Simţi că este-al tău ales.

Semne el cu mâna-ţi face;
Tu roşeşti râzând mereu,
Şi râzând te-neacă plânsul.
Prahova, te las în pace!
Nu mai ceri a mea-nsoţire,
Te-am adus până la mire:
Mână-n mână tu cu dânsul
Să plecaţi cu Dumnezeu!

VARA

CUPRINS

Priveam fără de ţintă-n sus —
Într-o sălbatică splendoare
Vedeam Ceahlăul la apus,
Departe-n zări albastre dus,
Un uriaş cu fruntea-n soare,
De pază ţării noastre pus.
Şi ca o taină călătoare,
Un nor cu muntele vecin
Plutea-ntr-acest imens senin
Şi n-avea aripi să mai zboare!
Şi tot văzduhul era plin
De cântece ciripitoare.

Privirile de farmec bete
Mi le-am întors către pământ —
Iar spicele jucau în vânt,
Ca-n horă dup-un vesel cânt
Copilele cu blonde plete,
Când saltă largul lor vestmânt.
În lan erau feciori şi fete,
Şi ei cântau o doină-n cor.
Juca viaţa-n ochii lor
Şi vântul le juca prin plete.
Miei albi fugeau către izvor
Şi grauri suri zburau în cete.

Cât de frumoasă te-ai gătit,
Naturo, tu! Ca o virgină
Cu umblet drag, cu chip iubit!
Aş vrea să plâng de fericit,

Că simt suflarea ta divină,
Că pot să văd ce-ai plăsmuit!
        Mi-e inima de lacrimi plină,
Că-n ea s-au îngropat mereu
Ai mei, şi-o să mă-ngrop şi eu!
O mare e, dar mare lină —
Natură, în mormântul meu,
E totul cald, că e lumină!

SPINUL

CUPRINS

Stătea frumoasa pe-un răzor;
Voinicul lângă ea devale,
Să-i scoată spinul din picior
Şi ea plângea: — “Un spin în cale!
De ce tot râzi? Ah, cum mă dor
Aceste râsete-ale tale!”

Ea are flori de crâng la sân,
Şi-n păr un trandafir sălbatic,
Şi părul ei de rouă-i plin.

— “Ei, las’ să râd! Tu ai cules
Trei fragi, venind peste coline,
Şi vezi cu ce mi te-ai ales!”
— “Trei fragi? Şi-atât e doară bine!
Căci n-am putut în deal să ies;
Trei fragi de-ar fi, sunt pentru tine!”

Cu ochii-nchişi şi strânşi de tot,
Ea de dureri izbea piciorul:
— “Ah, lasă-mă, că nu mai pot!”

— “Fricoasă eşti!” — “Da! Te-aş vedea!
Fricoasă, eu? Aşa e frica?
N-ai milă de durerea mea!
Nu-ţi pasă!” — “Da! Ca de nimica!
Ba-mi pasă mult, că eu n-aş vrea
Să-mi fie şchioapă nevestica!”

Ea-şi potriveşte floarea-n păr,
Şi-i înfloresc zâmbind obrajii
Cei albi ca florile de măr.

— “Să fiu chiar şchioapă, ce-i apoi?
Că ce ţi-e drag, tot drag rămâne!”
— “Eu nu zic ba! Dar uite, joi
Ni-e nunta, dragă, e ca mâine —
Tu cum să joci? Sărac de noi!
Să stai la masă-ntre bătrâne.”

Ea-şi ţine braţul stâng pe piept
Şi-ncetişor dezmiardă fruntea
Flăcăului cu braţul drept.

— “Eu ţie vreau să-ţi fiu pe plac;
Şi n-o să joc, şi ce-i cu asta?”
— “Aşa-i! Dar eu? Eu ce mă fac?
La nuntă-mi, bată-o năpasta,
Să nu joc eu? De-aş şti că zac,
La nuntă vreau să-mi joc nevasta!”

Ea râde-acum! — “Nebun ce eşti!”
Flăcăul grabnic să ridică:
— “Ei, iacă spinul! Ce-mi plăteşti?”

— “Vrei plată? Uite, ai trei fragi,
Şi din cosiţă-ţi dau bujorii...”
— “Şi toată frunza de pe fagi!
De dor de fragi să plâng feciorii?
De flori dă-mi ochii tăi cei dragi
Şi pentru fragi dă-mi obrăjorii!”

Şi ea-l loveşte-ncetişor,
Zâmbind, cu palma peste gură.
— “Eu ştiu! Să ceri aşa-i uşor!

Dar las’ acum! E joi aici
Şi nimeni, aşteptând, nu moare!”
— “Mă porţi ca pe copiii mici! —
Dar joi, să ştii! Trei fragi şi-o floare!
Şi joi tu n-ai ce să mai zici,
Că pentru multe-mi eşti datoare!”

CUPRINS

XXXI

Mama zice din Scriptură:
— “Dacă doi prieteni ai,
Vrând să dai a ta avere
Unuia, cărui s-o dai?
Unul tace, altul cere;
Cest din urmă-i prefăcut —
Dă-o dar cui n-a cerut!”

Eu explic cuvântul mamei:
“Mamă, eu te-am priceput!
Tu-mi eşti dragă, tu şi-o fată!
Tu-mi tot ceri să te sărut,
Ea nu-mi cere niciodată.
Şi, după scriptura ta,
Ghici, pe cine-aş săruta?”

XXXIV

Era în noaptea Învierii,
Îngenuncheatului popor
I se cânta legenda sfântă
A marelui Mântuitor.

Nepăsător eu stam de-alături
Privind modernii cărturari —
O copiliţă-ngenuncheată
Mă tot privea cu ochii mari.

Văzând că singur în picioare
Aşa nepăsător rămân,
Mi-a zis naiv şi cu mustrare:
“Da ce? matale eşti păgân?”

A fost un fulger mititica
Şi în genunchi eu am căzut
Ca un fricos în faţa morţii;
Şi-n clipa asta — am crezut!

XXXVII

Când vii, la pălărie port
Şi eu o floare;
Când îmi zâmbeşti, în pieptu-mi mort
Răsare soare;
Neliniştit când te aştept,
Ah, cum mă doare;
Şi când nu vii, simţesc în piept
Că viaţa-mi moare!

XLII

Pe Bistriţa, cântând
O tânără fecioară,
În vânt având vestmântul
Şi-n păr vuindu-i vântul,
Cu pluta ei uşoară
Trecea-n amurgul zilei —
Pe Bistriţa cântând.

Închise între stânci,
Sălbaticele ape
Gemeau ca-n agonie,
Albastre de mânie,
Izbindu-se să scape
Cu vuiet şi cu vaiet —
Închise între stânci.

La cârma plutei sta
Copila zâmbitoare:
Mireasă-i astă fată
Cu moartea cununată,
Şi-n stingerea de soare
Părea un chip din basmuri —
La cârma plutei sta!

Privind în urma ei,
Vedeam cum dânsa trece
Râzând pe lângă stâncă —
De nu venea adâncă
Din ceruri noaptea rece,
Şi-acum aş fi acolo
Privind în urma ei!

XLIV

Tu, ulciorule de lut,
Am avut aceeaşi soarte
Amândoi dintru-nceput —
Eu din tine m-am născut
Şi de-a pururi după moarte
Iar vom fi acelaşi lut!

Astăzi plâng şi te sărut,
Că-mi eşti singurul meu bine
Şi eşti lut şi tu ca mine.
Din etern am fost un lut,
Dar o soartă-ntâmplătoare
Te-a făcut ulcior pe tine:
Om pe mine m-a făcut;
Ah, întors era mai bine!

XLV

Toamna târziu,
În noaptea cu lună,
Cum vâjâie codru
Şi geme, şi sună!
Din nordul cu neguri
Un vuiet răsare,
Şi vine, şi creşte
Mai uite, mai tare:
Iar codrul aude,
Puternicul rege
Aude prin noapte
Şi bine-nţelege
Al oştilor vuiet
Din norduri pornite —
El vrea să răscoale
Puteri obosite
Şi-njură şi urlă,
Că-şi simte pierirea.
Şi galben se face,
Nu poate s-adoarmă,
Nu-şi află nici pace,

Şi tremură codru
Cu inima ruptă
De spaimă, se zbate,
Cu vântul se luptă,
Pocneşte şi sună
Şi-şi urlă durerea,
Căci vântul îl prinde
Şi-l strânge de mijloc,
Topindu-i puterea!
Şi codrul se-ndoaie;
Şi-l biruie vântul,
Râzând, îl sugrumă
Şi-i rupe vestmântul,
Şi părul i-l smulge
Şi-n văi îl aruncă.
Un ţipăt răsare
Pe deal şi pe luncă:
Grăbitele păsări
Cu vuiet aleargă
Şi norii vin stoluri
Pe-ntinderea largă,
De spaimă s-ascunde
Pârâul sub gheaţă —
Şi regele codru,
Din ultima viaţă,
Suspină văzându-şi
Pustiul, şi geme,
Şi cade pe spate,
Şi moare cu fruntea
Pe pieptul naturii,
Şi moare natura
De jalea pădurii
În toamnă târziu!

FIRE DE TORT
(1896)

CUPRINS

MAMA

În vaduri ape repezi curg
Şi vuiet dau în cale,
Iar plopi în umedul amurg
Doinesc eterna jale.
Pe malul apei se-mpletesc
Cărări ce duc la moară —
Acolo, mamă, te zăresc
Pe tine-ntr-o căscioară.

Tu torci. Pe vatra veche ard,
Pocnind din vreme-n vreme,
Trei vreascuri rupte dintr-un gard.
Iar flacăra lor geme:
Clipeşte-abia din când în când
Cu stingerea-n bătaie,
Lumini cu umbre-amestecând
Prin colţuri de odaie.

Cu tine două fete stau
Şi torc în rând cu tine;
Sunt încă mici şi tată n-au
Şi George nu mai vine.
Un basm cu pajuri şi cu zmei
Începe-acum o fată,
Tu taci ş-asculţi povestea ei
Şi stai îngândurată.

Şi firul tău se rupe des,
Căci gânduri te frământă.
Spui şoapte fără de-nţeles,
Şi ochii tăi stau ţântă.
Scapi fusul jos; nimic nu zici
Când fusul se desfiră...
Te uiţi la el şi nu-l ridici,
Şi fetele se miră.

...O, nu! Nu-i drept să te-ndoieşti!
La geam tu sari deodată,
Prin noapte-afară lung priveşti —
— “Ce vezi?” întreab-o fată.
— “Nimic... Mi s-a părut aşa!”
Şi jalea te răpune,
Şi fiecare vorbă-a ta
E plâns de-ngropăciune.

Într-un târziu, neridicând
De jos a ta privire:
— “Eu simt că voi muri-n curând,
Că nu-mi mai sunt în fire...
Mai ştiu şi eu la ce gândeam?
Aveţi şi voi un frate...
Mi s-a părut c-aud la geam
Cu degetul cum bate.

Dar n-a fost el!... Să-l văd venind,
Aş mai trăi o viaţă.
E dus, şi voi muri dorind
Să-l văd o dată-n faţă.

Aşa vrea poate Dumnezeu,
    Aşa mi-e datul sorţii,
Să n-am eu pe băiatul meu
    La cap, în ceasul morţii!”

Afară-i vânt şi e-nnorat,
    Şi noaptea e târzie;
Copilele ţi s-au culcat —
    Tu, inimă pustie,
Stai tot la vatră-ncet plângând:
    E dus şi nu mai vine!
Ş-adormi târziu cu mine-n gând
    Ca să visezi de mine!

LUPTA VIEŢII

Gazel

CUPRINS

Copiii nu-nţeleg ce vor:
A plânge-i cuminţia lor.

Dar lucrul cel mai laş în lume
E un bărbat tânguitor.

Nimic nu-i mai de râs ca plânsul
În ochii unui luptător.

O luptă-i viaţa; deci te luptă
Cu dragoste de ea, cu dor.

Pe seama cui? Eşti un nemernic
Când n-ai un ţel hotărâtor.

Tu ai pe-ai tăi! De n-ai pe nimeni,
Te lupţi pe seama tuturor.

E tragedie nălţătoare
Când, biruiţi, oştenii mor,

Dar sunt eroi de epopee
Când braţul li-e biruitor.

Comediant e cel ce plânge,
Şi-i un neom, că-i dezertor.

Coperta: *Isai Cârmu*

Oricare-ar fi sfârşitul luptei,
Să stai luptând, căci eşti dator.

ISBN 9975-904-20-3

Trăiesc acei ce vreau să lupte;
Iar cei fricoşi se plâng şi mor.

De-i vezi murind, să-i laşi să moară,
Căci moartea e menirea lor.

ŞTEFĂNIŢĂ-VODĂ

CUPRINS

Cu grabnicele sărituri
A sprintenei lăcuste
Apare-un cal, la cotituri.
Nechezul înspumatei guri
Speria tăcerea din păduri
Şi pacea văii-nguste.

În gura văii, lângă pod
Boierii stau cu frică;
Ei par o gloată de norod,
Pe cai pitici şi plini de glod —
În scări temutul voievod
Cu hohot se ridică.

Strângea de frâu şi tremura:
Iar calul, ud de cale,
Pământu-n loc îl frământa
Şi spuma alb-o mărita
Cu sânge roş ce picura
Din strânsele zăbale.

— "Când vrei să-i afli, nu-i aduni!
Boieri, nu vi-e ruşine?
Vă văd aşa de-atâtea luni,
N-aveţi acasă cai mai buni?
Ori cum? Boieri, sunteţi nebuni?
Vă bateţi joc de mine?"

— "E grea ocara ce ne-o faci"
Spătarul îi răspunde.
— "Dar ţara-i suptă de haraci,

De greci nebuni şi de cazaci;
Săracă ţara, noi săraci,
    Şi cai voinici, de unde?”

— “N-ai bani de-un cal? Ia calul meu!”
    Boierii-n tremurare
Dau slujbe-n gând lui Dumnezeu,
Spătarul suflă des şi greu,
Se pipăie la cap mereu
    Să vadă de-l mai are.

— “Măria ta, vorbim şi noi.”
    — “Ei, las-o încurcată!
Vă văd aşa de rupţi şi goi
De latră câinii după voi!
Sânteţi boieri, ori marţafoi?
    Spătare, hai odată!”

Şi vodă sare jos din şea,
    De frâu, fugaru-şi ţine.
Spătaru-ngălbenit privea,
Vedea ce e, şi nu vedea,
Spătarul asta n-o credea —
    Spătaru-n urmă vine.

— “Aşa, jupâne, eşti cinstit,
    Şi-al tău să fie darul.
Dar frâul nu! Mi l-am oprit —
Şi vodă frâul l-a smuncit
Şi-apoi cu frâul a lovit
    Ponciş în ochi fugarul.

Cu ochii-nchişi şi fulgerat
    De spaima loviturii,

Se nalţă roibu-nviforat,
S-azvârle-n lături şi, turbat,
Ia câmpu-n goană, îndreptat
Spre râpele pădurii.

Se duce-orbiş, fără stăpân,
Cu vuiet ca furtuna.
Boierii-ncremeniţi rămân —
Iar coama calului păgân
Cu barba bietului bătrân
S-amestecă, sunt una.

— "Boieri! Mai ziceţi-mi apoi,
Că vodă nu v-ajută!
Sunteţi săraci, flămânzi şi goi;
Dar fiecărui dintre voi
Eu am să-i dau un cal de soi,
Că-n grajd mai am o sută!"

SCARA

CUPRINS

Am găsit-o ieri în prun,
Dar — să nu grăbiţi ocara!
I-am luat în pripă scara.
Ea mă-njură: — “Eşti nebun?
Pune scara!”
— “Dacă-njuri, eu n-o mai pun!”

Mai la urmă, pe-un cuvânt:
Să se lase sărutată
De atâtea ori deodată
Câţi fuştei la scară sânt.
Sărutată —
Lăudat fii, Tată sfânt!

— “Unsprezece”, spune ea;
Eu zic: — “Bine”, pe credinţă:
Doar o fi având ştiinţă,
Scara câţi fuştei avea,
Pe credinţă —
Asta e pierzarea mea!

Şi-o sărut mereu-mereu:
Orice-aţi spune, orice-aţi face,
Nu ştiu cum, dar mie-mi place
Să sărut — aşa sunt eu!
Orice-aţi face,
Doar e dat de Dumnezeu!

Dar te uită! Azi mă duc
Pe la ei, şi iată scara!

Vrând să pui la cale ţara,
N-am de lucru şi m-apuc
        Să-ntorc scara,
Şi când colo, stau năuc!

Dau să număr la fuştei —
Uite-i, frate, doisprezece!
Şi-un cuţit prin piept îmi trece
Împlântat de mâna ei!
        Doisprezece,
Iacă-mi moartea, dragii mei!

A greşit, îmi spuneţi voi?
Cum de n-a greşit să-mi spuie
Treisprezece? Să mai suie,
Nu să-mi facă mai vreo doi!
        Nu să-mi spuie
Că e miercuri, când e joi!

Zici că poate n-a ştiut
Când vorbea din prun cu mine?
Dar i-a numărat ea bine
Scoborându-i şi-a tăcut!
        Nu de mine,
Mi-e de dânsa, ce-a făcut!

M-a scurtat aşa, ştiind!
Dacă-i fire mincinoasă,
Ce folos e că-i frumoasă?
Maica mea, auzi! S-o prind
        Mincinoasă!
N-o mai cred, s-o văd murind!

NOI VREM PĂMÂNT!

CUPRINS

Flămând şi gol, făr-adăpost,
Mi-ai pus pe umeri cât ai vrut,
Şi m-ai scuipat şi m-ai bătut
    Şi câine eu ţi-am fost!
Ciocoi pribeag, adus de vânt,
De ai cu iadul legământ
Să-ţi fim toţi câini, loveşte-n noi!
Răbdăm poveri, răbdăm nevoi
Şi ham de cai, şi jug de boi
    Dar vrem pământ!

O coajă de mălai de ieri
De-o vezi la noi tu ne-o apuci.
Băieţii tu-n război ni-i duci,
    Pe fete ni le ceri.
Înjuri ce-avem noi drag şi sfânt:
Nici milă n-ai, nici crezământ!
Flămânzi copiii-n drum ne mor
Şi ne sfârşim de mila lor —
Dar toate le-am trăi uşor
    De-ar fi pământ!

De-avem un cimitir în sat
Ni-l faceţi lan, noi, boi în jug.
Şi-n urma lacomului plug
    Ies oase şi-i păcat!
Sunt oase dintr-al nostru os:
Dar ce vă pasă! Voi ne-aţi scos
Din case goi, în ger şi-n vânt,
Ne-aţi scos şi morţii din mormânt; —
O, pentru morţi şi-al lor prinos
    Noi vrem pământ!

Şi-am vrea şi noi, şi noi să ştim
Că ni-or sta oasele-ntr-un loc,
Că nu-şi vor bate-ai voştri joc
      De noi, dacă murim.
Orfani şi cei ce dragi ne sânt
De-ar vrea să plângă pe-un mormânt,
Ei n-or şti-n care şanţ zăcem,
Căci nici pentr-un mormânt n-avem
Pământ — şi noi creştini suntem!
      Şi vrem pământ!

N-avem nici vreme de-nchinat.
Căci vremea ni-e în mâni la voi;
Avem un suflet încă-n noi
      Şi parcă l-aţi uitat!
Aţi pus cu toţii jurământ
Să n-avem drepturi şi cuvânt;
Bătăi şi chinuri, când ţipăm,
Obezi şi lanţ când ne mişcăm,
Şi plumb când istoviţi strigăm
      Că vrem pământ!

Voi ce-aveţi îngropat aici?
Voi grâu? Dar noi strămoşi şi taţi
Noi mame şi surori şi fraţi!
      În lături, venetici!
Pământul nostru-i scump şi sfânt,
Că el ni-e leagăn şi mormânt;
Cu sânge cald l-am apărat,
Şi câte ape l-au udat
Sunt numai lacrimi ce-am vărsat —
      Noi vrem pământ!

N-avem puteri şi chip de-acum
Să mai trăim cerşind mereu,
Că prea ne schingiuiesc cum vreu
      Stăpâni luaţi din drum!
Să nu dea Dumnezeu cel sfânt,
Să vrem noi sânge, nu pământ!
Când nu vom mai putea răbda,
Când foamea ne va răscula,
Hristoşi să fiţi, nu veţi scăpa
      Nici în mormânt!

VOICHIŢA LUI ŞTEFAN

CUPRINS

Doamna lângă Ştefan vine,
Blândă-n vorbe şi-n purtat:
— “Doamne, iar eşti supărat!”
— “Sunt, Voichiţă, pentru tine!”
Zăpăcită doamna sta
Şi-nflorită de ruşine:
— “Ce-am făcut, măria-ta?”

— “Tu?... Nimic!” Şi vodă strânge
Mâna doamnei, gânditor.
— “Şerpii-şi au culcuşul lor...
Ah, Voichiţo, cum aş plânge!
Rău ca Radu nimeni nu-i:
Uite-n pumni aşa aş frânge
Gât de lup cum e al lui!”

Doamna i-a pătruns cuvântul,
Până-n suflet i-a pătruns.
El tăcea, ea n-a răspuns.
Noapte e, şi bate vântul,
Şi prin noapte, cu vreo doi
Tari să baţi cu ei pământul.
Pleacă Ştefan la război.

Dintr-acelaşi ceas Voichiţa
Nu s-a mai oprit din plâns.
Brâu pe trup ea n-a mai strâns.
Nu şi-a mai gătit cosiţa.
În genunchi, c-un dor păgân
Ea sărută iconiţa
Maicii Domnului, din sân,

Unu-i soţ, iar altu-i tată,
Pentru care se ruga?
Zile-ntregi ea se lupta
De fiori cutremurată;
Când avea pe soţ în gând
Ea se pomenea deodată
Pe părinte blestemând.

“Ah, de-ar fi un zid de-aramă
Între dânşii, până-n nori!” —
Şi prin plâns adeseori
Îi părea că ei o cheamă
Să-i împace! Ea, dar cum?
Pe ea cine-o bagă-n seamă?
Prutul să-l opreşti din drum!

Şi-ntr-o zi, sătui de sânge,
Iată-i, moldovenii vin,
Sufletul, de milă plin,
Al Voichiţei cum se frânge:
Pentru soţul ei dorit
Râde veselă, şi plânge
Pentru-un tată biruit.

Ea cu paşi grăbiţi porneşte
Să-şi cuprindă soţu-n prag;
Ochii-i stinşi s-aprind de drag,
Ştefan însă ocoleşte
Ochii doamnei, e pripit.
Iar Voichiţa nu-ndrăzneşte
Nici să-i zică “bun sosit”.

— “Tu mă ştii, Voichiţo, bine!
Neamul vostru-i neam de hoţi,
Şi-i voi duşmăni pe toţi,
Cum te duşmănesc pe tine!
Am să-i curm pe-ai tăi de veci —
Nu mai poţi trăi cu mine:
Tu ai mamă, poţi să pleci.”

Doamna-ngălbenind scoboară
Ochii umezi în pământ,
Făr-a zice vrun cuvânt.
Iese-apoi. I-a spus s-o doară,
Şi-a durut-o ce i-a spus —
Un altar ce se doboară
Când vin trăsnete de sus!

Şi rămas acum viteazul
Singur în iatac, şi-a pus
Capu-n mâini, pe gânduri dus.
El şi-a potolit necazul —
Dar pe doamnă o iubea!
Şi-ngropând în coif obrazul
Ştefan vodă-acum plângea!

DOINA

CUPRINS

Copilo, tu eşti gata
De-a pururea să plângi!
Şi când eşti tristă, Doino,
Tu inima ne-o frângi.
Dar nu ştiu cum, e bine
Când plângi, că-n urma ta
Noi plângem toţi, şi-amarul
Mai dulce ni-e aşa.
Şi toate plâng cu tine
Şi toate te-nţeleg,
Că-n versul tău cel jalnic
Vorbeşte-un neam întreg.

Pe fete-n faptul serii
Le-ntâmpini la izvor,
Tu singură stăpână
Pe sufletele lor.
Le-nveţi ce e iubirea
Şi râzi cu ochi şireţi,
Deodat-apoi te-ntuneci
Şi cântece le-nveţi:
Să cânte ziua-n luncă
Şi seara când se-ntorc,
Când triste-n pragul tinzii
Stau singure şi torc.

Când merg flăcăi la oaste
Cu lacrimi tu-i petreci
Şi stai cu ei, ţi-e milă
Să-i laşi pustii, să pleci.
Cântând le-aduci aminte

De-o fată din vecini,
De mame şi de-ogorul
Umplut acum de spini.
Şi când i-omoară dorul
Şi-n jurul tău se strâng,
Pui fluierul la gură
Şi cânţi, iar dânşii plâng.

E plin de oameni câmpul,
Tu, Doino,-n rând cu ei.
Moşnegi şi oameni tineri
Şi tinere femei
Adună fânu-n stoguri
Şi snop din spice fac —
Din scutece copilul
Când plânge-n săhăidac
Te duci şi-l joci pe braţe
Şi-l culci apoi pe sân,
Şi-i cânţi s-adoarmă-n umbra
Căpiţelor de fân.

Din văi tu vezi amurgul
Spre culmi înaintând,
Pe coaste-auzi pâraie
Prin noapte zgomotând,
Şi-asculţi ce spune codrul
Când plânge ziua-ncet
Ah, toate, Doino, toate
Te fac să fii poet.
Şi, singură cu turma,
Privind pierdută-n zări
Spui munţilor durerea
Prin jalnice cântări.

Pe deal românul ară
Slăbit de-amar şi frânt.
Abia-şi apasă fierul
În umedul pământ.
Tu-l vezi sărman, şi tremuri
Să-l mângâi în nevoi.
Şi mergi cu el alături
Cântând pe lângă boi.
Iar bieţii boi se uită
Cu milă la stăpân —
Pricep şi ei durerea
Sărmanului român.

Eu te-am văzut odată
Frumoasă ca un sfânt,
În jur stăteau bătrânii
Cu frunţile-n pământ.
Cântai, ca-n vis, de-o lume
Trăită-ntr-alte vremi,
De oameni dragi, din groapă
Pe nume vrând să-i chemi.
Şi-ncet, din vreme-n vreme,
Bătrânii-n jur clipeau
Şi mânecile hainei
La ochi şi le puneau.

Dar iată! Cu ochi tulburi
Tu stai între voinici,
Te văd cum juri şi blestemi
Şi pumnii ţi-i rădici!
Pribegi de bir şi clacă,
Copii fără noroc,

Tu-i strângi în codru noaptea
Sub brazi pe lângă foc.
Şi cânţi cu glas sălbatec,
Şi-n jur ei cântă-n cor
Cântări întunecate
Ca sufletele lor.

Când ştii haiduci în codru
Te prinzi cu ei fărtat,
Li-arăţi poteci ascunse,
Pe stânci le-aşterni tu pat.
Când pun picioru-n scară,
Ţii roibul lor de frâu;
Grăbit, când prind ei puşca,
Scoţi plumbii de la brâu:
Iar când ochesc, cu hohot
Tu râzi, căci plumbii moi
S-au dus în piept de-a dreptul
Spurcatului ciocoi.

Ai tăi suntem! Străinii
Te-ar pierde de-ar putea;
Dar când te-am pierde, Doino,
Ai cui am rămânea?
Să nu ne laşi, iubito,
De dragul tău trăim:
Săraci suntem cu toţii,
Săraci, dar te iubim!
Rămâi, că ne eşti doamnă
Şi lege-i al tău glas,
Învaţă-ne să plângem
C-atât ne-a mai rămas!

LA PAŞTI

Prin pomi e ciripit şi cânt,
Văzduhu-i plin de-un roşu soare,
Şi salciile-n albă floare —
E pace-n cer şi pe pământ.
Răsuflul cald al primăverii
Adus-a zilele-nvierii.

Şi cât e de frumos în sat!
Creştinii vin tăcuţi din vale
Şi doi de se-ntâlnesc în cale
Îşi zic: Hristos a înviat!
Şi râde-atâta sărbătoare
Din chipul lor cel ars de soare.

Şi-un vânt de-abia clătinitor
Şopteşte din văzduh cuvinte:
E glasul celor din morminte,
E zgomotul zburării lor!
Şi pomii frunţile-şi scoboară
Că Duhul Sfânt prin aer zboară.

E linişte. Şi din altar
Cântarea-n stihuri repetate
Departe până-n văi străbate —
Şi clopotele cântă rar:
Ah, Doamne! Să le-auzi din vale
Cum râd a drag şi plâng a jale!

Biserica, pe deal mai sus,
E plină astăzi de lumină,
Că-ntreaga lume este plină
De-acelaşi gând, din cer adus:
În fapta noastră ni e soartea
Şi viaţa este tot, nu moartea.

Pe deal se suie-ncetişor
Neveste tinere şi fete,
Bătrâni cu iarna vieţii-n plete;
Şi-ncet, în urma tuturor,
Vezi şovăind câte-o bătrână
Cu micul ei nepot de mână.

Ah, iar în minte mi-ai venit
Tu, mama micilor copile!
Eu ştiu că şi-n aceste zile
Tu plângi pe-al tău copil dorit!
La zâmbet cerul azi ne cheamă —
Sunt Paştile! Nu plânge, mamă!

ÎN MIEZUL VERII

CUPRINS

O fâşie nesfârşită
Dintr-o pânză pare calea,
Printre holde rătăcită.
Toată culmea-i adormită,
Toată valea.

Liniştea-i deplin stăpână
Peste câmpii arşi de soare,
Lunca-i goală: la fântână
E pustiu; şi nu se-ngână
Nici o boare.

Numai zumzetul de-albine,
Fără-ncepere şi-adaos,
Curge-ntruna, parcă vine
Din adâncul firii pline
De repaos.

Şi cât vezi în depărtare
Viu nimic nu se iveşte...
Iată însă, colo-n zare,
Mişcător un punct răsare
Şi tot creşte.

Poate-i vrun bătut de soartă
Care-aleargă pe câmpie
Într-atâta lume moartă!
Dor îl mână, griji îl poartă,
Domnul ştie!

Poţi acum să-l vezi mai bine:
E femeie, o sărmană,

Strâns la piept în scutec ţine
Un copil; şi-n sârg ea vine,
Vine-n goană.

De călduri dogoritoare,
Foc aprins îi arde chipul;
Un cuptor e roşul soare,
Şi cărbune sub picioare
E nisipul.

Când ajunge la fântână,
Jos pe-o pajişte săracă
Pune-odorul ei. Din mână
Saltă cumpăna bătrână
Şi se pleacă.

Scârţâind, din nou ea creşte.
Mama toarnă cu tot zorul
Apă-n pumni, şi se grăbeşte
La copil şi-i răcoreşte
Obrăjorul.

Bea apoi şi ea pe fugă.
Merge iarăşi după asta
La copil şi-i dă să sugă;
Frânt-apoi, pe-o buturugă
Stă nevasta.

Şi e linişte pe dealuri
Ca-ntr-o mănăstire arsă;
Dorm şi-arinii de pe maluri
Şi căldura valuri-valuri
Se revarsă.

Nici un nor văzduhul n-are
Foc sub el să mai ascunză;
Nici o pasăre prin zare,
Nu se mişcă-n lumea mare
Nici o frunză.

Singur vântul, colo, iată.
Adormise la răcoare
Sub o salcie plecată —
Somnuros în sus el cată
Către soare.

Mai e mult! Şi ca să-i fie
Scurtă vremea, până pleacă,
El se uită pe câmpie,
Fluieră şi nu mai ştie
Ce să facă.

Dar deodată se opreşte:
Peste ochi îşi pune-o mână
Şi zâmbind copilăreşte
Curios şi lung priveşte
Spre fântână!

CUPRINS

IARNA PE ULIŢĂ

A-nceput de ieri să cadă
Câte-un fulg, acum a stat,
Norii s-au mai răzbunat
Spre apus, dar stau grămadă
Peste sat.

Nu e soare, dar e bine,
Şi pe râu e numai fum.
Vântu-i liniştit acum,
Dar năvalnic vuiet vine
De pe drum.

Sunt copii. Cu multe sănii,
De pe coastă vin ţipând
Şi se-mping şi sar râzând;
Prin zăpadă fac mătănii;
Vrând-nevrând.

Gură fac ca roata morii;
Şi de-a valma se pornesc,
Cum prin gard se gâlcevesc
Vrăbii gureşe, când norii
Ploi vestesc.

Cei mai mari acum, din sfadă,
Stau pe-ncăierate puşi;
Cei mai mici, de foame-aduşi,
Se scâncesc şi plâng grămadă
Pe la uşi.

Colo-n colţ acum răsare
Un copil, al nu ştiu cui,
Largi de-un cot sunt paşii lui,
Iar el mic, căci pe cărare
Parcă nu-i.

Haina-i măturând pământul
Şi-o târăşte-abia, abia:

Cinci ca el încap în ea,
Să mai bată, soro, vântul
Dac-o vrea!

El e sol precum se vede,
Mă-sa l-a trimis în sat,
Vezi de-aceea-i încruntat,
Şi s-avântă, şi se crede
Că-i bărbat;

Cade-n brânci şi se ridică
Dând pe ceafă puţintel
Toată lâna unui miel:
O căciulă mai voinică
Decât el.

Şi tot vine, tot înoată,
Dar deodată cu ochi vii,
Stă pe loc — să mi te ţii!
Colo, zgomotoasa gloată,
De copii!

El degrabă-n jur chiteşte
Vrun ocol, căci e pierdut,
Dar copiii l-au văzut!
Toată ceata năvăleşte
Pe-ntrecut.

— “Uite-i, mă, căciula, frate,
Mare cât o zi de post —
Aoleu, ce urs mi-a fost!
Au sub dânsa şapte sate
Adăpost!”

Unii-l iau grăbit la vale,
Alţii-n glumă parte-i ţin —
Uite-i, fără pic de vin
S-au jurat să-mbete-n cale
Pe creştin!

Vine-o babă-ncet pe stradă
În cojocul rupt al ei
Şi încins cu sfori de tei.
Stă pe loc acum să vadă
Şi ea ce-i.

S-oţărăşte rău bătrâna
Pentru micul Barba-cot.
— "Aţi înnebunit de tot —
Puiul mamii, dă-mi tu mâna
Să te scot!"

Cică vrei să stingi cu paie
Focul când e-n clăi cu fân,
Şi-apoi zici că eşti român!
Biata bab-a-ntrat în laie
La stăpân.

Ca pe-o bufniţ-o-nconjoară
Şi-o petrec cu chiu cu vai,
Şi se ţin de dânsa scai,
Plină-i strâmta ulicioară
De alai.

Nu e chip să-i faci cu buna
Să-şi păzească drumul lor!

Râd şi sar într-un picior,
Se-nvârtesc şi ţipă-ntruna
Mai cu zor.

Baba şi-a uitat învăţul:
Bate,-njură, dă din mâini:
— “Dracilor, sânteţi păgâni?
Maica mea! Să stai cu băţul
Ca la câini!”

Şi cu băţul se-nvârteşte
Ca să-şi facă-n jur ocol;
Dar abia e locul gol,
Şi mulţimea năvăleşte
Iarăşi stol.

Astfel tabăra se duce
Lălăind în chip avan:
Baba-n mijloc, căpitan,
Scuipă-n sân şi face cruce
De Satan.

Ba se răscolesc şi câinii
De prin curţi, şi sar la ei.
Pe la garduri ies femei,
Se urnesc miraţi bătrânii
Din bordei.

— “Ce-i pe drum atâta gură?”
— “Nu-i nimic. Copii ştrengari.”
— “Ei, auzi! Vedea-i-aş mari,
Parcă trece-adunătură
De tătari!”

ISPITA

CUPRINS

Ei, acum te uiţi la cană,
Că s-a spart! Dar dă-o-n foc!
Nu-mi fi inimă duşmană
Când vezi răul lângă mine —
Haide, prinde-mă mai bine
De mijloc!

Uite-mi hainele, ca spuma,
Le-am ţesut cu mâna mea;
Zici în gândul tău acuma:
“Ce mai pui de căprioară!
Vezi, aşa o văduvioară
Mi-ar plăcea!”

Ha, ha, ha! Să-ţi meargă veste
De şiret!... Ei, cine-mi eşti!
Tragi cu ochiul la neveste;
Treci prin sate ca-mpăraţii
Da’ te-or bănui bărbaţii
Şi-o păţeşti!

Spune-mi drept: ţi-au spus vrodată
Popii că păcate-ţi scriu
Dacă-mbrăţişezi vreo fată?
Să nu-i crezi! Ei ştiu Psaltirea,
Dar ce foc o fi iubirea
Nici nu ştiu.

Nu-ţi plac ochii verzi? Ei, iacă!
Uite-ai mei! Nu te uita
Prea cu dor, că pot să-ţi placă!

O, sunt tineri zeci şi sute
Cari ar vrea să mi-i sărute
Şi eu ba!

Hoţule! Te uiţi la mine;
Ştiu eu ce gândeşti acum,
Că de-aceea ţi-e ruşine —
Eu de-aş fi flăcău odată
Nu m-aş ruşina de-o fată
Nicidecum.

Iacă... stau pe la fântână!
Dă-mi cârligul... Aoleu,
Nu mă strânge-aşa de mână!
Nu m-ai strâns? Şi-ţi vine-a plânge?
Haid' degrabă şi mă strânge,
Că eu vreu.

Crezi că nu? Ba cum s-arată
Ştii tu fata cum s-o-mpaci.
Ori te superi tu pe-o fată
Când o strângi şi ea te-njură?
N-ai păţit? Ia taci din gură,
Că te faci!...

Şi mi-e cald! Şi uite-n faţă
Sunt aprinsă; şi zău nu,
Nimeni nu m-a strâns în braţă
Mijlocelul meu frângându-l —
Dacă n-ai de-acuma gândul,
Poate tu!

Vrei să bei? Şi nu ţi-e teamă
Că mi-e olul descântat?
Cine bea să poarte seamă
Să sărute pe stăpâna
Olului... nu pune mâna,
        Că te bat!

Ei, mă duc acum. Deseară
Iarăşi viu! Şi spune-mi drept
Vii şi tu? Te-ntâmpin iară
Ca şi ieri, cu vase pline!
Nu veni!... Şi să ştii bine
        Că te-aştept!

DRAGOSTE ÎNVRĂJBITĂ

I

CUPRINS

Fata sta la poartă, mă-sa la prilaz —
Nu ştiu ce-avea fata, că-i era necaz
Şi umbla de colo până colo beată.
O vedea şi mă-sa că e supărată
Şi că-i joacă-n lăcrămi ochii arşi de foc,
O vedea prin casă că se-nvârte-n loc;
Prinde-n mâini un lucru numai ca să-l prindă,
Iese-n tindă, intră, iarăşi iese-n tindă
Şi frământă casa cu nimic, aşa.
Ieri, cât a fost ziuă, nu s-astâmpăra
Nici cât baţi în palme, şi-alerga silhuie,
O trudea vreo taină şi-ar fi vrut s-o spuie
Şi de multă trudă, n-a vorbit deloc.
S-a culcat în urmă supărată foc
Şi prin somn întruna a vorbit cu şoapte.
Astă-dimineaţă s-a sculat de noapte
Şi-a tors două fuse până s-au sculat
Ceialalţi ai casei. Şi-avea plânsă faţa.
N-a vrut să mănânce. Toată dimineaţa
N-a vorbit nici două, iar când a-nceput
Mă-sa cu ocară, fata s-a făcut
Albă şi-apoi verde şi-a izbit din mână
Fusul plin şi furca şi-a umplut de lână
Laviţele vetrei. — “Bine, fă, dar ce-i”?
A luat în urmă cusătura ei
Cea cu flori — cămaşă, soare de frumoasă —
Şi s-a dus în pragul tindei, ca să coasă.
Dup-un ceas de vreme, mamă-sa venind

Nu ştiu ce să-i spuie, s-a crucit privind
Cusătura fetei: — “Nu vezi că se pierde?
Unde-ar fi cu galben, ai cusut cu verde;
Crucile pe umăr nu le-ai dus în şir.
Numără, Simino, numără pe fir;
Trei le treci şi două le desparţi deoparte,
Ca să iasă forma scrisă ca la carte.
Florile altiţei, tu le spânzuri sus,
Roşul de pe margini uite cum l-ai pus!
Şi-ai cusut cu negrul fluturii pe coate!...”
A văzut Simina greşurile toate
Şi-a început să taie cusătura-n rând.
Se uita la pânză! dar nebunu-i gând
Alerga departe, numai foc şi pară.
Când se-ntoarse-n urmă mamă-sa de-afară
Şi-a pus mâna-n şolduri şi-a privit-o drept:
— “Ai stricat, Simino, ce-ai cusut la piept!
Ce-a fost bun: păi, uite mânecile-s rele!
Ce-ai făcut? Stai beată şi te uiţi la ele!”
Ea prinzându-şi toate sculele-ntr-un loc
Le-azvârli deoparte: — “Dă-le, mamă,-n foc!”

II

Avea biata fată ca de ce să-şi poarte
Sâmbetele însăşi. Zi, că şi la moarte
S-a gândit Simina, dar la asta nu.
Mă-sa e de vină! Mă-sa-i zise: — “Du
Câteva şi Linei, că şi ea-ţi aduce!”
Lina! Parcă fetei îi venea s-apuce
Şi de gât s-o strângă până va muri

Lina, că din dânsa doar' le răsări
Cearta cu Lisandru! Lina-i vinovată!
Ieri, de la chindie, şi-astăzi ziua toată
S-a izbit cu gândul, tot pe gânduri stând,
Parcă e cu farmec! Tot acelaşi gând,
Parcă-i sta Lisandru prapur înainte!
Se muncea Simina să-şi aduc-aminte
Când s-au prins la ceartă, pentru ce şi cum?
Ce-a zis el? Şi dânsa ce-a răspuns, şi-n drum
Cine-a fost s-audă? El a zis: — "Ei lasă,
Pentru-atâta lucru nu fi mânioasă!
Dac-am zis-o, iartă, n-am să ţi-o mai zic."
Ea s-a-ntors grăbită, n-a răspuns nimic
Şi-a plecat. Lisandru într-un suflet vine:
— "Nu te las, Simino, vreau să mor mai bine!
Nu te las acasă! Stăi, că faci păcat!
Uite, dă-mi o palmă şi să fiu iertat!"
El a hărţuit-o, n-a lăsat-o-n pace
Şi-o silea să râdă. Hoaţa se preface!
Ea smucindu-şi însă grabnic braţul drept
L-a lovit cu pumnul mânioasă-n piept
Ca s-o lase-n pace! Şi-a plecat, nebuna!
Asta-i ce o doare, asta numai una:
L-a lovit! Lisandru, ca trăsnit, cum sta,
A privit în urmă-i şi-a strigat aşa:
— "Nu te cunoscusem, fă, mai dinainte!
Dar aşa ţi-e portul? Bine, ţine minte:
De pe mine-ţi crească iarbă verde-n prag."
Rău e şi Lisandru. Dacă-l are drag
Într-atâta fata — şi el ştie bine, —
Cum îl rabdă locul, Doamne, cum îi vine
Suflet să mai umble zile supărat
Pentru-o vorbă numai? El e om bărbat,

N-o să-şi prindă doară mintea c-o femeie —
Pentru ce s-aprinde? pentru ce să ieie
De bani buni prostia oricărei femei?
Vezi, a lui e vina! Nu e vina ei,
A voit să-şi bată joc de ea, s-o strângă
Cu ţâţâna uşii— şi-i venea să plângă
De necaz! Sărmana, ea s-a încrezut
Şi-acum el în urmă vezi ce i-a făcut:
I-a spus verde-n faţă că-i mai place Lina!
Ea-l iubeşte, biata, cum iubeşti lumina
Ochilor, şi toate-toate i le-a dat
Şi-acum el o poartă gurilor prin sat,
O-ngloteşte-n vorbe ca pe-o vinovată
Tuturor le spune, că Simina-i fată
Mai aşa şi-altminteri, toţi ştiu de la el
Că pe-un braţ Simina are un negel:
Vezi cum vine, Doamne, peste om năpastea?...
Toată ziua fata s-a gândit la astea
Şi din toate una mai mult răsărea:
Şi-a bătut Lisandru joc numai de ea.
Şi gemea Simina, foc acum pe dânsul,
Şi strângea din gură să-şi înghită plânsul.

III

A venit Joiana. Fata şi-a luat
Doniţa, să mulgă. Era bine seară.
Cald bătea prin frunze vânt de primăvară.
Fratele Siminei, Nicu, tremurând,
Sta-n cămaşa-i lungă de copil, ţinând
Lumânarea-n preajma doniţei. Deodată

El clăteşte ceara şi-ngânând arată
Pe pământ cu mâna: — “Uite ce-ai făcut”.
Şi târziu la urma urmei a văzut
Fata că de lapte doniţa e goală:
Mult pe jos mulsese, şi-altă parte-n poală
Nicu e de vină! — “Nu mai văd defel!”
Şi-l izbi deoparte, şi-a lovit în el.
Şi plângând copilul şi-a cătat cărarea.
Ea luând din mână-i volnic lumânarea
O lipi de-o piatră ca să mulgă iar.
Nu mai era lapte şi mulgea-n zadar
Ugerul. Iar vaca poate niciodată
N-a mai fost ca astăzi neastâmpărată
Şi-a-ncetat Simina, ca s-a ostenit.
Când era prin tindă, ea şi-a amintit
C-a lăsat aprinsă albă lumânare.
“D-apoi ce? Atâta pagubă mai mare!”
Şi-i sări deodată gândul la viţel:
N-a lăsat în uger lapte pentru el
Şi-l auzi, sărmanul, cât de jalnic muge:
“Ei, dar ce-i o noapte! Mâine-n zori va suge!”
Şi-a nălţat din umeri. Iac-aşa!... Ce-i pasă!
A intrat aprinsă şi grăbită-n casă,
Doniţa punând-o după uşă-n cui.
Mă-sa stă crucită. — “Păi acol-o pui?
Vino şi strecoară laptele odată!”
Ea prinzându-şi grabnic vasul, i-l arată
Mă-sei şi-l izbeşte: — “Ce să mai strecor?”
Şi răstit se-ntoarse fata-ntr-un picior.
Şi s-a-ntors şi mă-sa negrăind de teamă,
Nu cumva să bage omul ei de seamă,
Ce isprăvi îi face fata, c-apoi joc!

Şi s-au pus la cină. Fata sta la foc
Şi când zise mă-sa: — “Haida, fă, la cină!”
— “Nu mănânc!” răspunse şi ieşi-n grădină.

IV

Se-nserase bine. Turmele trecând
Zângăneau vrun clopot, şi veneau pe rând
De la câmp. Amurgul înnegrise zarea.
S-auzea-n departe tremurat cântarea
Buciumului jalnic, ca un psalm în vânt.
Şi plângea Simina şi privea-n pământ
Şi-şi vedea viaţa toată pustiită
Dintr-o vorbă numai! Se simţea slăbită
Ca d-un veac de boală. Toate-acum s-au dus!
Şi din ce? Simina n-avea chip de spus.
Ieri, de către seară, a plecat Simina
Ca să duc-o mustră de cusut la Lina,
Prietena ei, poate cea mai bună-n sat
Mă-sa-n târg fusese ieri şi-a cumpărat
Mere; şi Simina a luat trei mere
Să le ducă Linei. Şi Lisandru-i cere,
Întâlnind-o-n stradă, mărul cel ţinut
Pentru el! Ea-l dete însă necerut:
De pe piept cămaşa vesel ea-şi desface,
Singur el s-aleagă mărul care-i place.
— “Dar dacă iau două?” — “Bine, dacă vrei,
Îmi ajunge unul”! — “Dar dacă iau trei?”
Şi Simina râde: — “Mi le iei pe toate!
Dacă-ţi place, ia-le!” — “Tu te superi, poate?”
— “Nu, Lisandre; uite, aş fi vrut, aşa,

Să dau Linei unul. Lasă, că-i voi da
Altă dată; Lina n-are doar să piară!”
— “Dacă-i pentru asta, fac eu astă-seară
Să-ntâlnesc pe Lina, să-i dau mărul, vrei?”
— “Eu ţi le dau ţie, nu i le dau ei.”
— “Bine, îi dau mărul, spui că-i de la mine,
Şi-aşa mi-e mai dragă Lina decât tine.”

. . . .

V

Ea stătea pe laiţ sub cireş. Cu ea
A venit şi Turcu. Liniştit şedea
Câinele de-alături şi-şi privea stăpâna.
Braţul stâng nălţându-l, ea-şi aduse mâna
Până peste-obrajii rumeni şi învolţi,
Iar cu mâna dreaptă, apucând de colţ
Mâneca ei stângă, îşi ştergea plânsoarea.
Se pornise vântul prin cireş, şi floarea
A-nceput să ningă şişăind domol,
Şi cădea pe pieptul şi pe braţul gol
Al Siminii, stându-i albă-n poala rochii.
Două-trei flori poate au ajuns în ochii
Câinelui, şi-n urmă câinele-a-nceput
Mârâind să mişte capul. A tăcut
Câteva clipite şi-a-nceput mai tare.
Fata, tresărită, se mira ce are
Câinele, şi blândă ea l-a mulcomit.
N-auzea nimica. Vântul a clătit
Ramura pe care sta vro păsărică
Şi dormea, şi biata s-a zbătut de frică,
Şi-acel zgomot dase cânelui prepus.

Ce-ntuneric! Fata s-a izbit în sus,
Şi simţea că-i arde capul tot, ca focul,
Şi de-amar năvalnic n-o mai ţine locul.
“Prea sunt eu nebună!” Şi pe când zicea
S-a nălţat cu totul, hotărât avea
Gândul să se ducă liniştit în casă.
Dar simţea o mână grea cum îi apasă
Pieptul şi-o sugrumă, şi o ţine drept.
“Ce să fac în casă? Dar aici ce-aştept?”
Şi-i venea să ţipe ca dintr-o pădure
Şi-i venea să urle ca din foc, să-njure,
Şi-i venea să plece, noaptea cum era,
La Lisandru-acasă. Ce e de-ar pleca?
L-ar găsi prin curte, l-ar găsi la cină,
L-ar ruga, spunându-i că el nu-i de vină
Şi plângând i-ar zice: “Nu fi supărat,
Bate-mă, Lisandre, că nu faci păcat!”
El e bun ca lumea, el le iartă toate,
El nu ţine minte şi-ar ierta-o poate!
Şi cu-aceste gânduri ea s-a-mbărbătat —
Dar în clipa asta Turcu şi-a nălţat
Capul, întorcându-l într-o parte ţântă.
S-a mişcat şi fata şi-a rămas ca frântă
Şi simţea că ochii-i ca de friguri ard.
Cine-i? Ce-i acolo? S-auzea la gard
Parcă-i om, ce vine. Se gândea Simina
Că de bună seamă iarăşi e vecina
Tudora, că dânsa, după obicei,
Rupe din gard vreascuri, când nu-i gardul ei.
Dar pe vremea asta? Tocmai potrivită,
Pe când toată lumea doarme liniştită.
De-ar fi fost mai ziuă, fata s-ar fi dus
Drept la gard, şi leicii furcă i-ar fi spus

Vorbe de ocară, numai trei cuvinte,
Că de mult tot fură gardul, ş-apoi minte
Dac-o-ntrebi, şi jură când e la prilej
Că de-a pus ea mâna măcar pe-un gâtej
S-o găsească moartă mâine-n zori vecinii.
Ba a spus odată tatălui Siminii:
— “Ce te legi de mine? Hai, să vezi ce ard,
Iacă-mi sari cu vorba că eu fur din gard!
Vreai să-ţi fac eu poate gardul nou? Ba bine;
Leagă-te de fată-ţi, ce te legi de mine?
Ea-ţi despoaie gardul” —

Şi Simina sta
Locului, de spaimă nici nu cuteza
Să răsufle tare, ca să n-o audă
Tudora, şi-a prins-o tremurul de ciudă,
Şi simţea suindu-i sângele-n obraz.
“Slabă eşti de înger!” Şi-i era necaz
De slăbia de astăzi, ca de-o făcătură.
Câinele întruna mârâie din gură.
Ca să tacă, fata grabnic l-a adus,
I-a pus capu-n poală şi pe ochi i-a pus
Mâinile, deodată a simţit că-i trece
Junghiul pe sub coaste, fulgerat şi rece,
Şi s-a strâns de spaimă toată lângă pom
A văzut cu ochii cum trecea un om
Prin grădină. Iată-l! Ţine-n mâini zăbunul —
Parcă-s doi — e umbră! Nu, e numai unul.
Un tâlhar! Se duce spre fereastră drept.
Inima Siminei se zbătea în piept
Ca pe mal un păstrăv, şi vro două clipe
Nu-i venea răsuflet. Şi-i venea să ţipe,
Se temea. Să tacă mai rău se temea.

Ar fi mers în casă, dar dac-o simţea
De pe paşi tâlharul? S-ar grăbi să vie
Către ea, s-o bată. Doamne, cine ştie
Ce om rău e dânsul, rău, că altfel cum?
Vrun fugit din ocnă, care-ţi sare-n drum
Şi te-omoară. Iată-l, s-a oprit d-odată
Şi tiptil s-aşează la fereastră, iată
El îşi ţine-n mână pălăria, stând
Ca lipit de ziduri, şi din când în când
Îşi iveşte capul, numai câte-o clipă
Şi pătrunde casa şi s-ascunde-n pripă.
Uite-acum se duce şi-acum stă lipit
La fereastra casei cea din răsărit,
Tot mai des priveşte, tot mai mult s-arată.
Parcă n-ar fi-n casă cel pe care-l cată.
Nu ştiu cum Simina nu se mai simţea,
Îi venea să creadă şi tot nu credea,
Dar în urmă omul s-a întors odată
Drept, aşa că fata îi văzu curată
Faţa-n zarea lampei. Roşie s-a făcut
Şi-i venea să râdă de ce s-a temut.
Şi-ar fi râs cu hohot, dar cu mâna stângă
Şi-a-nvelit obrajii şi-a-nceput să plângă.

VI

Se zarea de lună. Câinele-a lătrat
La străin, dar vesel fuga el a dat
Ca să-i lingă mâna şi să i se-arete
Prieten. Şi-atunci glasul plângătoarei fete
Se-ncerca să cheme câinele napoi,
Numai ca s-audă hoţul, că sunt doi

În grădină. Vântul, gata să se culce,
Murmura o rugă doinitor de dulce.

VII

— "Nu ești supărată?" — "Nu, dar tu?
— "Nici eu!
Şi mă ierţi?" — "Lisandre, eu am fost de vină!"
Răsărise luna, galbenă şi plină,
Ca o fată blândă care-n chip duios
Vine sus din ceruri să ne-aducă jos
Liniştea şi pacea zărilor albastre
Şi cu dor să umple sufletele noastre.

Sub cireş iubiţii mult timp au rămas.
Când din uşa tinzii s-auzi un glas
Mustrător, dar dulce: — "Unde ești, Simino?
Ne culcăm! Pe uşă pui zăvorul, vino!".

CUPRINS

PRUTUL

— Prutule, tu vii turbat
Şi cu sânge-amestecat,
Şi n-ai pace şi-alinare
Şi n-ai loc cum vii de mare:
Ce ţi-e iar de spumegare?
Şi-aduci arme ghintuite,
Trupuri de voinici ciuntite,
Steaguri de oştiri păgâne
Şi cai roibi fără de frâne!
Iar de maluri tu izbeşti
Capete moldoveneşti
Şi prin rădăcini încurci
Bărbi cărunte, bărbi de turci!
Spune, Prutule, măi frate,
Spune-mi, ale cui păcate?

— Oliolio! Voinic durut!
De când sunt pe lume Prut
Ce văzui n-am mai văzut!
Cât cuprinzi cu ochii-n zare
Numai tunuri, numai care,
Numai turci bătrâni călare,
Numai turci, numai cazaci.
Multă-i frunza pe copaci,
Dar de stai şi seama faci
Tot erau mai mulţi cazaci.
Barba lor bătea-le brâul
Şi ţineau cu dinţii frâul,
Pe-unde trec ei duc pustiul!

Şi când i-am văzut, creştine,
Că iau calea către mine,
Şi când le-am văzut mai bine
Ochii cu fulgerătura,
Pletele cu zbârlitura,
Bărbile cu-ncâlcitura,
Eu de maluri m-am izbit
Prins de friguri şi-ngrozit,
Că mi se negrea vederea
Şi mi se topea puterea
Şi-amărât stăteam ca fierea!

Dar când mă-ntorsei spre deal,
Maică, ce văzui pe mal!
Cât ai face cruce-o dată,
Măre iacă mi s-arată
Moldoveni, ştiuţii mei,
Prăfuiţi şi puţintei
Nici să nu te uiţi la ei —
Şi veneau, veneau, veneau,
Turcii-n bărbi bolboroseau,
Că pe mal ei ce-ţi vedeau?
Vedeau fulgeru-n picioare,
Alb de arme lucitoare
Şi-nfrăţit cu sfântul soare,
Vedeau vodă bogdănesc:
Dare-ar Domnul să trăiesc
Să mai stau să-l mai privesc!
Zările-alergându-le,
Vifor măsurându-le
Fulger despicându-le!
Calu-n vânt i se-ncurca

Prin urdii îmi fulgera,
Brazdă-n urmă-i revărsa,
Brazda roşie-nflăcărată
Tot cu sânge-amestecată —
N-am mai văzut niciodată!
Iar cel vodă bogdănesc
Da năvală-n căzăcime,
Şi dă proşca-n tătărime,
Iama prin ianicerime,
Şi prin deset năvălea
Desetul de mi-l rărea
Şi, pe turci cum îi izbea,
Zarea nu-i mai încăpea!
Şi-mi părea de-atâta bine
Că vedeam că vremea vine
Şi-au să-ncapă ei şi-n mine!

Oliolio, ce pui de leu!
Dragă-i fu lui Dumnezeu
Şi mult bine-a mai avut
Mama care l-a născut!
Că-l vedeam cum umblă roată.
Şi-alerga câmpia toată,
Luând gloată după gloată
Şi-mpingându-le mereu
Tot încoa' spre-adâncul meu!
S-au încăierat pe mal
Om cu om, şi cal cu cal,
Şi din piepturi se izbeau
Şi cu dinţii se rupeau,
Şi grămezi-grămezi cădeau.
Morţii-mi închideau cărarea,
Sângele-mi mărea vărsarea,

Groaza-mi mai creştea turbarea.
Şi de-aceea vin urlând
Arme, steaguri aducând
Şi cai roibi fără de frâne
Şi stăpâni de oşti păgâne.
Şi de-aceea vin turbat
Mânios şi spumegat
Că de-atâta uluire
Nu mai pot să-mi viu în fire!

DECEBAL CĂTRĂ POPOR

CUPRINS

Viaţa asta-i bun pierdut
Când n-o trăieşti cum ai fi vrut!
Şi-acum ar vrea un neam călău
S-arunce jug în gâtul tău:
E rău destul că ne-am născut,
      Mai vrem şi-al doilea rău?

Din zei de-am fi scoborâtori,
C-o moarte tot suntem datori!
Totuna e dac-ai murit
Flăcău ori moş îngârbovit;
Dar nu-i totuna leu să mori
      Ori câine-nlănţuit.

Cei ce se luptă murmurând,
De s-ar lupta şi-n primul rând,
Ei tot atât de buni ne par
Ca orişicare laş fugar!
Murmurul, azi şi orişicând,
      E plânset în zadar!
Iar a tăcea şi laşii ştiu!
Toţi morţii tac! Dar cine-i viu
Să râdă! Bunii râd şi cad!
Să râdem, dar, viteaz răsad,
Să fie-un hohotit şi-un chiu
      Din ceruri până-n iad!

De-ar curge sângele pârău,
Nebiruit e braţul tău
Când morţii-n faţă nu tresari!
Şi însuţi ţie-un zeu îţi pari

Când râzi de ce se tem mai rău
    Duşmanii tăi cei tari.

Ei sunt romani! Şi ce mai sânt?
Nu ei, ci de-ar veni Cel-sfânt,
Zamolxe, c-un întreg popor
De zei, i-am întreba: ce vor?
Şi nu le-am da nici lor pământ
    Căci ei au cerul lor!

Şi-acum, bărbaţi, un fier şi-un scut!
E rău destul că ne-am născut:
Dar cui i-e frică de război
E liber de-a pleca napoi,
Iar cine-i vânzător vândut
    Să iasă dintre noi!

Eu nu mai am nimic de spus!
Voi braţele jurând le-aţi pus
Pe scut! Puterea este-n voi
Şi-n zei! Dar vă gândiţi, eroi,
Că zeii sunt departe, sus,
    Duşmanii lângă noi!

CUPRINS

LEGENDA RÂNDUNELEI

Din zori, de cum s-aprind,
Tot cântă rândunica
Sub streşini ciripind —
Era şi fată mare
Şi mândră de-a cătare
Şi-apoi, pe lângă toate,
Şi fată de-mpărat.

Uşor se duce nume
De-un lucru bun în lume,
Dar mai uşor de-un lucru
Frumos cu-adevărat.
Şi-n toată lumea vestea
I-a mers, cum merg de-acestea
Când trec din gură-n gură
Grăbit din sat în sat.

Dă roate şoimu-n zbor
Şi ţipă rândunica
Şi n-află ajutor.
Cum vin în şir cocorii,
Venit-au peţitorii:
Ieşea din casă unul,
Iar celălalt intra.
Şi ea şi-a plâns durerea:
— “O, dă-mă cui ţi-e vrerea,
Măicuţo, dar străină

Departe nu mă da!”
Şi-n ciuda bietei fete,
Ea, vitrega, o dete
Străinilor de-acolo,
Veniţi de undeva.

Cad fulgi pe câmpul gol
Şi plânge-o rândunică
Pierdută dintr-un stol —
Pe-un larg adânc al mării
Spre-adâncul larg al zării
Se duc corăbii multe
Cu fata de-mpărat.
De-amar ea nu mai poate:
Inelul scump şi-l scoate,
Din deget, şi-l aruncă
În marea ce-o străbat.
— “Atunci, să ştii tu bine,
Voi mai vorbi cu tine,
Când mi-or găsi inelul.”
Iar mirele-a-ngheţat.

La cuib venind acum,
Sfărmat găsi ea cuibul
Iar puii morţi în drum —
Ea blândă se supune
Şi face tot cum spune
Bărbatul ei, şi-n toate
Nu-i dă nici un cuvânt
De plângere; nu-şi frânge
Nici mâinile, nu plânge,
Ci rabdă datul sorţii.
Dar, tare-n jurământ,

E mută a ei gură:
Nici dragoste, nici ură
N-arată, ci rămâne
De-a pururi un mormânt.

Prin pomi sunt laţuri mii.
Prin aer zboară şoimii,
La cuib pândesc copii —
Şi iată! azi răsună
De multă voie bună
Palatul tot; cu vuiet
La rege robii vin.
Un peşte-au prins în mare
Şi-n el, în bună stare,
Inelul scump al doamnei.
I-l dau, de sânge plin!
Stăpânul îl priveşte
Şi vesel se porneşte
La doamnă-sa să-i spuie,
Scăpat de-atâta chin.

Aripele i-au frânt,
Se zbate-acum de moarte
În ţărnă, pe pământ —
— “De-acum tu nu mai plânge!”
Şi-n braţe el o strânge.
Cu mâna cea purtată
Prin sânge pe inel,
Bărbia el i-o prinde:
Dar braţele-şi întinde
Cu ţipet doamna-n aer,
Uitându-se la el.

Iar braţele-i deodată
În vânt încep să bată,
Mişcări părând de aripi
Cu umblet uşurel.

Şi s-a nălţat în vânt
Deodată rândunica!
E negru-al ei vestmânt,
Că-n negru se purtase
De când se măritase!
De-atunci ea vesel zboară
Pe dealuri şi pe lunci
Şi-ntruna ciripeşte
Şi-ntruna povesteşte
Tot ce-a tăcut o viaţă
De jale şi de munci.
Şi cum fu dezmierdată
De-o mână-nsângerată,
E gâtul rândunelei
Ca sângele de-atunci.

IDEAL

CUPRINS

I

Venise fata de-mpărat
Cu alte fete pe-nserat
S-aducă apă din izvor —
Din zări un tânăr călător,
Sosind pe-acolo, s-a rugat
        Să bea din cana lor.

Iar fata de-mpărat i-a dus
Cofiţa ei; şi când i-a spus
Flăcăul cel dintâi cuvânt,
Ea să uită speriată-n vânt,
Şi ca certat-apoi şi-a pus
        Privirile-n pământ.

— “Aş vrea, ca şi la-ntorsul meu,
Să fii aici să-mi dai să beu —”
Iar ea, tot nemişcată stând
Cu ochii-n jos, şi tremurând
De lupta ei, târziu şi greu
        Rosti sfioasă: — “Când?”

— “Şi mâine poate... Mai târziu...
Ori peste-un an! Nici eu nu ştiu.
Sunt fiu de crai. Cărarea mea
Pe-aici va fi... Ne vom vedea:
De-acum iubitul tău să fiu,
        Iar tu iubita mea.”

Apoi plecă în grabnic pas...
Avea atâta dor în glas!
Era voinic şi tinerel,
Înalt şi tras ca prin inel:
De-atunci şi ochii i-au rămas
        Şi inima la el.

II

Şi fata de-mpărat veni
Şi-a doua zi, şi-a treia zi,
Şi-n toate zilele pe rând,
Încete clipe numărând,
Tot aştepta doar o veni
        Flăcăul mai curând.

Grăbitul soare scăpăta,
Şi fata tot acolo sta;
Şi noaptea umedă din văi
Venea pe-ntunecate căi;
Târziu în noapte-abia pleca
        Şi fata la ai săi.

"O fi bolnav! O fi murit!
O, Doamne, el ar fi venit
De-atâta timp! mai ştiu şi eu!"
Şi doru-i plângător mereu
Creştea de presimţiri hrănit,
        Din ce în ce mai greu.

Trecu şi vara, şi trecu
Şi toamna, şi pe văi căzu

Zăpada iernii, şi-apoi iar
Sosi-nfloritul Cireşar —
Dar nici acum voinicul nu,
        Doritul ei drumar!

— “Dar totuşi, azi el va veni...
Nici azi nu vine... unde-o fi?
Dar mâine va veni! Ştiu eu,
Că-mi spune inima! Şi-al meu,
Al meu de-acum în veci va fi;
        Ce bun e Dumnezeu!

Tu, vânt de seară,-n calea ta
Nu l-ai văzut venind cumva?
Şi nici tu, nor, nu l-ai văzut
Prin multe lumi câte-ai trecut?
Să-i spui, te rog, de-l vei afla
        Că-l plâng şi că-l sărut!

Să-i spui că florile din strat
Le ud şi cresc mai răvărsat,
Dar florile-pe-obrazul meu
Pălesc, că prea le ud mereu;
Şi câte-amaruri am răbdat
        Ştiu, biata, numai eu!

Că pentru dânsul, că-l iubesc,
Părinţii-n drum mă ocolesc
Şi m-au gonit din casa lor;
Că toţi ai mei azi nu mă vor!
Sânt singură, pe căi trăiesc,
        Sunt singură, şi mor!”

Treceau drumeţi pe lângă ea,
Şoptind, dar fata nu-i vedea.
Treceau şi zilele zburând,
Treceau şi luni, treceau pe rând,
Treceau şi ani, ei nu-i trecea
Răbdarea, aşteptând.

III

Auzi! ca valuri după val
Năvalnic tropotit de cal!
Şi sună văile-ndrăzneţ,
O, ăsta e voinic drumeţ!
Şi-n zarea lunei vezi pe mal
Un tânăr călăreţ?

— "Ochi dragi, de-atâta timp pustii!
Mi-ai zis plecând: aici să fii,
Şi-aici, aici tu mă găseşti!
Dar uite, obosit ce eşti!
Ştiam eu doar că ai să vii
Ştiam că mă iubeşti!

Dar ah, cât m-ai lăsat s-aştept!
Dar unde-ai fost? O, spune drept!
De-acum tu nu vei mai pleca,
Să-ţi laşi plângând iubita ta:
O, vino, strânge-mă la piept...
Ce bine mi-e aşa!

Şi nu mă-ntrebi, ce plâns nebun
Am plâns de-atunci? O, cum s-adun
În vorbe-atâta gând pribeag,

Şi cum să-ncep... O, dă-mi toiag!
O, cât eşti de frumos şi bun
Şi cât îmi eşti de drag!”

Dar n-a venit!... Şi ea cu zor
Oprea din drum pe călător,
Râzând cu hohot îi spunea
Povestea ei; apoi plângea:
Ei l-au văzut, dar ei nu vor
Să-i spuie ce făcea?

Pe unde-i el? Nu s-a gătit
De-ajuns acum pentru nuntit?
O, nu! Pentr-un alai domnesc
Atâtea lucruri trebuiesc
Şi-atâta vreme! N-a venit
Că-i tânăr şi-l gătesc!

IV

Pe-atunci erau vlăstari în lunci
Copacii de-azi, şi tineri prunci
Erau bărbaţii. Colo-n sat
Copile mici; ea le-a purtat
Pe braţe, şi e mult de-atunci,
De mult s-au măritat!

Acum pe cârje să proptea!
N-avea puteri, şi tot venea.
— “Pe aici, pe-aici, e drumul lui...
E noapte-acum... ba încă nu-i...
L-am aşteptat: atât aş vrea
Să pot de-acum să-i spui!”

Dar într-o seară ea simţi
Că azi e cea din urmă zi:
Ori vine azi de undeva
Iubitul ei şi-o va lua,
Ori dacă nu, când va veni
    El n-o va mai afla.

Şi n-a venit! Nici n-a-ncercat
Să se ridice de-unde-a stat
Sărmana, căci de-ajuns simţea
Că-n veci de-acum nu va putea
Să plece, nu, şi nemişcat
    Sta frântă, şi murea.

Veni atunci din răsărit,
Pe drum o babă. S-a oprit,
Căci auzise la izvor
Gemut ca de creştini când mor —
Şi capul fetei l-a proptit
    În poala ei uşor.

— "De jale plâng... Nu pot să-nec
Amarul gând că, iată, plec
Şi n-am putut să-l văd măcar
O dată! Ah, e gând amar!
Dar sus, în lumea-n care trec,
    Al meu va fi el iar!"

Iar sfânta Vineri o privea
Cu milă, — "Uite! — zise ea —
Un veac de om tu aşteptând

Robit-ai fost de-un singur gând —
De-ai fi ştiut tu, draga mea,
    Acestea mai curând!

El şi-a uitat de ochii tăi!
De mult s-a-ntors pe alte căi,
Căci lui menire i s-a dat —
S-a-ntors de mult şi s-a-nsurat;
Flăcăii lui au alţi flăcăi:
    E Negură-mpărat.”

A fost un gemet întreit
Din totul inimii pornit
Şi-apoi o linişte de veci!
— “Din lumea asta într-alta treci.
Şi nici nu ştii, tu, om trudit,
    Ce-i lumea-n care pleci!”.

Şi sfânta Vineri s-a plecat
Spre moart-apoi, i-a sărutat
Închişii ochi: — “Te depărtezi
Cu dragul gând, că ai să-l vezi!
Oh, omule, eşti înşelat
    În toate câte crezi!

A ta e mergerea mereu
Spre ţintă — drum îngust şi greu —
Dar ţinta niciodată nu-i
A ta! Şi-n gând tu tot ce-ţi pui
E numai vis, căci Dumnezeu
    Te poartă-n voia Lui!”

O NOAPTE PE CARAIMAN

CUPRINS

Scoboară degrabă ciobanul
La târlă cu oile lui.
E seară pe culme, şi nu-i:
Se-ntunecă-ncet Caraimanul
Cum nu-l mai văzui.

Stau neguri pe Jepi, pe Furnica,
Şi neguri pe Vârful-cu-Dor:
Se lasă din umedul nor
Tăcerea şi noaptea şi frica
Pe culmile lor.

S-a stins după muceda stâncă
Şi ultimul roşu de-apus.
Deodată, cu soarele dus,
O noapte cumplită şi-adâncă
Se varsă de sus.

Iar alta se urcă din vale
Cu spaima eternei tăceri —
Ah, cum a fost ziua de ieri?
Grozave sunt, Noapte,-ale tale
Tăcute puteri!

N-aude urechea, nu vede
Nici ochiul nimic. Şi de viu
Tu pari îngropat în sicriu
Şi sufletu-n tine se crede
Un pom în pustiu!

Aşa înaintea creării
A fost tohu-bohu, socot:
Plutea peste-adânc Sevaot,
Şi, neştiutor al mişcării,
    Sta haosul tot.

Aici, în sălbatica noapte
Cunoşti ce e vecinic şi sfânt.
Ce soli ai vieţilor sânt
O rază şi câteva şoapte
    Pierdute de vânt!

MUNTELE RĂTEZAT

CUPRINS

Muntele şi-acum ascunde
Între nouri fruntea lui;
Trăsnet când prin stânci pătrunde
Dintre stânci şi-acum răspunde
Vulturu-ngrijat de pui.

Fiarele şi-acum îşi cată
Sus prin codri adăpost,
Turme când pe culmi s-arată —
Însă vârfu-i niciodată
N-o să fie cum a fost!

Că pe culmi atunci, pe creste,
Uriaşi trăiau cumpliţi,
Cu copii şi cu neveste.
Noi ştim numai din poveste,
Că-s acum de mult pieriţi.

Ici, pe-un munte, câte unul,
Altu colo-n pisc era;
Când vorbea, urla ca tunul;
Când fugea pe culmi nebunul,
Sub el locul tremura.

Noi le ştim, românii, toate,
Că trăiam şi-atunci pe-aici.
N-aveam grija lor, nepoate:
Le păream prin vale poate
Nişte biete de furnici.

Şi trecură vremi, trecură,
Uriaşii puţintei
Tot mai repede scăzură.
Cei din urmă cari văzură
Sfântul cer, îi ştim pe trei.

Un flăcău şi două fete;
Nimeni altu-n lung şi-n lat.
Ele-umblau nemângăiete
Şi-ntre ele-o ceartă dete,
Cui să-i fie el bărbat?

Preţul fu, ca-n vremi trecute,
O cetate-n munţi la nori:
Care-o va clădi mai iute.
Deci clădiră pe-ntrecute
Mânioasele surori.

Dar în dimineaţa-n care
Cea mai tânără-şi avea
Gata turnul ei cel mare,
Ceealaltă-n supărare,
De pe-alt munte cum privea,

Fier de plug luând în mână,
Azvârli spre turn cu el,
Şi-a izbit aşa păgână
Zidul cel de-o săptămână.
Retezându-l aşa fel,

Că şi culme şi cetate,
Cu flăcău şi fată-n zbor,
Toate fost-au spulberate
Şi prin văi întunecate
S-a nălţat mormanul lor.

Ea, cea singură-n viaţă,
Hohotind porni acu
Şi-a pierit pe culmi prin ceaţă
Dintr-această dimineaţă
N-o ştim ce se mai făcu.

Noi, românii, ştim aceste,
Că pe-aici ne-avurăm rost
Când trăiau capcâni pe creste:
Multe ştim, că multă este
Vremea de când ştim ce-a fost.

Vezi pe-un deal acolo satul?
Dealu-ntreg e un mormânt:
Piscul ras din Rătezatul.
Moarta fată şi-ngropatul
Uriaş acolo sânt!

ÎN ŞANŢURI

CUPRINS

Burcel în şanţ muri strivind
O tigvă păgânească,
Şoimu-n rădan căzu răcnind:
Moldova să trăiască!
Curcanul cel voinic şi bun,
El, Peneş, spune-acestea,
Dar n-a spus tot. Eu vreau să spun
Deplin acum povestea.

Burcel era oltean, un pui,
Ajuns din întâmplare
Între flăcăii din Vaslui,
Viteaz minune-mare.
Iar când muri, strivind în şanţ
O tigvă păgânească,
Strigat-a bietul dorobanţ:
Muntenia să trăiască!

Burcel şi Şoim, trăsniţi în zbor
Căzură-n şanţ deodată;
Strigând deodată ţara lor
Cea-n două despicată.
Alăturea de ei gemea
Căzut şi căpitanul,
Izbit de moarte se trudea
Cu ochii-nchişi sărmanul.

El auzise pe cei doi
Ce spuseră-n cădere,
Şi jalnic se-nălţă-n noroi,
Privindu-i cu durere.

Şi zise-apoi: “O ţară e,
      Cum una ni-e-mânia!
Muntenia, Moldova — ce?
      Trăiască România!”

Atunci şi Şoimu şi Burcel
      Cu faţa înseninată
Priviră lung şi-adânc la el,
      Şi-au tresărit deodată.
Spre-acelaşi loc, spre nord privind,
      Şi sus apoi, tăria,
Toţi trei strigar-atunci murind:
      Trăiască România!

ÎN MUZEU

CUPRINS

Iar ulciorul mi-a vorbit,
Vrând, se vede, să mă mustre:
— “În colibile lacustre,
Stând pe scaunul cioplit

De-un druid, eu fui podoaba
Tribului întreg; şi-mi fu
Drag pe-atunci. O vezi şi tu:
Eu şi cu Dalvine roaba,

Fost-am de-un etrusc isteţ
Peste lac în luntre-aduse.
El sub laviţe-avea puse
Multe altele de preţ,
Cari pe-acele vremi senine
Artă şi minuni erau!
Astăzi hârburi poate stau,
Bietele, pe-un raft cu mine!

Şi din toate şi-a ales
Capul cetelor ilire
Un ulcior — să nu te mire
Că suspin aşa de des —

Un ulcior, şi-o roabă, biata!
Văd trecând pe-aici femei,
Şi-mi evoc mândreţea ei,
Şi-n etern slăvi-voi fata

Cea de-acum opt mii de ani!
Poate, albele ei oase,
Din nămolul apei scoase,
Poţi şi tu cu doi-trei bani

Să le vezi aici, străine,
Ori altunde-n vrun muzeu.
Am pierit, şi ea şi eu,
Când din văile vecine

Au venit arcaşii goi,
Mulţi şi tari, zvârlind tăciunii.
Au scăpat pe luntre unii
Dintre-ai noştri, cei vro doi,

Însă cei mai mulţi pieriră.
Şi de-atunci, pe fund de lac
Şi-astăzi părţi din mine zac.
Iar pe câte le găsiră

Le-au adus aici, punând
Ciob la ciob ca să mă-nchege.
Ah, dar ce pot înţelege
Câţi îi văd pe-aici trecând?

Văd şi ei o oală spartă
Dintr-un lut sărac şi prost:
Eu, ce-ntr-alte vremi am fost
Ultima putinţă-n artă.

Şi desenul meu! Uşor
C-un cărbune de pe vatră

Mult mai bine-l fac pe-o piatră
Azi copiii-n jocul lor!

Tu ai sufletul mai larg,
Scapă-mă! Ce chin ai stinge,
Dacă-n lături m-ai împinge
Ca să cad şi să mă sparg!”

Cât m-a-nduioşat ulciorul!
Şi-aş fi vrut să-i fiu pe plac,
Însă ce puteam să fac?
Să mă vază păzitorul,

Iar a doua zi, fatal,
Să m-arăte prin ziare:
“Un nebun, pe cât se pare,
În muzeu, şi-un criminal!”

Şi-am întors fără speranţă
Ochii şi-ncepui s-admir
Cum stăteau pe raft în şir
Acele de siguranţă.

TRICOLORUL

CUPRINS

Albastru, români, ţi-e steagul,
Dar ştii tu de ce? Să te-nvăţ.
Albastru-nsemnează ciocoii,
Şi tot ce-ţi aduni tu cu boii
Din mila căldurii şi-a ploii
Al lor e, şi-acum şi de-a pururi,
Şi-al tău, cerşetorule,-un băţ.
Dar rabdă, c-o fac din iubire:
Să tem că te duce-n pierire
Belşugul prin trai cu răsfăţ.

Şi galben, români, ţi-e steagul.
Iar galbenul spune de voi,
De cei de la pluguri, ţăranii,
Voi galbeni de foame sărmanii,
De boale purtate cu anii —
La scară, şi dracul vă ducă!
Stăpânii au scumpe nevoi:
Va banque şi dineuri şi păsuri
Şi-amante cu cai şi mătăsuri,
Şi toată nădejdea-i la voi!

Şi roşu, români, ţi-e steagul.
Şi-un geniu e tâlcul, s-o ştii.
Al neamului geniu, vezi-bine:
E roşu de-o tristă ruşine,
Că vremea-ndreptării nu vine,
Că tot mai cu multe mânii
Ne-ajunge voitul dezastru;
Abisu-ntre galben şi-albastru —
Satano, de unde ne vii?

COLINDĂTORII

CUPRINS

Cad fulgii mari încet zburând,
   Şi-n casă arde focul,
Iar noi pe lângă mama stând
   De mult uitarăm jocul.
De mult şi patul ne-aştepta,
   Dar cine să se culce?
Rugată, mama repeta
   Cu glasul rar şi dulce

Cum sta pe paie-n frig Hristos
   În ieslea cea săracă,
Şi boul cum sufla milos
   Căldură ca să-i facă,
Drăguţ un miel cum i-au adus
   Păstorii de la stână
Şi îngeri albi cântau pe sus
   Cu flori de măr în mână.

Şi-auzi! Răsar cântări acum,
   Frânturi dintr-o colindă,
Şi vin mereu, s-opresc în drum;
   S-aud acum în tindă —
Noi stăm cu ochii pironiţi
   Şi fără de suflare;
Sunt îngerii din cer veniţi
   Cu Ler, oi Domnul mare!

Ei cântă nălţător şi rar
   Cântări de biruinţă,
Apoi se-ntorc şi plâng amar

De-a Iudei necredinţă,
De spini, de-ostaşi, şi c-a murit...
Dar s-a deschis mormântul
Şi El acum e-n cer suit
Şi judeca pământul.

Şi până nu tăceau la prag,
Noi nu vorbeam nici unul —
Sărac ne-a fost, dar cald şi drag
În casă-ne Crăciunul.
Şi când târziu ne biruia
Pe vatra caldă somnul,
Prin vis vedeam tot flori de măr
Şi-n faşe mic pe Domnul.

CETATEA NEAMŢULUI

CUPRINS

Sunt cu ceară picurate
Filele-n bucoavna mea,
Dar citesc, cum pot, în ea.
Spune-acolo de-o cetate
Care “Neamţul” se numea
Şi-au zidit-o, spune-n cronici,
Nemţi, germani sau teutonici.

E ruină azi de veacuri.
Unde-o fi? Vezi asta-i greu!
Cine credeţi că sunt eu
Ca să ştiu atâtea fleacuri!
Cui va şti, îi dau un leu.
Zici că afli-n cărţi de şcoală?
Aş! Rămâi cu mâna goală.

Deci, în ceasul dimineţii,
Când prânzesc acei ce au,
În cetate-aici erau,
Lângă comandantul pieţii,
Toţi străjerii şi-aşteptau,
Povestind şi-ntinşi pe iarbă,
Chisăliţa să le fiarbă.

Dar, pe când Guzgan răstoarnă
Mămăliga din ceaun,
Din clopotniţă Tăun
Sun-afurisit din goarnă.
Unu-i strigă: — “Eşti nebun!”

Altul: — “Ce-ai tu dacă strigă?
I-o fi dor de mămăligă.”

Dar se-ntorc spre zid plăieşii;
Văd pe şes un nor de oşti.
— “Măi Istrate, tu-i cunoşti:
Turcii sunt?” — “Ba, parcă leşii,
Vin încoace.” — “Păi, sunt proşti?
Bat şi ei cel drum, ca mânzul,
Să ne strice nouă prânzul.”

Leşi erau. Sobiesky-vodă
Rătăci p-aici prin văi,
Căci pe-atunci era la modă
Vara, când plecau la băi,
Regii meşteri în bătăi
Să-şi ia drumul încotrova
Totdeauna prin Moldova.

Şi plecau fără merinde
Căci aşa era bonton
Să mănânce tot plocon,
Ce puteau ici-colo prinde.
Dar acest slăvit Ion
Îşi avu-n desagi slănina.
Şi-i pierdu, să-i bată vina!

Deci, cu oşti, vestitul rigă,
Cum umbla pe-aici flămând
Şi simţi, prin văi trecând,
Aburi calzi de mămăligă,

Ştiu şi eu ce-i dete-n gând,
Că-şi opri deodată pasul,
Tot trăgând în vânt cu nasul.

—”E vrun praznic în cetate.
Ştefan vodă... El mi-ar da!”
— “Cred că nu, măria ta,
Că-i un drac şi jumătate,
Nu prea dă, că-i el aşa.”
— “Mie, nu? Să-ncrunt sprânceana!
Eu ori el bătu Vieana?

Domn ca mine cât trăieşte
Nu-i deprins să-nghită-n sec.”
Iar un general zevzec,
Răspunzând pe latineşte
Zise: — “Dobre ciolovec”! —
Şi-ntinzând sub zid armata,
Iată-l ciolovecul gata.

Şi bum-bum apoi cu tunul,
— “Fire-ar ei de râs, poleci!
Mai pe vine să te pleci,
Cârlănaş! Şi dă ceaunul
Mai departe, tu, Berheci,
Că ni-l sparg cu-mpuşcătura —
Măi Spancioc, mai ţine-ţi gura.”

Dar plăieşii din cetate
Răspundeau vârtos şi ei:
Comandantul Onofrei,

Cel cu pletele-ncurcate,
Şi cu straiu-ncins cu tei,
Dând adânc zăvorul porţii,
Se zbătea ca-n ceasul morţii.

Şi-au bătut o săptămână
Leşii-n zid; dar zidul, prost,
Sta pe loc, pe cum a fost.
Însuşi riga, într-o mână
C-un pistol, din adăpost,
Da pe Ştefan la toţi dracii
Şi-mpuşca la rând — copacii.

Deci, văzând că nici nu-l lasă
Să se ducă-n treaba lui,
Şi nici pomeneală nu-i
De-a-l pofti la ei la masă,
Şi flămând — vai, ce mai spui —
O luă mai pe departe,
Pe genunchi scriind o carte.

“Hai şi descuieţi odată!
Şi tovarăşi să vă fim.
Mândru cântec ce mai ştim,
Marş francez, fără de plată.
Nu vi-e milă că pierim?
Poate-o ploaie să ne-apuce...
Nu ştim drumul, că ne-am duce.”

După ce-au citit pitacul,
Onofrei ieşi pe zid:

— “Măi, poleci, eu vă deschid,
Dar să nu vă puie dracul
Să minţiţi, că — vă ucid!
Iar de marşuri mi-e cam scârbă,
Trageţi-mi mai bine-o sârbă!”

Iată poarta se descuie.
Leşii,-n vale, pe sub plopi,
Se crucesc, se cred miopi —
Ce văd ei? Din cetăţuie
Doi cu doi, vro zece şchiopi,
Onofrei ridică tonul:
— “Un doi, un! Şi staţi, plutonul!”

Cu sprâncenele-ncruntate
Strigă rex: — “Sto pojo boi?
Cine dracul sunteţi voi?”
— “Noi? Plăieşii din cetate.
Zece-am fost, pieriră doi.”
Rex făcu o mutră lungă,
De credeai că vrea să-mpungă.

— “Pentru voi a fost gâlceava?
Dar boierii?” — “Ce gândeşti!
Noi să ştim? Prin Tirchileşti.”
— “Domnul unde-i?” — “E-n Suceava.”
— “Dar poporul?” — “La Plăieşti.”
— “Drace, asta-i de poveste!
N-aţi ascuns prin turn neveste?”

— “Noi? Da’ ce, ni-e mintea slabă?
Noi suntem creştini curaţi:

Aştia nu sunt însuraţi,
Eu de zece ani n-am babă,
Voi după femei umblaţi?
Zbârlea are-n Huşi, săracul,
Dar urâtă, goală-dracul!”

— “Dar comori ascunse-n oală
Şi-ngropate!” — “Oale, spui?
Le-am lăsat să facă pui.
Una-i ştirbă, şi-alta goală;
Nici o pricopseală nu-i!
De le vrei plocon ori pradă —
Ia fugi, Zbârleo, şi le adă!”

Rex atunci: — “Vă tai grămadă!”
Dar a stat cu mâna-n sus
Căci aminte şi-a adus
Că-i e teaca fără spadă:
În Liow zălog şi-a pus
Spada cea cu steme duble
Pentru-un pol şi două ruble!

Dând din mâini ca cel ce-alungă
Gânduri rele: — “Eu sunt bun.
Apropo, ce-am vrut să spun?
Onofrei, te văd cu pungă,
Dă-mi o mână de tutun.
N-am fumat de-o săptămână,
Pune-l ici, te rog, în mână.”

Şi-aprinzând chibritu-n pripă,
Mulţumit privea la fum.

— “Onofrei, să-mi spui acum”,
Şi-apăsa cu unghia-n pipă,
“Cum mi-ai stat tu mie-n drum?
Nu ştiai tu de-a mea faimă
Ca să stai năuc de spaimă?

Dar glumesc aşa! mă iartă,
Eşti erou, s-a hotărât,
Deşi porţi pe după gât
Traistă... hai, şi nu-i deşeartă?
O văzui numaidecât —
Ai într-însa plumbi, de toate.
Brânză, caş şi pâine poate?”

— “Brânză nu, dar am pogace
Ş-usturoi, măria-ta.”
— “Usturoi! Şi-l poţi mânca?
Dar la urmă, cui i place...
Mon Dieu! Nu te supăra:
Tot făcurăm noi doi pacea:
Ia să văd, cum e pogacea?”

Şi apucând cu mâini grăbite,
Rupt de foame ca un lup,
Rupe rex, cu toţii rup, —
— “Onofrei al meu, iubite,
Vin la neica să te pup!”
Şi-l pupa viteazul rigă
Şi-ndopa la mămăligă.

Ce-a mai fost puţin ne pasă.
Au plecat polonii-n sus,

Iar plăieşii-n jos s-au dus
La Neculcea drept acasă,
Iar acesta-n cărţi i-a pus.
Şi din Dorna până-n Tulcea,
Toţi citesc ce-a scris Neculcea.

ZIARUL UNUI PIERDE-VARĂ
(1902)

CUPRINS

MOARTEA LUI GELU

Răzleţ din oştirea bătută,
Fugind pe câmpia tăcută,
Căzu de pe cal, de durere,
Pe marginea apei. Şi piere.
Din rană şi-ar smulge săgeata
                Şi n-are putere.

Pierdut-a şi oaste şi ţară.
E noapte-n văzduhuri; şi rară
E zbaterea apei, când valul
Atinge cu aripa-i malul —
Iar Gelu, prin noapte stând singur,
                Vorbeşte cu calul:

— “Vai, murgule, jalea mă curmă!
Mă lupt cu durerea din urmă,
Căci ranele-mi sapă mormântul,
Degeaba împrăştii tu vântul
Din coamă, piciorul tău scurmă
                Degeaba pământul.

Mă chemi prin nechezuri păgâne
Şi parcă zici: “Vino, stăpâne!
Vezi, picură ranele tale

Şi neguri se nalţă din vale,
E noapte, şi ziua de mâine
    Ne-ajunge pe cale!”

Trei suliţi făcutu-şi-au strungă
Prin mine! Mă zbucium pe-o dungă
Şi nu-mi mai simt braţul şi brâul;
Tu-ţi rupi cu picioarele frâul —
Las’, murgule, las’ să ne-ajungă
    Pe-aicea pustiul.

De-acum tu... cât va cuprinde
Mantaua, deasupra-mi o-ntinde
Şi-apoi cu picioarele-mi sapă
Mormântul pe margini de apă.
Şi-n urmă cu dinţii mă prinde
    Şi-aruncă-mă-n groapă.

Jelească-mă apele Cernii!
Să-mi bubuie crivăţul iernii.
Ca-n taberi al căilor tropot;
Iar veşnicul apelor şopot
Să-mi pară ca-n ceasul vecernii.
    O rugă de clopot.

Şi, poate, sosi-va o vreme
Când munţii vor fierbe, vor geme
Cu hohote mamele-n praguri,
Vor trece bărbaţii-n şiraguri
Când bucium suna-va să cheme
    Pe tineri sub steaguri.

Iar tu, de-i trăi, frăţioare,
Să-mi vezi luptătorii-n picioare,
Atunci când sosit va fi ceasul,
Abate-ţi pe-aice tu pasul:
Nechează-mi, şi atunci eu din groapă
Cunoaşte-ţi-voi glasul!

Şi-armat voi ieşi eu afară,
Şi veseli vom trece noi iară
Prin suliţi şi foc înainte,
Să ţie protivnicii minte
Că-s vii, când e vorba de ţară,
Şi morţii-n morminte!”

El zice, şi mâna şi-o strânge
Pe pieptul cel umed de sânge —
Iar calul stă singur de pază
Lui Gelu, şi trist el aşează
La pieptul stăpânului capul
Şi astfel veghează.

Şi-auzi! Ca un vânt ce clăteşte
Pădurea, când ploaia soseşte,
Aşa din adâncuri de zare
Un vuiet prin noapte răsare.
Iar vuietul vine, şi creşte,
Mai iute, mai tare.

Şi iată-i, din umbrele văii
Cu scuturi ies repezi flăcăii,
Ca morţii ce-şi lasă mormântul;

Ies roibii cu umblet ca vântul,
Răsar de tutindeni, de pare
Că-i varsă pământul.

Arcaşii lui Arpad! În goană
Ei fug dup-oştirea duşmană.
Şi, uzi de-alergare, se-ncură
Fugarii prin negura sură,
Cu frâul pe coamă, şi-arcaşii
Cu spăzile-n gură.

Năvalnic s-apropie paşii,
Şi-n goana lor cântă arcaşii,
Şi-aşa de sălbatic li-e cântul —
Din piele de urs au vestmântul,
Şi-n bărbile lor încâlcite
Se-mpiedică vântul.

Iar Gel, auzindu-i prin zare,
De spaimă şi groază tresare —
El moare! Şi cântă păgânii!
N-au Domn şi n-au ţară românii,
Şi-aduşii de vânturi în ţară
Sunt astăzi stăpânii!

Şi-n mâinile cui e scăparea?
Nu-i piept să le-nchidă cărarea?
Nu-i braţ de voinic, să-i abată?
Şi nu e pe lume-o săgeată
Ca-n inima gloatei lui Arpad
Adânc să străbată?

Şi Gelu le judecă toate:
Se nalţă proptindu-se-n coate
Şi-a calului glezn-o cuprinde,
Cu grabă el arcul şi-l prinde,
Şi-nvârte săgeata şi-o scoate
Din rană, şi-o-ntinde:

Şi vâjâie slaba săgeată
Cu gemetul morţii deodată —
Arcaşii trec repezi în cale,
Şi-i vuiet şi-i chiot prin vale:
Ce cânt de-ngropare lui Gelu
Şi-oştirilor sale!

Iar vuietu-n neguri pătrunde
Şi-n inima nopţii s-ascunde
Departe, şi-n valuri de valuri
Ecoul izbindu-se-n dealuri
De zece ori jalnic răspunde
Pustiilor maluri.

De zece ori, iarăşi de zece,
Şi scade, şi piere, şi trece,
De data din urmă răsună —
Tăcerea-mprăştiată s-adună
Şi-n neguri alunecă rece
O bolnavă lună.

Iar calul, vedenie mută,
Cu coama de vânturi bătută,
Stă-n noaptea cu neguri de pază

Lui Gelu; şi trist el aşează
Pe pieptul stăpânului capul
Şi astfel veghează.

Iar apa la maluri se frânge
Şi cade pe spate şi plânge:
“Cu fierul potcoavei tu-mi sapă
Mormântul pe margini de apă,
Şi-n urmă cu dinţii mă prinde
Şi-aruncă-mă-n groapă!”

NUNTĂ ÎN CODRU

CUPRINS

Ce mai chiu şi chef prin ramuri
Se-ncinsese-atunci!
Numai fraţi, şi veri, şi neamuri
De-ar fi fost umpleau o ţară!
Dar aşa, că s-adunară
Şi străini din lunci!

De mă-ntrebi, eu nu ştiu bine,
Alţii poate ştiu —
Ce să-ntrebi calici ca mine!
Ştiu că lumea dintr-o dată
S-a trezit că-i adunată
Şi c-o duce-n chiu.

Că-ntr-o zi, purtând în mână
Un colac ş-un băţ,
Prepeliţa cea bătrână
S-a pornit şi-n deal şi-n vale,
Şi chema-ntâlnind pe cale
Lumea la ospăţ.

— "Ce-i tu, soro?" — "Ce să fie?
Nuntă mare-n crâng!
N-ai văzut tu veselie
De când eşti şi porţi un nume.
Şi-am plecat trimeasă-n lume,
Oaspeţii să-i strâng."

— “Dar pe mire cum îl cheamă,
Cine-i el şi-al cui?”
— “N-auzişi de *sturz*, bag’ samă!
Până şi-mpăratul ştie.”
— “Şi-i bogat?” — “Ce-i pe câmpie,
Tot ce vezi, i-al lui!

Iar mireasa! Din cosiţă
Numai flori îi cad.
Mierla e. Şi e pestriţă,
Şi gătită ca o cruce:
Cizme galbene şi-aduce
Tot din Ţărigrad.”

— “Ei, atunci să ştii, vecino,
C-am să viu şi eu.”
— “Păi, de bună seamă, vino!”
Tot aşa, cu voie bună,
Prepeliţa-n sârg adună
Pe nuntaşi mereu.

Şi s-a strâns din zare naltă
Neamu-ntraripat,
Şi din crâng, şi de la baltă,
Şi din şesuri, de prin grâne;
Ba şi *vrăbii* mai bătrâne,
Musafiri din sat.

Până-n noapte tot veniră
Şi prin crengi au mas.
Iar în zori se răscoliră,

Şi-n gorun aveau altarul —
Ia-nchinaţi-mi cu paharul,
Să-mi mai vie glas.

Mă-ntrebaţi de nun? Ei, nunul,
Soare-ntr-adevăr:
Dumnealui, mă rog, *păunul*!
Nună mare-a fost *găiţa*,
Stete-acasă *păuniţa*,
Că-i murise-un văr.

— "Pop-aveau?" Tu, maică sfântă!
Stai să mai vorbeşti?
Ştii pe *ciocârlan* cum cântă?
Dumnezeu să-i ţie firea!
A-nvăţat trei veri Psaltirea
La vlădici sârbeşti.

Drusce-aveau o *coţofană*
Şi-un *cârstei* bălţat.
Pitpalacul, nene,-n strană!
Iar cădelniţa de aur
O ţinea jupânul *graur*
Dascălu-nvăţat.

Dar să vezi! La socru mare
Zgomote din zori:
Piţigoiu-ntruna sare,
Steag pe casă *şoimul* suie.
Gheunoaia bate cuie
Ca s-anine flori.

Iar prin cuhnii sfat şi vorbă,
Asta s-o vedeţi!
Prepeliţa face ciorbă,
Presurile fac friptură,
Vin *sticleţii* şi le-o fură,
Dracii de sticleţi!

Şoimii repezi scot în gheare
Carnea din căldări,
Corbul cel cu ciocul tare
Dumicată-n blide-o lasă,
Cintiţoii duc la masă
Rândul de mâncări.

Şi, cu şorţ de jupânească,
Rândunele vin
Şi deretică prin casă,
Iar pe mese-aştern prosoape
Şi dau laviţele-aproape,
Cane-aduc cu vin.

Dar te miri tu, prin pahare
Cine le turna?
Cucul sur, că-i meşter mare
La urat şi-nchinăciune,
E proroc şi-ţi ştie spune
Tot ce-o fi şi-o da.

Cântă-n cobză-acum *buhaiul*
Cel cu gâtul strâmb,
Mierla şuieră cu naiul,

Cu cimpoiul cântă *cioara*,
Pitulicea cu vioara,
Bufniţa c-un drâmb.

Codobaturi iuţi ca focul,
Tot bătând din cozi,
Măturară-n clipă locul
Şi făcur-o bătătură,
Şi ce horă mai făcură
Ca la voievozi!

Jucau sârba *porumbeii*,
Că e jocul lor,
Şi-au luat la joc *cârsteii*
Pe-o *răţuşcă* — vai de mine! —
Graurul juca pe vine,
Barza-ntr-un picior.

Numai *cioara* cu cimpoiul,
Tot izbind cu el,
Se bătea cu *piţigoiul*,
Iar *sitarul* dup-o uşă
Se certa c-o *găinuşă*
Pentr-un gândăcel.

Vin de-ar fi, că cearta vine,
Astfel cum s-o zici?
Să te superi tu, creştine,
Pentru dinţii scoşi din gură?
Pentr-un ghiont şi-o-mbrâncitură
Cheful să ţi-l strici?

Şi ţipau de-a valma-n ramuri,
Miile de guri!
N-alegeai, străini şi neamuri,
Şi pe plac cânta tot insul —
Clocotea de chiu cuprinsul
Veselei păduri.

— “Tu erai?” Mă-ntrebi ca prostul!
Vorba din bătrâni:
Eu la chef ca-n marte postul.
Vinu-l beam din coji de-alună,
Şi-azvârleam, de voie-bună
Cu căciula-n câini.

Ba, şi-n ciur le-adusei apa,
Ca să fiu în rost,
Lemne le-am tăiat cu sapa —
Şi, sărind pe-o buturugă,
Am venit la voi în fugă,
Să vă spun ce-a fost!

BLESTEMUL TRĂDĂRII

CUPRINS

Cu sfărâmate catapulturi
Turnul muced stă-nclinat,
Iar în poartă surii vulturi
Frântă-şi au de mult aripa,
Stând să cadă-n toată clipa
Peste pragul fulgerat.

Însă-n veci vor sta la poartă,
Că-i din cer blestem de veci.
Noaptea-nvie-o oaste moartă,
Şi-i de coifuri valea plină —
Fă o cruce şi te-nchină.
Călătorule, când treci.

Noaptea din ruini răsare
Tot castelul, precum fu.
Şanţ şi ziduri de-apărare,
Turnuri albe cresc deodată,
O cetate-nfricoşată
Unde-Agripa cuib avu.

Iar din văi un prinţ se suie
Alb de arme, spre castel;
E tăcere-n cetăţuie,
Dar stafiile pe coaste
Repezi vin, o-ntreagă oaste,
Toţi ai prinţului cu el.

Lupi ce cască largul gurii
Au pe coif, şi parc-au strâns
Toate fiarele pădurii.
Sunt de-acei ce-au stat în cale,
Varro tu, oştirii tale
Şi-au făcut pe-August de-a plâns.

Când ajunge la cetate
Albul prinţ al celor morţi
De trei ori cu pumnul bate
Repede-n arama porţii
Scări aduc în grabă morţii,
Cu berbecii bat în porţi.

Şi-auzind cum vin barbarii,
Uşa tainiţii-o deschid
Şi tresar legionarii;
Ei din bărbi, din păr, cu mâna
Iuţi îşi scutură ţărâna,
Ies, aleargă, sar pe zid.

Sub un râu de creste roşii
Albe coifuri strălucesc,
Şi-n amestec furioşii
Respingând pe cei de-afară
Cad şi mor, se nalţă iară,
Rane fac şi le primesc.

Zăngăt însă n-are-arama
Când se bate scut de scut,
Tuba nu-şi cunoaşte gama:

Fără zuzăt lancea zboară,
Iar al spăzii-oţel doboară
Cald şi strălucind, dar mut.

Pe deasupra lor cu spaimă
Luna se ascunde-n nor,
Glas de bufniţe se-ngaimă
Şi, cu aripi speriete,
Lilieci zburând în cete
Se izbesc de coiful lor.

“De-aţi avea voi pace-odată,
Voi ce vă luptaţi mereu!
Pacea însă nu vi-i dată,
Ca să ştiţi în veşnicie
Dreapta Domnului mânie
Şi că-i unul Dumnezeu!

Cei trădaţi, ei dorm în pace!
Vouă-al morţii dătător
Partea asta nu vi-o face!
Voi când aţi văzut pe-o seamă
Că pe Crist cel mort îl cheamă
Martor al jurării lor.

În nedreapta voastră ură
“Vrând să-i pierdeţi, aţi făcut
Cu barbarii-o legătură.
Şi-au venit pe-ascuns barbarii
Şi-au pierit legionarii
Câţi pe Crist l-au cunoscut.

Noapte-a a fost. Pe zid creştinii
Se luptau pentru-mpărat:
Voi îns-aţi deschis, hainii,
Toate porţile cetăţii —
Dreapta cumpăn-a Dreptăţii
Iat-acum s-a răzbunat.

Cei trădaţi, ei în morminte
Dorm în pace. Însă voi
Vă luptaţi şi-acu-nainte
Cu oştirile chemate
Şi de-a pururi vă veţi bate
Până-n ziua cea de-apoi.”

Astfel parcă-ntruna plânge
Turnul obosit şi el
De-a vedea tot morţi şi sânge.
Căci de veacuri vede-ntruna
Noaptea cum aduc furtuna
Morţii-aceştia din castel.

Iar când ziua se revarsă,
Pier şi ziduri şi cohorţi,
Ruinată-n deal şi arsă
Stă cetatea tristă-n soare —
Dar în noaptea următoare
Vin din nou aceiaşi morţi.

PE MUNTE

CUPRINS

Fugiţi cu turma repede spre văi!
Pe culme-aleargă duhul răzbunării
Grozavul vânt se zbate-n largul zării
Şi norii-mbracă haină de văpăi.

Soseşte-acum! cu ochiul cât cuprinzi
Furtuna-n sârg scoboară-n jos pe coaste,
Şi-n urma ei se-ntinde neagra oaste
Şi urlă-n cor: — “Tu fulgere, s-aprinzi,

Tu nor, să-ntuneci; vânte, tu să-mprăştii!
Un brad se face ţăndări, cel mai nalt:
Şi prins de vârf, au smuls pe celălalt
Purtându-l roată-n largul chip al prăştii.

Pe sus se-ntinde-amestecul nespus,
Şi Duh în Duh prin aer se frământă,
Iar grindina-n văzduh cumplit îşi cântă
Cântarea ei de-oţel, căzând de sus,

Pe codrul larg ce-n urlete se-ndoaie,
Şi sare iar la loc apoi mugind.
Deodată stă. Şi iată-l, răpăind
Potop din cer turnatul râu de ploaie.

Se rupe cerul, cade-acum! S-a rupt.
Sporite neguri hrană dau pieririi,
De-a valma geme-ntreg cuprinsul firii,
Şi nu mai ştii ce-i sus şi dedesubt.

Acum nici Dumnezeu nimic nu poate.
Degeaba-ntind ei mâinile şi cer —
În negrul iad, şi unul până-n cer,
Vârteju-i domn, el singur domn a toate.

REFERINŢE CRITICE

Coşbuc a fost adevăratul şi poate singurul poet al pământului şi neamului românesc cel etern, aşa cum a rămas dedesubtul schimbărilor şi al furtunilor aduse de vremuri. În poezia lui Coşbuc nu sunt curente de idei trecătoare, atitudini de sistem filozofic şi de şcoală literară.

"Optimismul" său nu este altceva decât sănătatea, decât seninul şi armonia sufletului său. Această sănătate şi această armonie sufletească apar în chip splendid şi în arta sa, în perfecţia, liberă şi nesilită, a versului său luminos.

Coşbuc a fost un scriitor rar, un scriitor unic în întreaga literatură a vremurilor de azi. Trebuia un concurs de împrejurări ca să poată apărea un Coşbuc.

GARABET IBRĂILEANU

Vara e poezia cea mai lirică din toată opera lui Coşbuc. Şi cea mai frumoasă. Dar acest adaos e pleonastic. Lirismul, după unii, dă măsura frumuseţii în orice gen literar. Un lucru însă e sigur: o poezie cu cât este mai lirică, cu atât e mai poetică.

Impresia de *vară* o dă Coşbuc în acest imn prin câteva trăsături, alese cu un superior simţ artistic din diversitatea aspectelor naturii.

Din cele trei strofe ale poeziei, două conţin elemente descriptive, având fiecare o altă "temă", iar a treia este pur lirică — concluzia sentimentală a celorlalte, izbucnirea inimii în faţa măreţiei şi eternităţii naturii. [...]

Vara este triumful soarelui în poezia lui Coşbuc şi în poezia românească. Dar *Vara* are un caracter aparte în opera lui. Numai strofa a doua are analogii cu restul acestei opere, cu toate că poezia din această strofă (se are în vedere ultima strofă — *n. red.*) este atât de deosebită de

cea din idile prin idealizarea realităţii, prin emoţia ei muzicală, pe care nu o dă niciodată pictura ori acuarela din idile. Strofa ultimă, care ar fi să exprime optimismul lui Coşbuc, nu are deloc a face cu poeziile în care el îşi exprimă “concepţia” vieţii. În aceste poezii, Coşbuc dă sentinţe, reguli pentru conduită, se adresează voinţei, face filozofia energiei în luptă ori a resemnării stoice. Aici e altceva: e sentimentul de comuniune recunoscătoare cu natura, comuniune în viaţă şi în moarte, e (dacă putem da acest nume unei astfel de stări sufleteşti) optimismul unui om care se simte o parte din natură, pe care o concepe maternă, inconştient de cruzimea ei ofensatoare. — Iar în strofa primă, unde acest mare pictor de peisaje a dat “pagina” lui cea mai frumoasă, tot atât de frumoasă ca cele mai alese din Eminescu, el şi-a schimbat cu totul viziunea şi atitudinea obişnuită. Nu mai pictează, ci evocă. Versurile din acea strofă au o rezonanţă puternică; “notele armonice” vibrează încă multă vreme, după ce sunetul fundamental a încetat. Aş spune că în strofa aceasta Coşbuc e aproape de Eminescu, dacă n-ar fi o deosebire esenţială: la Eminescu natura este expresia emoţiei lui, Eminescu transformă natura în propria-i substanţă şi, în hipertrofia personalităţii, el tinde să acapareze universul. În *Vara*, din contra, Coşbuc se pierde, se dizolvă el în natură.

În orice caz, vibraţia cea mai puţin deosebită de eminescianism din Coşbuc este emoţia din *Vara*.

GARABET IBRĂILEANU

Eminescu a tras în poezia românească o brazdă atât de adâncă, încât contemporanii şi urmaşii s-au împotmolit într-însa vreme îndelungată.

Atunci a venit Coşbuc. A pornit de-a curmezişul curentului general, croind altă brazdă, fără şovăire, privind drept înainte: *Nunta Zamfirei*...

A adus lumină, sănătate, voioşie. A deschis larg perdelele odăiţei în care zăcea bolnavul, şi aerul proaspăt, românesc a năvălit înăuntru, ucigând microbii, înzdravenind pe cei ce mai aveau putere de viaţă: *Balade şi idile*...

Răsturnarea a făcut-o fără să vrea. N-a adus teorii noi. S-a adus doar pe sine însuşi, şi-a dat sufletul său întreg. Printre cei prefăcuţi şi sleiţi, el n-a vrut să pară decât ceea ce era. De aceea a fost mare. De

aceea va rămâne mare.

Coşbuc e primul poet pe care-l dă Ardealul literaturii româneşti. Ardelean a rămas toată viaţa. Până şi în graiul său păstrase o notă ardelenească, particulară, care-i şedea bine.

Eminescu sau Coşbuc? Se pune deseori întrebarea. Dar răspunsul e simplu: Eminescu şi Coşbuc. Pot sta prea bine alături. Se deosebesc atât de mult, încât se completează. Ei doi dau faţa şi sufletul poeziei româneşti de până acuma. *Luceafărul* si *Nunta Zamfirei*! [...]

Scrisul lui Coşbuc trăieşte şi va trăi cât va trăi neamul românesc...

LIVIU REBREANU

Substanţa poeziei lui Eminescu vine din el însuşi, din marele suflet zbuciumat, din clocotirea de pasiuni, din aspiraţia supremă spre liniştea nefiinţei. Poezia lui Coşbuc e din afară. Elementul personal îi lipseşte cu totul. Poetul nu-şi tălmăceşte decât emoţiile impersonale. E un artist ce-şi potriveşte sunetele şi icoanele în faţa unei privelişti sau unei idile.

Dacă n-am găsi tot în Eminescu cele mai muzicale şi mai plastice versuri ce s-au scris în româneşte, am putea spune că poetul ardelean a fost cel mai desăvârşit meşteşugar al versului nostru. Coşbuc nu ajunge până la perfecţia unora din versurile lui Eminescu, are însă o stăpânire de formă suverană. Pe cât e de inegal Eminescu, pe atât e de egal Coşbuc. Nu e poet care să fi mlădiat mai bine limba în fine sonorităţi.

EUGEN LOVINESCU

Prin Coşbuc [...], trecând peste ceea ce în copioasa lui producţie e simplă comandă literară, banalizată prin şcoală, se instaurează un romantism al idilicului rural, mai bine zis tribal, exprimat prinr-un lirism obiectiv reprezentabil, hieratică elementară a instinctelor. Poeziile sale, fără colori deosebite, încântă prin spectaculosul folcloric şi sânt un fenomen literar turburător prin bătrâneţea ghicită, ca şi vestigiile celtice, vrednic corespondent al ţărăncilor cu buciume şi căluşarilor cu zurgălăi. Monologul domină. Fata, cuprinsă de întâile semne ale iubirii, începe o jelanie în care implică, într-un cânt erotic universal, roata morii, plopii,

lumea toată; părinţii unui flăcău mort nelumit produc un bocet sistematizat, în care intră eresuri şi explicaţii fantastice, într-un limbaj naiv, misterios. Câteodată criza e încadrată într-un tablou de tehnică mai savantă, ca această scară eliadescă, apăsătoare ca o molimă, din *Dragoste învrăjbită*, şi suava acalmie florală ce-i urmează [...].

Celebrele balade *Nunta Zamfirei* şi *Moartea lui Fulger* sânt numai superficial epice. Ele corespund, cu o tehnică nouă, poemelor *Călin* şi *Strigoii* ale lui Eminescu, fiind adică reprezentări ale nunţii şi înmormântării, a două ceremonii capitale în societatea umană. Coşbuc are "filozofia" lui, care este renunţarea la orice filozofie dialectică, supunerea împreună cu poporul la datinele ce simbolizează impenetrabilitatea misterului. Este o gândire sănătoasă pe care poetul are tactul de a n-o desfăşura discursiv şi de a o înscena în ritualul celor două evenimente, adoptând şi-ntr-o baladă şi-ntr-alta atmosfera fabuloasă, ca şi la Eminescu, ca spre a sugera universalitatea fenomenelor. Ţinuta grupurilor totuşi, vorbirea lor, e ţărănească. În legănarea mulţimilor, în trecerea mecanică de la o atitudine la alta, de la deznădejdea cu bocete la plânsul înfundat şi comuna resemnare în toată această demonstraţie de ceasornic arhaic care merge inexorabil, exterior şi interior, stă vraja acestor poeme, al căror ultim sens liric este: inutilitatea reacţiunilor personale în faţa rotaţiei lumii. Strofele ingenioase, frazele apăsate şi sentenţioase slujesc admirabil scopului [...].

Coşbuc este nu numai un desăvârşit tehnician, dar nu rareori şi un poet mare, profund original, un vizionar, cu accent ardelean evident, al mişcărilor sufleteşti sempiterne.

GEORGE CĂLINESCU

Vârsta baladică a sufletului românesc la nici un poet n-o găsim săpată într-un material mai rezistent decât la George Coşbuc. [...] Bogăţia ritmurilor, raritatea, felurimea şi perfecţiunea lor fac din Coşbuc un poet unic la noi. [...] Felurimea măsurilor întrerupe monotonia posibilă a versurilor egale şi, introducând o altă simetrie, sporeşte sugestia sonică a felurimii ritmurilor. Prin acest mijloc de a crea noi efecte de armonie, Coşbuc, alături de Hasdeu, a descompus ritmul clasic, fără a-l nimici, până la unitatea metrică, pregătind poate la noi acceptarea versului liber. [...] Interesul nostru merge totuşi la forma exemplară. Ceea ce, pe

cât ni se pare, ar însemna că indiferent de natura materialului, căruia i se aplică poetul — oricând în pastel, idilă, în viziunea etnică, în epicism ca şi în lirismul întâmplător, constanta operei lui este excelenţa formală. [...]

Gloria sa nu mai are nevoie azi de nici un sprijin lăuntric. Atenţiunii critice îl recomandă pentru viitor natura lui de geniu horaţian al versificaţiei.

VLADIMIR STREINU

Dimensiunile poeziei româneşti au sporit spre Coşbuc: opera viabilă a poetului face parte dintre acele înfăptuiri a căror absenţă este de neconceput: dacă n-ar fi creat el ceea ce a creat, trebuia cu necesitate să-şi asume acest rol altcineva. Fără Coşbuc, ca şi fără Creangă, spre exemplu, ne-ar fi mult mai greu să ne cunoaştem pe noi înşine ca popor.

Contribuţia lui G. Coşbuc la făurirea literaturii române mari în aceasta constă: a dezvăluit o latură nouă a vieţii poporului, a sufletului său. Prin aceasta este poetul original. [...] George Coşbuc îşi are viziunea şi tehnica sa. Lirismul său e unul obiectiv, transferat asupra obiectului zugrăvit. [...] George Coşbuc este creatorul unui lirism revelatoriu.

DUMITRU MICU

Prin George Coşbuc, poezia românească se îmbogăţeşte cu noi sectoare tematice, lirismul se obiectivează, devenind, după expresia lui Călinescu, “reprezentabil”, formele de expresie cultivate se înmulţesc în chip substanţial, orchestraţia prozodică, întemeiată pe alternări de ritmuri şi eufonii, cunoaşte un maestru inegalat. Poet al soarelui, al verii, al energiilor nesecate, al nădejdilor, mâniilor şi bucuriilor colective, păstrând necontenit în memorie imaginea ţinuturilor natale, militant pentru ridicarea prin cultură a celor mulţi, “suflet în sufletul neamului”, George Coşbuc înscrie în istoria literaturii noastre unul din capitolele cele mai luminoase.

AUREL MARTIN

(Coşbuc) s-a ivit în firmamentul naţional ca un bolid peste scăpărările lui Vasile Alecsandri şi flăcările lui Eminescu. Literatura românească s-ar

fi putut opri aci, dar destinele noastre literare au refuzat să rămână încremenite în aceste două bariere.

Cercurile literare din Bucureşti nu l-au primit în ele cu prea multă prietenie. Era o epocă a unui parnasianism franţuzesc exlusivist şi dominat, într-un exces de pauză, de poetul Alexandru Macedonski.

Coşbuc aducea în capitală un poet nou şi o poezie nouă. Dar, se înţelege că poeţii până la el, învechiţi şi cam gălăgioşi, şi-au pus repede mâna la gură şi au tăcut. Nu se putea într-altfel, concurenţa literară fiind slabă în mediocritatea ei. [...]

Între marii poeţi de felurite limbi trebuie definitiv aşezată poezia lui Coşbuc, o mare poezie nestudiată încă şi am constatat că absentă din bibliotecile măcar ale scriitorilor.

În limba noastră românească G. Coşbuc a creat o limbă nouă: aviz facultăţilor de filologie; căci într-adevăr noul nostru mare poet ne aduce în graiul scris o lume nouă odată cu o limbă nouă.

O tristă inferioritate a noastră — s-o spunem drept şi pe faţă — fusese până mai deunăzi uitarea lesnicioasă a marilor noastre valori. Ele nu se repetă, nici nu stagnează. Se înlănţuiesc şi se vor înlănţui la nesfârşit: ardeleanul G. Coşbuc e o verigă de aur.

TUDOR ARGHEZI

Spre deosebire de Eminescu, Coşbuc are simţul sublimului cosmic surprins direct şi netrecut prin filtrele meditaţiei, ale "filozofării". Natura lui Coşbuc pare prezentă nu ca stare de suflet, ci ca fenomen fremătând de viaţă, care te izbeşte nemijlocit. [...]

De aceea şi "optimismul" lui Coşbuc nu este altceva decât sănătatea şi echilibrul sufletului lui de "clasic" (Coşbuc nu e un "monument al naturii" — cum spune Călinescu despre Creangă), rezemat pe un robust bun-simţ ţărănesc, ca un imens potenţial, însă, de plasticizare psihologică şi de filtrare în expresie.

Prin toate aceste atribute, Coşbuc este unul dintre cei mai specifici dintre poeţii noştri, naţional în punctele de plecare şi în expresie, universal în măsura în care a înţeles să cânte resorturile cele mai intime ale ţărănimii, mare artist prin prodigioasa lui capacitate de transpunere a sensibilităţii populare şi de transfigurare a universului rural până la contingenţa valorilor inefabile. De unde trăinicia, clasicitatea lui.

GEORGE IVAŞCU

Romantismului adesea tenebros al baladelor îi corespunde în idile un clasicism arcadic, învecinat cu barocul secolului al XVIII-lea, cu stilul comediilor lui Marivaux, cum a observat cu fineţe G. Călinescu. Talentul poetului stă desigur şi în percepţia sufletului pur, naiv, dar şi în notaţia capriciilor, toanelor feminine sau a imputărilor provocate de micile răutăţi ale îndrăgostiţilor însoţite pe loc de remuşcări şi regrete, prezentate de obicei în scurte scene dialogate, ca în *Spinul.* [...]

Capodopera acestor jocuri ale iubirii şi întâmplării este poemul *Dragoste învrăjbită*. [...] Lipsa oricărui convenţionalism şi simplitatea compoziţiei fac farmecul mai tuturor idilelor lui Coşbuc *(Mânioasă, Nu te-ai priceput, Rea de plată, Pe lângă boi, Rada, La oglindă, De pe deal, Supţirica din vecini, Numai una, La pârău, Seara)*.

Voioşia lui Coşbuc are însă şi un revers trist, în viaţă fericirea alternând cu suferinţa. Pe nesimţite idila se preface în trenos sau chiar în bocet, într-o jelanie sfâşietoare, intonată ca o melodie litanică de înţeles misterios, obscur ca în *Cântecul fusului*, conţinând o simbolistică stranie a crizei erotice juvenile. [...]

Coşbuc n-are, ca Eminescu sau ca Blaga mai târziu, fior metafizic şi perspective cosmice, poezia lui nu e o poezie de cunoaştere metaforică a universului, nu atinge nicăieri marginile sublimului.

Poet obiectiv, Coşbuc se referă numai prin excepţie la propriu-i eu.

ALEXANDRU PIRU

Meritul cel mai de seamă al poeziei sale este *autenticitatea*, datorită legăturii indestructibile cu viaţa poporului, tradiţiile şi trecutul său istoric, cu aspiraţiile celor obidiţi şi cu natura în sensul cel mai profund şi mai complex. Despre natură şi despre sat, despre dragostea de la ţară s-a scris mult în literatura noastră de la începuturile ei moderne, de la Văcăreşti la *Sburătorul* lui Heliade şi idilele lui Alecsandri, de la Eminescu şi Macedonski la Şt. O. Iosif şi toată pleiada semănătoristă. Toţi aceştia se duceau la sat, îl priveau oricum dinafară, pitoresc şi descriptiv, idilic sau dramatic, dar dinafară. Coşbuc venea din sat, era satul însuşi, cu toate coordonatele lui spirituale. [...] Mutatis mutandis, despre Coşbuc s-ar putea spune ceea ce Lamartine spusese despre Mistral, apreciind

că sub pana lui “o ţară a devenit o carte”. Până la el, în literatură, numai despre Alecsandri şi Eminescu se mai poate spune acelaşi lucru.

Opera lui Coşbuc în ceea ce ea are mai expresiv şi mai autentic, exprimă “ţara”, cu toate coordonatele ei de timp şi de spaţiu.

ION DODU BĂLAN

În momentul de faţă putem observa faptul că intenţia epică primordială a lui Coşbuc a servit până acum drept suport mai mult analizelor tematice, cantitative, lipsind observaţii substanţiale asupra felului în care proiectatul epos se manifestă pe plan calitativ, influenţând sau chiar determinând structura întregii sale poezii, factura ei de ultimă instanţă. [...] Poeziile coşbuciene par mai degrabă tablouri vivante sau scurte monoloage cu subiect folcloric. [...] De fapt, poetul avea faţă de fondul folcloric comun o atitudine de tip clasic: el îşi rezerva doar modestul rol de cântăreţ, de interpret.

MIRCEA TOMUŞ

Dacă e să-l comparăm cu Eminescu (aproape toţi criticii o fac pentru a opune, de fapt, eminescianismului epigonic, clorotic, vitalitatea coşbuciană, regenerarea poeziei) vom spune că Eminescu a introdus în literatura română un suflu nou, pe când Coşbuc o mişcare nouă, purificată da, însă mai puţin “energetică“. Distanţa dintre ei este aceea de la poet la artist, de la substanţă la stil. Unul va face să triumfe o “lume” şi o viziune, celălalt, o singură zeitate — arta. Pentru problema care ne interesează aici, atitudinile lor sânt identice, cum sânt ale marilor noştri scriitori. Întrucât salonul n-a devenit niciodată la noi un spaţiu de cultură, rămânând în permanenţă o formă de cosmopolitism, feminin în esenţă, scriitorul român nu îl cultivă şi nu vede în el un mijloc de rafinare a limbii şi a spiritului. [...]. Poetul înfăptuieşte în propria creaţie salonul natural al limbii române, un univers, în acelaşi timp convenţional şi românesc. Coşbuc vrea să realizeze o mitologie românească printr-o convenţie literară, anume, substituind zeităţile mitologiei clasice, greco-

latine îndeobşte, fie prin zeităţi autohtone, găsite în folclor, fie pur şi simplu prin elemente naturale; astfel că poetica sa se bazează pe un sistem de “corespondenţe”, coborând atât din vechea tradiţie a idealismului european pastoral şi cavaleresc, peste care s-au suprapus câteva din antinomiile secolului luminilor, cât şi din cea autohtonă, deopotrivă cultă şi populară. Sânt aici două mişcări complementare, a căror sinteză sublimată a pierdut integral sensul livresc, cu toate că, subtextual, acesta se păstrează. [...]

Lumea lui Coşbuc este un spectacol inventat, de la ceremonialul general-uman, nunta ori moartea, şi feeria arhaic-infantilă, hibernală sau estivală *(Iarna pe uliţă, Noaptea de vară)* până la feericul pur *(Nunta în codru)*. Deşi pare prea puţin organizat şi omogen, universul său are totuşi o obsesie centrală şi anume aceea a soarelui conceput ca fiinţă mitologică. [...] La polul opus limbuţiei caragialiene, a parodiei limbajului, Coşbuc a realizat “salonul” natural al limbii şi spiritului românesc. “Salonul” acesta e “popular”. De aceea fastul său va fi minim, elementar, naturalizat. Dealtfel, poetul modifică însăşi structura idilei. Construcţia celei clasice, la Teocrit sau în egloga virgiliană, dincolo de faptul că era lirică, pasională şi exemplară, normativă pentru cazurile de anvergură prezentate, se reducea în esenţă la o întrecere artistică. Păstorii erau artişti. În prim plan sânt puse pasiunile, naraţiunea având o simplă funcţie mecanică. La poetul român accentul cade pe peripeţie. Întrecerii artiste i se substituie competiţia spirituală. Anecdotele şi poantele primează. În “salonul” natural imaginat de Coşbuc, idila se transformă într-un dialog între parteneri. “Ţăranul” poetului nu este tipul provincial-năsăudean, cum s-a spus, ci ipostaza bunului-simţ al unui popor, ipostaza sa natural-spirituală. [...] Lumea lui Coşbuc acţionează gândind, nu instinctual. Eroii ei utilizează o strategie şi nu acţionează pur şi simplu. Ei se bazează pe abilitate, în spatele căreia stă un model logic. Nu vrem să constrângem poezia coşbuciană la nişte semnificaţii provenind dintr-o altă cultură, ci doar să demonstrăm porozitatea acestei lumi imaginare, sclipind de vioiciune, transparentă şi domol feerică; o lume a graţiei, a suprafeţei fixată în succesiunea detaliilor sale, în care abia dacă elegiacul pătrunde, dar şovăind şi nu pentru a tulbura sufletul, ci pentru a-l amăgi şi a-l mângâia. Am văzut, însă, că spiritul luminist precum şi tradiţia unui mesianism romantic din literatura noastră lu-

crează şi altfel asupra poetului. Coşbuc este unul dintre cei mai marcanţi promotori ai elegiei civice din lirica românească, reeditând fie ipostaza eroului, a legislatorului precum în *Decebal către popor*, fie imaginea eroului deopotrivă tragic şi mesianic, în *Moartea lui Gelu*, fie, în sfârşit, pe acea a eroului prin excelenţă războinic, în *Paşa Hassan*. Coşbuc nu caută să "naturalizeze" istoria, mitizând-o. Poziţia sa faţă de aceasta e realistă până la implicaţia anecdoticului aproape, cum dovedeşte în *Cântece de vitejie*, deşi, în poeziile sociale, pare a pleda mai curând pentru un drept natural al omului, decât pentru unul de clasă.

PETRU POANTĂ

Întotdeauna mi-a apărut ca o eroare de lectură, dacă nu cumva chiar de gust înţelegerea la propriu a ideilor lui Coşbuc. Pentru sensibilitatea modernă, în convenţionalitatea lor, acestea pot fi înţelese ca nişte porţelanuri de Sevre.

Excesul de stilizare a sentimentului iniţial deplasează realul în imaginar, calul din câmp devenind inorog pe tapiţerie. Câtă graţie!

Plumbul bacovian, de sursă pur imaginară, ifos şi stil, atât de mult stil încât devine manieră, într-o lectură eronată poate fi crezut drept act simbolist ceea ce în fapt nu este.

Fantasticul talent de esenţializare al poetului transformă ficţiunea într-un real posibil, iar cadenţa melancolică a viziunii mereu repetată poate fi citită la propriu aşa cum citeşti la propriu frunza unui arbore.

Plecând din surse şi temperamente diferite, cele două poetici ale celor doi poeţi se transformă în timp, ca sens al mişcării exact în contrariul intenţiei lor.

Deşi cu sens opus ca fenomen de penetrare în timp, destinul semantic al versurilor lui G. Bacovia şi G. Coşbuc este identic.

Se zicea că G. Coşbuc până şi noaptea ţinea lângă sine la îndemână hârtie şi creion, de frică să nu care cumva să piardă vreo idee ce i-ar fi venit. El, unul dintre cei mai culţi poeţi ai noştri (să nu uităm ce diapazon larg şi informat a avut G. Coşbuc, traducător de opere fundamentale ca *Sacontala* ori *Divina Comedie*), desigur avea un univers de asociaţii sclipitor în intelectualitatea sa activă.

NICHITA STĂNESCU